NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 20 גראשען • היינט 14 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 8	Łódź, Niedziela, 10 stycznia 1937	אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06	לאדז, זונטאג, פ׳ בא, כ״ז טבת, תרצ״ז	15-טער יאהרגאנג

דייטשען פערנעמען מאראקא

גרויסע אויפרעגונג אין פראנקרייך. — די גארניזאנעו אין פראנצויזיש מאראקא איז קריגס-בערייט־שאפט. — דעמאנסטראציע פון פראנצויזישען פלאט ביי די ברעגעס פון שפאניען און מאראקא

ענגע צוזאמענארבייט צווישען פראנקרייך און ענגלאנד

קאזעבלאנקא, 9 (ספ. טעל.)

הַאוואס מעלדעט, אז כוּנדערטע אפטיילונגען פון אלע מינים געוועהר פון דייטשען מיליטער זעצט זיך ארויס זייט 10 טעג אין מעלילא. די דאזיגע אפּ־טיילונגען זענען איינקווארטירט געווארען אין פער־שידענע שטאט טיילען. אין פארט שטעהען אויפן אנקער דריי דייטשע טאָרפּעדא־שיפען און איינגע אונטערוואסער שיפלעך. צאהלרייכע אינזשעניערען אין דער בעגלייטונג פון קוואליפיצירטע געהילפען האָבּען איבערגענומען אין בעזיץ די אייזען־גרובען אין דער אומגעגענד פון מעלילא. אין די גרובען ווענדען זיי אן די מאדערנסטע מעטאדען פון עקס־פּלאאטאציע.

דייטשלאנד לייקענט

בערלין, 9 (ספ. טעל.)

דאס דייטשע אינפארמאציע - ביורא מעלדעט: די אויסלענדישע אפּטיילונג פון דייטשען אינפארמאר־ציע־ביורא איז בעפולמעכטיגט פעסטצושטעלען, אין שייכות מיט די ידיעות, וואס ווערען פערשפּרייט אין אויסלאנד וועגען דעם כלומ־שטען ארייטהריינגען פון דייטשען אין שפאנישען מאראקא פאלגענדעס:

נישט אין שפאניען און נישט אין שפאנישע מאראקא געפינט זיך נישט קיין דייטש מיליטער. די אויבענערמאהנטע ידיעות. וואס ווערען פערשפּרייט הויפטזעכליך דורך דער פראנצויזישער און ענגלישער פרעסע ווערען אין די בערלינער פאליטישע קרייזען בעטראכט אלס א נייער פרוב פון ערגסטען מין צו פער׳סמ׳ען די אינטערנאציאנאלע אטמאספערע און אלס א פראדוקט פון דער צווייטער פאנטאזיע. אין די דאזיגע אינפארמאציעס איז צו זעהען די ארבייט פון געוויסע קרייזן, וועלכע האלטען פאר זייער אויפ־גאבע אונטערצוגראבען די ענטשפאנונג אין דער שפאנישער פראגע, וואס האט זיך שוין אנגעצייכענט אויפן יסוד פון איטאליעניש׳ען און דייטשע׳ ענגער פער. עס וואלט געווען אינטערעסאנט פעסטצושטע־לען, ווער עס זענען די ארגאניזאטארען פון דער אקציע, וואס שרעקען נישט צוריק פאר קיין שום מיטלען און קיין שום פרייז נאר, בכדי צושטע־רע די רוה אין איראפע.

די גאנצע עפענטליכע פראנצויזישע מיינונג פאדערט

ענערגיש ארויסצוטרעטען געגען דער דייטשער אקציע אין מאראקא

פאריז, 9 (ספ. טעל).

די גאנצע עפענטליכע מיינונג אינטערעסירט זיך לעבהאפט מיט דעם מאראקאנישען פראבלעם. דער ענטשיידענער שריט פון דער פראנצויזישער רעגירונג ביי דער רעגירונג אין בורגאס, וואס ערקלערט, אז פראנקרייך וועט נישט טאלערירען דאס פעסטזעצען זיך פון דייטשלאנד אין שפאנישען מאראקא, איז איינשטימיג אונטערשטיצט געווארען דורך דער גאנ־צער עפענטליכער מיינונג. אלס בעווייז פון וועלכען עס איז די פרעסע שטימען פון אלע אהן אויסנאהם צייטונגען אהן אונטערשיד פון איבערצייגונגען פון די עקסטרעמסטע ביז דער קאמוניסטישער ,,הומאני־טע". די צייטונגען זעהען אין דער איצטיגער לאגע אן אנאלאגיע צום אינצידענט אין אגאדיר פון פאר דער מלחמה, ווען די דייטשען האבען צום ערשטען מאל ארויסגעוויזען א פערראינטערעסירונג מיט דער מאראקאנישער פראגע.

די צייטונג ,,עקא דע פארי" ווייזט אן, אז נאר א בלאקאדע פון די שפאנישע און מאראקאנישע ברעגעס דורך דעם ענגלישען און פראנצויזישען פלאט וואלט געקענט פערהיטען. אז די לאגע זאל זיך נישט פערערגערען. דאס פעסטזעצען זיך פון די דייטשען אין מאראקא וואלט געווען א דראהונג פון די הויפט קאמוניקאציע - וועגען פון פראנקרייך און ענגלאנד.

די פרעסע מאכט פארוואורפען בלומס קאבינעט, פאר וואס ער האט אין געהעריגען מאמענט נישט געגעבען די דייטשען קלאר צו פערשטעהן, אז ער וועט נישט ערלויבען אויף וועלכע עס איז פערלע־צונג פון טעריטאריאלען סטאטוס־קוואָ אין די שפאַ־נישע בעזיצונגען.

פראנקרייך נעמט אן שריט צו פערטיידיגען מאראקא

פאריז, 9 (ספ. טעל).

די פריהמארגען צייטונגען מעלדען, אז דער מי־ניסטער פון נאציאנאלע פערטיידיגונג דאלאדיע פאהרט הײנט 15. קיין מאראקא, בכדי אויפן ארט אדורכצושטודירען די בעדינגונגען פון פערטיידיגונג פון דאזיגען לאנד. א חוץ דעם פאהרט דער פלאט־מיניסטער גאנגיער דיפאר קיין טוניס און דאן קיין אלזשיר. די פראנצויזישע עסקאדרע פון מיטעללענ־דישען ים וועט די מאנעווערס פון לויפענדען יאהר אפגעהאלטען ביי די ברעגעס פון מאראקא און מערב אפריקא. די צייטונגען בעטאנען, אז די פעראָרדע־נונגען שטעהען אין צוזאמענהאנג מיט די בעמיהונ־גען פון דייטשלאנד זיך פעסטצוזעצען אין שפאני־שען מאראקא. די פראנצויזישע רעגירונג בלייבט אין א ענגען קאנטאקט מיט דער ענגלישער רעגירונג. דער פראנצויזישער אמבאסאדאר אין לאנדאן, קארבען האט נעכטען אפגעהאלטען א לענגערער געשפרעך מיט מיניסטער אידען וועגען דער טעטיגקייט פון די דייטשען אין שפאנישען מאראקא. א חוץ דעם האט די פראנצויזישע רעגירונג אנגענומען שריט אין בור־גאס, פערופענדיג זיך אויף דעם פראנצויזיש־שפא־נישען אפמאך פון 1912, וועלכער פערווערט אויס־לענדישען מיליטער צו לאנדען אין מאראקא.

פראנצויזישער פראטעסט צו רעגירונג פון די אויפשטענדיגע איז געהאלטען אין א ענערגישען טאן

פאריז, 9 (ספ. טעל).

דער פראטעסט פון דער פראנצויזישער רעגירונג וואס איז פרייטאג ארויסגעשיקט געווארען דירעקט צו דער רעגירונג אין בורגאס, און וואס דערמאהנט די בעשלוסען פון פראנצויזיש - שפאנישען טראק־טאט וועגען מאראקא אין, לויט ווי מען מעלדעט פון די פאליטישע קרייזן: געווען רעדאגירט אין א ענערגישען טאן. דער פראטעסט ציטירט א רייהע פאקטען וועגען דייטשען אנטייל אין דער אנפיהרע־שאפט פון ווירטשאפטליכען און פאליטישען לעבען פון שפאניען אין דער מאראקאנישער סטרעפע. ווײ־טער ווערען אויך אנגעגעבען אינפארמאציעס וועגען דעם אונלעגאלען בוי פון בעפעסטיגונגען אין דער דאזיגער סטרעפע.

דער פראטעסט מאכט צום סוף אויפמערקזאם, אויף די ערנסטע קאנסעקווענצען, וואס עס קען האָ־בען דאס פערלעצען די בעשלוסען פון טראקטאט.

דער אנגריף אויף מאדריד

ווערט צוריקגעשטויסען מיט גרויסע פערלוסטען פאר די אויפשטענדיגע

מאדריד, 9 (ספ. טעל.)

די אפענסיווע פון די אויפשטענדיגע אויף מאד־ריד, איז היינט אין פערגלייך פון דעם דאנערשטאג־דיגען און פרייטאגדיגען טאג שוואכער געווארען. דער קאמף דויערט נאך אפילו, אבער דער פערביסע־נער קאמף, וואס ווערט געשטעלט דורך די רעפּובּלי־קאנישע אפטיילונגען, וועלכע האבען אויסגעהאלטען אלע אטאקעס, נישט אפגעבענדיג קיין שפאן פון דעם אטאקירטען געבוט אויף צפון־מערב פון מאד־ריד, האט גורם געווען, אז די טעמפא פון דער אפענ־סיווע איז שוואכער געווארען. די אויפשטענדיגע האָ־בען געליטען זעהר שווערע פערלוסטען צוליב דעם, וואס זיי האבען אנגעווענדעט די טאקטיק פון רוקען זיך פאראויס אין גרויסע מאסען. די אנפיהרונג פון די אויפשטענדיגע פיהלט וואהרשיינליך שוין איצט די בעדייטענדע פערלוסטען. דעם גאנצען פריהמאר־גען האבען די רעגירונגס עראפלאנען באמבארדירט די פאזיציעס פון געגנער. און די 16 יעגער־אעראפּ־לאנען פון די אויפשטענדיגע, וואס זענען געגען זיי ארויסגעשיקט געווארען: האבען נישט געקענט שטע־רען די רעגירונגס - פליהער צו ערפילען זייער אויפ־גאבע.

מאדריד, 9 (ספ. טעל.)

בעת דעם באמבארדירען היינט דעם צענטער פון דער שטאט האבען די אויפשטענדיגע בענוצט רויך־קוילען, בכדי צו פערלייכטערען פאר דער ארטילעריע דאס שיסען. טראץ די קאנצענטרירונג פון מאסען מי־ליטער און דעם בענוצען די מאדערנסטע טעכנישע מיטלען האבען די אנגרייפענדע אויפשטענדיגע אומ־זיסט פרובירט אדורכצורייסען די פערטיידיגונגס ־ליניע היינטער פאנועלא אויף דרום פון מאוּאדע דער האנדא. אין פערביסענע קאמפען טרעטען נישט די רעפּובּליקאנישע זעלנער נישט צוריק אויף קיין איין שריט. די אטאקעס פון די אויפשטענדיגע ענטוויי־קעלט זיך אין איינעם פון די פונקטען פון אפשניט אבער אין צווייטע ריכטונגען, וואס צילען צום נעסט פון ווי־דערשטאנד. ווען די פאזיציעס אויף די פליגלען פון דער רעפּובּליקאנישער ארמעע וואלטען געפאלען, וואלט דער צענטער פון אפשניט געמוזט זיך צוריק־ציהען, בכדי אויסצומיידען א ארומרינגלונג. די אויפ־שטענדיגע האבען ריזיגע פערלוסטען אין מענשען, אבער זיי רעכענען זיך דערמיט גארנישט, ווייל עס געהט זיי, ווי עס איז צו זעהען, פון דער טאקטיק. אין פערנעהמען פאזיציעס פאר יעדען פרייז. מען דארף נאך אמאל בעטאנען: אז די קאמפען, וואס קומען איצט פאר אונטער מאדריד זענען פון די פערביסענסטע פון די קאמפען, וואס זענען נאר גע־פיהרט געווארען זייט דעם אנהויב פון בירגער־קריג.

דייטשע רעגירונג דראהט מיט ווייטערע קאנסעקווענצען

פאר נישט ארויסגעבען דעם פאסאזשיר פון דער שיף „פאלאס"

בערלין, 9 (ספ. טעל.)

דער דירעקטער רעזולטאט פון נעגאטיוען אויס־גאנג פון אולטימאטום, וואס איז געשיקט געווארען קיין וואלענסיא, איז ווי בעוואוסט, דער בעשלוס פון דער דייטשער רעגירונג, אז די שפאנישע שיפען ,,מארטא זשאקענא" און ,,ארעגאן", וואס זענען פערהאלטען געווארען דורך די דייטשע קריגס־שיפען געהען איבער אלס אייגענטום פון דער רעגירונג פון גענעראל פראנקא. די דאזיגע רעגירונג וועט אויס־צאהלען די דייטשען ענטשעדיגונג פאר די היזקות, וואס זיי האבען געליטען צוליב דעם, וואס דער רעגירונגס - פלאט האט נישט ארויסגעגעבען א טייל פון דער לאדונג פון דער שיף ,,פאלאס". נעכטען האט געהערשט די איבערצייגונג, אז אזוי ארום איז אויסגעפיהרט געווארען דער ערשטער טייל פון אול־טימאטום, און אז מען קען דעם קאנפליקט האלטען פאר ערלעדיגט, ווייל דער אנדערער טייל פון אול־טימאטום קינדיגט אן נייע דייטשע שריט ערשט אין פאל פון נייע פראוואקאציעס פון אנדערען צד. דער ווייל האלטען אבער איניגע דייטשע קרייזען, אז דאס וואס די רעגירונג פון וואלענסיא וויל נישט ארויסגע־בען דעם פאסאזשיר פון דער שיף ,,פאלאס" מוז ברענגען צוגאב קאנסעקווענצען. עס איז נאר דער־ווייל נישט בעוואוסט וועלכע. די דאזיגע קרייזען זע־נען אין דער מיינונג, אז דאס אבסאלוטע שווייגען פון דער רעגירונג אין וואלענסיא שאפט א נייעם פרעצעדענס, וואס קען ארויסרופען זעהר ערנסטע פאלגען.

אויפשטענדיגע פערהאלטען א סאוו. שיף

פאריז, 9 (ספ. טעל.)

לויט ידיעות פון די קרייזען פון די אויפ־שטענדיגע איז דער סאוויעטישער דאמפער סמי־דאוויטש פערהאלטען געווארען ביי בילבאא דורך שיפען פון אויפשטענדיגע. די שיף האט געפיהרט 3,500 טאן תבואה און איז אפגעפיהרט געווארען אין פארט פאסיוס אונטער דער עסקארטע פון א גאנצער פלאטילע שיפען פון די אויפשטענדיגע.

סענאַט איינשטימיג אָנגענומען

דעם בעשלוס וועגן פראַנצויזישער הלוואה

גרויסע רעדע פון פראָפ. שאָר

װ אַ ר ש אַ, 9 (טעלעפאָניש)

פרײַטאָג איז אָפּגעשלאָסען געװאָרען די סעסיע אָפּשטימונגען װעגען דער פראַנצויזישער הלוואה — דער סענאַט האָט איינשטימיג בעשלאָסען צו פולמעכטיגען די רעגירונג צו נעמען די הלוואה.

פאַר דעם האָט דער סענאַט אַקצעפּטירט אַ רײַע צוגאָב־קרעדיטען פאַר דער פאָליציי, גרעניץ־װאַך.

די אַלע פראַגען האָט רעפערירט פּוּלק. פּעט־ראַזשיצקי. אַ רײַע צוגאָב־קרעדיטען האָבען אַ שייכות צו דער לאַנדווירטשאַפט. דער סענאַט האָט אַלע הוצאות איינשטימיג אַקצעפּטירט.

אינטערעסאַנטע ידיעות וועגען שייכות צווישען אַרבייטסלאָזיגקייט און פער־רע..נג האָט גע־געבען דער רעפערענט ביים בעהאַנדלען די צוגאָב־קרעדיטען אויף פערגרעסערן די פּאָליציי. דער וואוקס פון פערברעכענס איז זינט 1927 אַן אומגע־הויערער. אַזוי, למשל, איז אין יאָהר 1927 געװען אין גאַנצען לאַנד 37000 מעלדונגען װעגען פער־שידענע פערברעכענס, אָבער אין יאָהר 1935 האָט עס שוין געהאַלטען ביי 115 טויזענד אַזעלכע מעל־דונגען. די צאָהל באַנ־יטען אָנפאַלען איז אַרויפ־געשפּרונגען פון 191 אין יאָהר 1927 אויף 1917 אין יאָהר 1935.

דער רעפערענט איז מודה, אַז לויט איהם איז די וויכטיגסטע סיבה פון'ם וואוקס פון די פערברע־כענס די אַרבייטסלאָזיגקייט. איידער מיר װעלען קאָנען בעזייטיגען די דאָזיגע סיבה, איז דאָס פער־גרעסערן די פּאָליציי אַ נויטיגע ..גקייט...

רעדענדיג וועגען דער גרעניץ־וואַך, וועלכע איז אויך פערגרעסערט געוואָרען, גיט איבער דער רע־פערענט, אַז דער שטח פון 3200 קילאָמעטער פּוי־לישע גרעניצען, איז ביז איצט געהיטען געוואָרען דורך בערך 1000 גרעניץ־וועכטער. איצט ווערט זייער צאָהל פערגרעסערט.

נאָכ'ן ערלעדיגען די אַלע צוגאָב־קרעדיטען קומט די רײַע אויף דער דעבאַטע וועגען דער פראַנצויזישער הלוואה.

נאָכ'ן רעפערענט (סענ. דאָמבקאָווסקי), וועל־כער גיט נישט צו קיין שום נײַעס צו די פּרטים, וואָס זענען שוין בעקאַנט פון פריהער — טרעטען אַרויס 3 סענאַטאָרען: שליווינסקי, פראָפ. שאָר און וויצע־מאַרשאַלעק מאַקאָווסקי.

סענ. שליווינסקי האָט געפאָדערט, אַז מיט דער הלוואה זאָל נישט אויסגענוצט ווערען די ענער־גיע פון דער רעגירונג ביים פערגרעסערן די וואָר־קראַפט פון לאַנד. ער וויל די רעגירונג זאָל דאָס בלויז בעטראַכטען אַלס אַנהויב...

אויך פראָפ. שאָר האָט גערעדט וועגען דער איבעריגער פראַנצויזישער פרײַנדשאַפט, וועגען די פּוילישע שלום־שטרעבונגען און וועגען פּאַטריאָטיזם.

ער האָט דערביי געזאָגט אויפ'ן חשבון פון די היטלעריסטען: „פּונקט אַזוי, ווי פראַנקרייך איז אונזער נאַטירליכער פרײַנד, אַזוי קאָן מען זאָגען, אַז אַ נאַטירליכער שונא קאָן קיינמאָל נישט זיין קיין גוטער פערבינדעטער.“

פראָפ. שאָר דערמאָנט די ראָל פון פראַנצוי־זישען פּרעמיער בלום...

ער וויל מיט דעם בעווייזען, — ווי ער זאָגט — אַז יודען אין אויסלאַנד זענען נישט קיין שונאים פון פּוילען, ווי עס טענה'ן די אַנטיסעמיטען. פון אַלע „פרײַנד“ — זאָגט פראָפ. שאָר — האָט קיי־נער נישט געגעבען פּוילען קיין רעאַלע הילף, נאָר דווקא פראַנקרייך און דווקא מיט די הענט פון די ראַדיקאַלע סאָציאַליסטישע גרופּירונגען און דווקא מיט די הענט פון אַ מענש, וואָס טרעט אַרויס אָפען און שטאָלץ אַלס יוד.

צוזאָגענדיג צו שטימען פאַר דער הלוואה, טרעט פראָפ. שאָר אַרויס געגען די טענות, אַז די פּוי־לישע יודען זענען נישט קיין פּאַטריאָטען. ער ענ־דיגט מיט דעם, אַז אַ מלוכה איז שטאַרק נישט נאָר דורך איהר בעוואָפענטער קראַפט, נאָר אויך דורך פעראייניגען אַלע בירגער פון דער מלוכה

פראָפ. שאָר'ס פּאַט־יאָטישע רעדע ווערט אויפ־גענומען קאַלט. קיין איין האַנד הויבט זיך נישט אויף צו אַפּלאָדירען; כאָטש ביי אַלע אַנדערע רעד־דעס האָט מען יעדע צוויי דריי זאַצען איבערגע־ריסען מיט אַפּלאָדיסמענטען.

דאָס געזעץ וועגען דער הלוואה ווערט אָנגע־נומען איינשטימיג.

די זיצונג פון סענאַט האָט געדויערט אַ שעה — די נאָהענטסטע זיצונג ווערט פאַרקומען אין אַ וואָך אַרום.

מיט וועלכע פאָדערונגען וועלען די אַראַבער אַרויסטרעטען

פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע?

אָפּשאַפען דעם מאַנדאַט און בילדען אַ נאַציאָנאַלע רעגירונג

די קעניגליכע קאָמיסיע וועט נישט אָפּהאַלטען קיין זיצונגען אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, 9, (יט"א טעלעגראַפיש)

נאָך צוויי טעגיגע אונאויפהערליכע בעראַ־טונגען האָט דער אויבערסטער אַראַבישער ראַט פערענדיגט היינט דאָס צוגרייטען די מאַטעריאַלען צום פערהער פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע.

די אַראַבישע פיהרער האָבען געמאָלדען, אַז זיי וועלען אַרויסטרעטען פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע מיט פאָלגענדע פאָדערונגען: די בריטישע רעגירונג זאָל „אָפּשאַפען איהר פּראָ־ציוניסטישע פּאָליטיק“. אין א"י זאָל געשאַפען ווערען אַ רע־גירונג אויף נאַציאָנאַלע יסודות.

די אַראַבישע פיהרער בעטאָנען, אַז זיי האַלטען פאַר נישט וואַהרשיינליך, דאָס זייערע פאָדערונגען זאָלען ווערען בעפרידיגט, כל־זמן עס פערפליכטען די בעשטימונגען פון דעם א"י־מאַנדאַט.

פון דעם איז צו זעהען, אַז די אַראַבישע פיהרער וועלען פאָדערן צו ענדערן די מאַנדאַט־בעשטימונגען.

ירושלים, 9 (יט"א טעלעגראַפיש)

די קעניגליכע קאָמיסיע האָט היינט אָפיציעל מיטגעטיילט, אַז די אָבריזע פון די קעניגליכע קאָמיסיע. וואָס איז בעשטימט אויף דעם 12־טען ד. מ. איז אָבגעלעגט געוואָרען צוליב דעם בע־שלוס פון די אַראַבער אָבצוגעבען ערקלערונגען פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע.

לאָנדאָן (יט"א לעלעגראַפיש)

אין צוזאַמענהאַנג מיט די קלאַנגען, אַז די קעניגליכע קאָמיסיע זאָל נאָכן צוריקקעהר פון א"י פאָרטזעצען איהר פערהער אין לאָנדאָן, טיילט מיט דער קאָלאָניאַל־אַמט. אַז איהם איז גאָרנישט בעוואוסט וועגען אַזאַ פּלאַן.

„מאַנטשעסטער גאַרדיען“ גלויבט נישט, אַז די קעניגליכע קאָמיסיע זאָל פאָרטזעצען איהר פערהער אין לאָנדאָן און אָבהאַלטען צו דעם צוועק ספּעציעלע זיצונגען. די צייטונג בעטאָנט אָבער, אַז די קעניגליכע קאָמיסיע בעזיצט זעהר ברייטע קאָמפּעטענצען און קען פריי בעשליסען וועגען די פאָרמען און אָרט פון איהר פערהער.

מאָנטאָג הויבט זיך אָן דער פערהער

פון די אַראַבישע פאָרשטעהער פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע

לאָנדאָן 9 (יט"א טעלעגראַפיש)

„טיימס“ טיילט מיט, אַז דער פערהער פון די אַראַבישע פאָרשטעהער פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע וועט זיך אָנהויבען מאָנטאָג דעם 11־טען

ד. מ. אַ טייל ערקלערונגען זאָלען די אַראַבישע פאָרשטעהער אָבגעבען אויף עפענטליכע זיצונגען פון דער קעניגליכער קאָמיסיע.

אויב אייראָפּאַ וועט זיך פער־וויקלען אין אַ מלחמה

וועט דאָס זיין אַן ענקס פון זעלבסט־מאָרד

וואַשינגטאָן, 9 (כפּ. טעל.)

דער פערטרעטער פון מלוכה־סעקרעטאַר מור האָט היינט ערקלערט פאַר פּרעסע־פאָרשטעהער אין אַ געשפּרעך וועגען דער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע:

אויב די גרויסע אייראָפּעאישע מלוכות וועלען זיך פערוויקלען אין אַ מלחמה וועט דאָס זיין אַן ענקס פון זעלבסטמאָרד.

בעקאַנטמאַכונג!

צום הערבסט־ און ווינטער־סעזאָן האָט דאָס בעוואוסטע שיך־געשעפט

A. Ogórek Łódź, Zawadzka 11

tel. 202-86.

צוגעגרייט אַ קאָלאָסאַלען אויסוואַהל שפּאַציר און ספּאָרט־שיך לויט די לעצטע מאָדעלען

צוגענגליכע פּרייזען אַ ספּעציעלע אָפּטיילונג פון מענער־שיך.

7-kl. pryw. szkoła powszechna
i wzorowe przedszkole „Swiat dziecięcy“

KLARY WOLFSONOWEJ

Południowa 26, tel. 207-86.

איינשרייבונגען פון נייע קאַנדידאַטקעס אויפ'ן 2־טען האַלבען יאָהר געהמט אָן די קאַנצעלאַריע טעגליך פון 9 ביז 2 בייטאָג און פון 4–6 נאָכמיטאָג.

וויכטיג פאַר אַלע!

ברייפּבויגען, קאָנווערטען, רעכנונגען, טעמפּעראַנדומס, חתונה־קאַרטען, ציערש. עטיקעטען, מיטען־עטיקעטען, מאָס־ביכער, ברוטו־עטיקעטען, טריקאָ־עטיקעטען, שטריטף באַנדעראָל און רוטמאַריושען,

מיט די מאָדערנסטע שריפטען

די שנעל־דרוקעריי בראַמבערג

לאָדז, צענעלניאַנאַ 8 טעל. 255-09

וויכטיג פאַר דאַמען

נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבערגעמאַכט די עלטעסטע היטע! אויף גאַנץ נײַ ווי אויך נײַע היטען צו 3.50

„TOLA“ 25 Zawadzka 25

לעבער ווערען אויסגענייהט צו ביליגע פּרייזען

ג. נאָרדמאַן 8 שרודמיעסקאַ 8

געדענקט, ביי

שטשעשליווי

אַ גרויסער אויסוואַהל פון אָריגינעלע בילינצער און טאָמאַשאָווער סחורות אויף אַנציגער און פּאַלטענס פון די בעסטע קוואַליטעטען אויף פערשידענע רעשטען

קומט און איבערצייגט אייך

R. Szczęśliwy

לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5 טעל. 156-09.

געדענקט פּראַנט II שטאָק.

די לאַנגיעהריגע דרוקעריי

ש. גרינבערג לאָדז

פּאָלודניאָוואַ 15. טעל. 180-21

פיהרט אויס אַלע אַרט דרוקאַרבייט ווי: בריף, רעכנונגען, קאָנווערט, קוויטאַריושען, עטיקעטען חתונה־קאַרטען. ... צו ביליגע פּרייזען

אונזער חשוב'ן וויצע־פּרעזעס

ה' משה שימשיא

צו דער חתונה פון זיין טאָכטער

פרל. רעגינאַ מיט ה' עמנואל באַראַנקיעוויטש

ווינשט אַ האַרציגען מזל־טוב

די קאָרפּאָראַציע פון דער גראַפישער אינדוסטריע.

חברים

צייטונגס־פערשפּרייטער פון פּאָמאָרסקאַ 15

היינט זונטאָג, דעם 10/I, 8 אָוונט קומט פאַר אַ פערזאַמלונג

מיט וויכטיגע טאָג־אָרדנונגס־פּונקטען, וועלכעס איינס פון די אַקטועלסטע פּונק־טען זענען אַ אהן־פּראַצענטיגע לייה־קאַסע און אַז. וו.

אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען פּינקט־ליך צו ערשיינען. מיט דרך־ארץ

די פערוואַלטונג.

מזל־טוב

צו דער חתונה פון ה'

יעקב משה גראַנשטיין

מיט פ' מאַבטשאַ יאַקובאָוויטש

ווינשען מיר אַ הערצליכען צוזאַמענלעבען

יוסף וואַלניאַרש און פאַמיליע.

BUCHALTER - BILANSISTA

L. WARSZAWSKI

Łódź, Południowa 20, m. 62

ma godziny wolne.

נייער דעמארש פון דער ענגלישער רעגירונג אין פאריז, רוים, בערלין און מאסקווע

וועגן פערבאט פון פרייוויליגע קיין שפאניען

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.)

די פלענער פון דער ענגלישער רעגירונג נישט צו דערלאזען צו א פערשלעפונג, וואס עס וואלט געמוזט ענטשטעהען, ווען די פראגע פון פערבאט צו שיקען פרייוויליגע קיין שפאניען זאל פערלענגט ווערען אויפ'ן פארמאליסטישען וועג און לאנגדויערנדע פראצעדור פון נישט איינמישונג-קאמיטעט האט היינט אנגענומען קאנקרעטע פארמען.

היינט מיטאג איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון פרעמיער באלדווין א בעראטונג פון די מיטגלידער פון קאבינעט, אויף וועלכען עס איז בעטראכט געווארען דער פראיעקט פון א נייעם דעמארש, דאסמאל ווי עס שיינט א אויסשליסליך בריטישע, וואס זאל אונטערגענומען ווערען תיכף אין פאריז, בערלין, רוים און מאסקווע. דער דעמארש זאל אונטערגענומען ווערען, אויב דאס וועט זיין מעגליך מארגען, טראץ דעם וואס עס איז זונטאג. אין דעמארש זאל פעסטגעשטעלט ווערען, אז די ענטפערס וואס זענען דערהאלטען געווארען וועגען דער פראגע וועגן פערבאט פון פרייוויליגע קיין שפאניען, זענען פאזיטיוו. די בריטישע רעגירונג וועט אנפרעגען צי די רעגירונגען זענען מסכים צו אקצעפטירען א געמיינזאמע דאטע, פון וועלכע עס זאל פערפליכטען דער פערבאט פון פרייוויליגע קיין שפאניען.

פראנצויזישע אקציע אין פראגע מאראקא

ווערט געפירט אין א ענגען קאנטאקט מיט ענגלישער רעגירונג

פאריז, 9 (ספ. טעל).

די פראנצויזישע פאליטישע קרייזען בעטאנען מיט נאכדרוק, אז די ביז איצטיגע אקציע פון דער פראנצויזישער רעגירונג וועגען מאראקא ווערט געפיהרט אין פערשטענדיגונג מיט לאנדאן. קעי ד'ארסעי שטעהט אין א שטענדיגען טעלעפאנישען קאנטאקט מיטן פארין אפיס, וואס שטרייכען אונטער אין פאריז די פולשטענדיגע צושטימונג צו די ביז איצטיגע פראנצויזישע שריט — דער פראטעסט אין בורגאס און די טריטקייט צישטאנד פון די גארניזאנען אין פראנצויזישען מאראקא.

ענגלאנד האלט נישט די לאגע פאר ערנסט

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.).

די פראגע פון שפאנישען מאראקא ווערט אין לאנדאן בעהאנדעלט פעדייטענד רוהיגער. די בריטישע רעגירונגס פאקטארען זענען אין דער מיינונג, אז די ידיעות פון דער פראנצויזישער פרעסע זענען איבערגעטריבען.

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.).

די פארשלאגען וועגן דער צוזאמענארבייט פון בריטישען פלאט מיטן פראנצויזישען, וועלכע עס האט לויט דער פעראהרדנונג פון דער פראנצויזישער רעגירונג ארויסגערוקט דער אמבאסאדאר קארבין אין געשפרעך מיט מיניסטער אידען זענען געגאנגען אין דער ריכטונג, דאס בעת דער פראנצויזישער פלאט וועט אפהאלטען די מאנעווערס לענגז אויס די ברעגעס פון מאראקא, זאל זיך דארט אויך געפינען איי ניגע שיפען פון בריטישען פלאט. די בריטישע רעגירונג האט די פארשלאגען נישט אקצעפטירט, נישט יעהענדיג אין דער סיטואציע ווי זי שטעלט זיך איצט פאר, אז עס זאל נויטיג זיין אזא מין דעמאנסטראציע.

ענגלישער האנדעלס-מיניסטער געפאהרען קיין אמעריקא

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.)

צום ארויספאהר פון בריטישען האנדעלס מיניסטער רענסימען קיין אמעריקא, וועלכער איז נעכטען אפגעפאהרען ווערט צוגעגעבען א גרויסע בעדייטונג.

אין דער לאנדאנער סיטי הערשט די איבערצייגונג, אז בעת זיין 8 טעגיגען אויפענטהאלט אין אמעריקא וועט ער אפהאלטען וויכטיגע געשפרעכען מיטן פרעזידענט רוזוועלט און מיניסטער הול.

דער רייכסטאג וועט זיך צונויפקומען אויסצוהערען היטלער'ס רעדע

בערלין, 9 (ספ. טעל.)

לויט האלב אפיציעלע אינפארמאציעס וועט דעם 20 יאנואר ווערען אקטועל די פראגע פון פעניייען די פולמאכטען פאר דער דייטשער רעגירונג, וואס איז איהר ערטיילט געווארען מיט 4 יאהר צוריק נאכ'ן איבערנעמען דורך די נאציאנאל-סאציאליסטען די מאכט.

אין שייכות דערמיט זאל אין דעם טאג פארקומען א זיצונג פון קאבינעט. דאן וועט זיך צוזאמענקומען דער רייכסטאג, וואס וועט אויסהערען היטלער'ס רעדע.

אנטי-היטלעריסטישע ליגע אין אמעריקא

בעשלאסען אדורכצופיהרען א באיקאט-אקציע געגען דעם באקס-מעטש צווישען דעם דייטש שמעלינג און דעם אמעריקאנער ברעדאק

בערלין, 9 (ספ. טעל.)

די דייטשע ספארט און פאליטישע קרייזען דערוויסען זיך, אז די אמעריקאנישע אנטי-היטלעריסטישע ליגע האט אנגעקינדיגט אן'אקטיווען באיקאט פון דער באקס-מעטש וועגען דעם וועלט-מייסטערשאפט צווישען דעם דייטשען באקסער שמעלינג און דעם אמעריקאנער ברצזראק. דער מעטש זאל פארקומען דעם 3 יוני. אין אמעריקא זאל דער באיקאט אדורכגעפיהרט ווערען מיט דער הילף פון ראדיא פרעסע און פערשידענע רעקלאמע מיטלען. די ארגאניזאטארען פון באיקאט בעמיהען זיך או סצואיבען א דרוק אויף די מענעדזשערס פון מעלער און אויף ברעדאקען.

בערלין פראטעסטירט געגען דער דאזיגער קאמפאניע, זעהענדיג אין איהר א יודישע אינטריגע און פרוב איבערצוטראגען די פאליטישע אנטאגאניזמען אויפן געביט פון ספארט.

אונטערוואסער שיף אטאקירט רעגירונגס שיפען

די שיפען איז געלונגען צו ענטקומען אונבעשעדיגט

בארצעלאנא, 9 (ספ. טעל.)

לויט נישט אונאפיציעלע אינפארמאציעס זענען ביי סאן אנטאניא די שיפען „צודאד דע בארצעלאנא" און „ווילא דע מאדריד" אטאקירט געווארען דורך א אונטערוואסער שיפעל: די שיפען איז געלונגען צו ענטקומען אונבעשעדיגט.

טאג-טעגליך

צי איז שוין געקומען די צייט

עס האט די יועלט שוין באלד אויפגעהערט אינגאנצען צו אינטערעסירען די פראגע, ווי עס זעהט אויס די לאגע אויף די פראנטען פון שפאנישען בירגער-קריג. די דאזיגע פראגע איז איצט א-אפ אויפ'ן צווייטען פלאן. ווי דער קאמף אין שפאניען זאל זיך נישט ענדיגען, וועט די רעכנונג דערפאר צאהלען דאס שפאנישע פאלק אליין.

אבער ארום דעם דאזיגען אומגליקליכען בירגער-קריג האט זיך איצט געשאפען אזא פערוויקעלטע אינטערנאציאנאלע לאגע, עס זענען דארט ארייגעצויגען געוואָרען אזויפיל געגענגעזעצליכע אינטערעסען און פעראינטערעסירונגען, אז עס לאזט זיך שוין פשוט נישט גלויבען, אז דער דאזיגער קנויל פון סתירות זאל קענען אויפגעבינדען ווערען אהן א געוואלטזאמער אויפטרייסלונג און דערשיטערונג.

אין א געוויסען מאמענט — באלד נאכ'ן עם, ווי עס איז אונטערגעשריבען געווארען דער איטאליעניש-ענגלישער הסכם — האט מען געגלויבט, אז די לאגע וועט געפינען א באטירליכע לעזונג. פראנקרייך, ענגלאנד און איטאליען וועלען אין דער פראגע בילדען אן איינהייטליכען פראנט, און דאס וועט צווינגען דייטשלאנד, וועלכע וויל מיט אלע מיטלען כאפען פיש אין מוטנעם וואסער, צו האמיען איהרע אפעטיטען. באלד איז אבער אנגעקומען א ידיעה, אז איטאליען שיקט ווייטער פרייוויליגע קיין שפאניען.

עס איז זיך שווער דעם דאזיגען פאקט צו ערקלערען. מעגליך, אז דאס דאזיגע נייע מיליטער, וואס איטאליען שיקט, האט די אויפגאבע צו דינען אלס גלייכגעוויכט פאר דער אנזאמלונג פון דעם דייטשען מיליטער, וואס היטלער שיקט. מעגליך, אז פראנקרייך און ענגלאנד זענען גארנישט פעראינטערעסירט, דאס איטאליען זאל אפשטעלען איהר מיליטער-טראנספארט קיין שפאניען כל-זמן עס שיקט דארט מיליטער דייטשלאנד. ווי עס זאל אבער נישט זיין, בעווייזען די לעצטע געשעהענישען אויף די שפאנישע וואסערן, אז דייטשלאנד שטרעבט ארויסצורופען א בעוואפענטען קאנפליקט און צי דאס וועט איהר געלונגען איז אפהענגיג פון דער שטעלונג פון ענגלאנד און פראנקרייך — צי זיי האלטען שוין דעם איצטיגען מאמענט פאר פאסיג צו מאכען א סוף צו די דייטשע פראוואקאציעס.

ש.

רעפעראט פון יוד. דאקטאר אויפן וויסענשאפטליכן צוזאמענפאהר

פון אפיצירען פון ארמעע-געזונדהייטס-דינסט

ווארשא, 9 (יט"א טעלעפאניש)

אויף דעם 4-טען וויסענשאפטליכען צוזאמענפאהר פון אפיצירען פון ארמעע-געזונדהייטס-דינסט, וואס קומט איצט פאר אין ווארשא, האט ד"ר שמואל גוזמאן, ארצט פון יודישען שפיטאל אויף טשיסטע, געהאלטען א רעפעראט א. ד. ט „וועגען די היינטצייטיגע מעטאדען פון ביאלאגישער און פיזיקאלישער היילונג פון שווער-היילבארע (אטאנישע) וואונדען מיט ספעציעלער בערוקזיכטיגונג פון אייגענעם מטאר". דער רעפעראט אויסגעהערט דורך די צאהלרייך פערזאמעלטע בעטייליגטע פון צוזאמענפאהר, איז געווען גינסטיג אפגעשאצט און האט ארויסגערופען גרויס פעראינטערעסירונג.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון „זבולון" אין פוילען

קראקא (יט"א) אין קראקע איז די טעג פארגעקומען די ערשטע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער געזעלשאפט „זבולון" אין פוילען. אין דער פערזאמלונג האבען זיך בעטייליגט די מיטגלידער פון קראקאווער קרייז און א רייה איינגעלאדענע געסט פון פערשידענע שטעט, דערונטער פון גדיניע.

עפענענדיג דעם צוזאמענפאהר, האט דער פארזיצער ד"ר ע. שטיין אין קורצע ווערטער אנגעצייכענט די געשיכטע פון דער „זבולון"-בעוועגונג און בעעהרט דעם אנדענק פון די פערשטארבענע נחום סאקאלאוו, מאיר דיזענגאף, יהושע טהאן און דעם מיטגלידער פון קראקאווער קרייז אינזש. יוסף ליליענטהאל.

די אפטרעטענדע פערוואלטונג האט פארגעשטעלט א בעריכט פון איהר 5-חדשים'דיגער טעטיגקייט (ארגאניזאציע, פראפאגאנדא און פינאנצען), וואס איז איינשטימיג אנגענומען געווארען און לויטן פאר שלאג פון דער רעוויזיאנס - קאמיסיע איז דער אפטרעטענדער פערוואלטונג ערטיילט געווארען אבסאלוטאריום.

דורך אקלאמאציע איז אנגענומען געווארען די ליסטע פון א נייער הויפט-פערוואלטונג, וואס אין איהר פרעזידיום זענען ארייין:

פארזיצער — ד"ר ע. שטיין, וויצע-פארזיצער — ד"ר א. עהרענפרייז, סעקרעטאר — מ. גאלדבערגער און קאסיר — מ. זינדעל.

די אלגעמיינע פערזאמלונג האט בעשלאסען צו פערשטארקען די ארבייט לטובת דער „זבולון"-בעוועגונג, פארטזעצען די אקציע צו קויפען דעם ערשטען מאטאר-קוטער און ענערגיש ווייטער אין דער ריכטונג פון פערברייטערען דאס נעץ פון די „זבולון" קרייזען. די פערזאמלונג האט בעשלאסען אויסצודריקען א דאנק דער יודישער פרעסע פאר דער הילף אין פערשפרייטען די לאזונגען און אידעאלאגיע פון „זבולון".

אונזער ווארט

זיי זענען נויטיג...

דער פרעמיער און גלייכצייטיג אינערן-מיניסטער, גענעראל סלאוואי-סקלאדקאווסקי, האט שוין נישט איינמאל עפענטליך ערקלערט פון דער סיים-טריבונע, ווי אויך ביי אנדערע געלעגענהייטען, אז ער וועט נישט דערלאזען צו קיין שום אנטי-יודישע ארויסטרעטונגען, אז די אונז והען יועלען דערדריקט ווערען, או עס וועלען אנגענומען ווערען אלע מיטלען, דאס עס זאלען זיך נישט איבערחזרן די בלוטיגע קאשמארען פון פשיטיק און מינסק-מאזאוויעצק און פון די אנדערע שטעטלעך.

און דער פרעמיער האט ווארט געהאלטען!! אמת, עס איז געקומען טשיזשעוו. אבער מיר מוזען מודה זיין, אז די מאכט האט אלץ געטון, בכדי נישט צו דערלאזען צו די טרויעריגע געשעהענישען. עס איז געווען גענוג פאליציי און איהר האלטונג איז געווען — ווי מען טיילט מיט פון אביעקטיווע זייטע — „א ענטשלאסענע און מוסטערהאפטע".

וועד איז אלזא דאך שולדיג אין דעם, אז יודער האט זיך בלוט געגאסען אין א פויליש שטעטעל?!!

אויף דער דאזיגער פראגע איז נישט שווער צו געבען אן ענטפער. ער איז קלאהר פאר יעדען יודישען און נישט-יודישען בירגער פון דער פוילישער מלוכה: די דירעקטע שולד טראגט די נידערטרעכטיגע, בלוט-דורשטיגע ענדעקישע העצע, וועלכע ווערט פראק און פריי טאלערירט.

די ענדעקעס זענען די דירעקטע שולדיגע, אבער לאנג איז אויך דער צעטעל פון די אונדירעקט שולדיגע — אויב מען קען נאך בכלל דא בענוצען דאס ווארט „אונדירעקט". אין דעם פערגאסענעם בלוט פון טשיזשעוו האבען שוין א גלייכען חלק מיט די ענדעקעס די כלערליי „לייכט און שווער-פערדיגע קאוואלעריסטען" פון סיים, די וואס די ענדעקישע אידעאלאגא'ע איז געווארען זייער אייגען בלוט און פלייש, די בעזינסקיס און דודזינסקיס, די האפעס און אנדערע, וואס האבען ענליך, אראפ געווארפען די מאסקעס. די בלוטיגע געשעהענישען אין טשיזשעוו האבען טאקע בעוויזען, ווי „געדעכט" עס איז מיט זיין אינטערפעלאציע דער דעפ. נאט טשעפאנסקי. די ענדעקעס דארף מען נישט שיקען קיין קארטוז-בערעזע — זיי זענען נויטיג צו דער ארבייט אויפ'ן ארט...

ג.

אַפּוועהר פֿון ייִדישע ווירטשאַפֿטל. פּאָזיציעס — דער געבאָט פֿון דער שעה

גרויסע פּרעסע־קאָנפֿערענץ אין צענטראַלען סוחרים־פֿעראיין

וואַרשאַ, 9 (יט״א טעלעפֿאָניש)

די צענטראַלע פֿון ייִדישען סוחרים־פֿעראיין אין פּוילען, האָט גערופֿען אַ פּרעסע־קאָנפֿערענץ, אויף וועלכער עס איז געקומען צום אויסדרוק די אויפֿפֿאָדערונג צו די ייִדישע מאַסען אין פּוילען זיך ווירטשאַפֿטליך צו אָרגאַניזירען, וואָס עס איז איצט אַ דרינגענדע נויטווענדיגקייט פֿאַר דעם אָפּוועהר פֿון דער ייִדישער עקזיסטענץ אין לאַנד.

די קאָנפֿערענץ האָט געעפֿענט מיט אַ קורצע איינלייטונג דער פּרעזעס פֿון ראַט פֿון דער סוחרים־צענטראַלע, ה׳ רפֿאל שערעשאָוסקי, וועלכער האָט אָנגעוויזען, ווי שוואַך עס איז נאָך ביי ייִדען אין פּוילען ענטוויקעלט דאָס בעוואוסטזיין, דאָס דער יחיד, דער איינצעלנער מענש קען זיך נישט העלפֿען, ליגט אָבער די קראַפֿט אין דער אָרגאַניזאַציע.

אַן אויספֿיהרליכען און זעהר אינטערעסאַנטען רעפֿעראַט האָט געהאַלטען דער פּרעזעס פֿון דער עקזעקוטיווע פֿון סוחרים־פֿערבאַנד ה׳ אברהם געפּנער. דער רעדנער הויבט אויף אַן דערפֿון, דאָס דער יחיד אַלס אַ קראַפֿט איז געוואָרען אָפּגעווישט פֿון דער אויבערפֿלאַך. אָפּהיטען די בעזיצענדע פּאָזיציעס קען מען בלויז דאַן, ווען מען איז פּראָפֿעסיאָנעל אָרגאַניזירט. עס איז שוין אַדורך די צייט פֿון קאַמף צווישען פּערזאָנען. היינט קעמפֿען אַרמעען. די לעצטע 20 יאָהר האָבען געבראַכט אַן׳אויבגעהערטען וואוקס פֿון קאַרטעלען, סינדיקאַטען און אָרגאַניזאַציעס. די מאַכט־אָרגאַנען הערען זיך צו בלויז צו די פֿאָדערונגען פֿון אָרגאַניזירטע גרופּען און נישט פֿון יחידים. די קראַפֿט פֿון יעדער גרופּע, פּאָליטישע צי ווירטשאַפֿטליכע, ליגט אין איהר אָרגאַניזאַציע און דיסציפּלין. אין פּוילען זענען אַמשוואַכסטען אָרגאַניזירט די ייִדען. דאָגאַר דאָס פּוילישע סוחרטום, וואָס איז נאָך גאַנץ יונג, און האָט נישט הינטער זיך, ווי די ייִדען, פֿיליעהריגע טראַדיציע און ערפֿאַהרונג, איז פֿיל בעסער אָרגאַניזירט ווי די ייִדען. ייִדען זענען אינדיווידואַליסטען, ייִדען ווייסען נישט און ווילען נישט וויסען פֿון קיין דיסציפּלין, פֿון געהאָרכזאַמקייט. אפשר דערפֿאַר, וואָס מיר ייִדען זענען קיינמאָל נישט געווען קיין לייבקנעכט, האָבען קיינמאָל נישט געדינט צו קיין הערשער. דאָס איז אונזער שטאָלץ, אָבער דאָס האָט אָפּגעשטעמפּט ביי אונז דאָס געפֿיהל פֿון דיסציפּלין.

דער רעדנער געהט דאַן איבער צו דער אָנגעווענדטער פֿראַגע פֿון אויספֿעהלען פֿון אינטעליגענטע כוחות אין די רייהען פֿון ייִדישען סוחרטום. דער אידעאַל פֿון אַ ייִדישען סוחר איז צו מאַכען פֿון זיין זוהן אַ „געקאָנטשעטען דאָקטאָר" אָדער אַדוואָקאַט; אנשטאָט איהם אויסצובילדען פֿאַר אַ גוטען מאָדערנעם סוחר, וועלכער זאָל גלייכצייטיג איבערנעהמען די ערפֿאַהרונג און טראַדיציע פֿון זיינע עלטערן־סוחרים. עס פֿעהלען דעריבער אויס ביי ייִדען געזעלשאַפֿטליכע טוער אין די רייהען פֿון די ווירטשאַפֿטליכע גרופּען. מיר לעבען איצט איבער אַ צייט — רופֿט אויס דער רעדנער — ווען מען קען זיך נישט בעגנייגען מיט פֿריוואַטע געזעלשאַפֿטליכע טוער, פּונקט ווי אַ קראַנקער מענש קען זיך נישט בעגנוגענען מיט דעם וואוילטאָט פֿון אַ דאָקטער. דער ייִדישער ווירטשאַפֿטליכער אָרגאַניזם ווערט אטאַקירט געשטורעמט, און מיר מוזען האָבען פּראָפֿעסיאָנעלע היטער פֿון די ווירטשאַפֿטליכע פּאָזיציעס. עס איז געקומען אַ צייט, ווען דאָס ייִדישע סוחרטום אין פּוילען, פּונקט ווי די ייִדישע האַנדווערקער און אַנדערע ווירטשאַפֿטליכע גרופּען, מוזען זיין שטאַרק אין זייערע אָרגאַניזאַציעס, כדי איינצוהאַלטען דעם ווירטשאַפֿטליכען בעזיץ. די לאָזונג פֿון די באַהענטסטע יאָהרען מוז זיין אָפּהיטען די ווירטשאַפֿטליכע פּאָזיציעס, די בירגערליכע און פּאָליטישע רעכט — ענדיגט דער רעפֿערענט — וועלען אין אַ גרויסער מאָס זיין אָפּהענגיג פֿון ווירטשאַפֿטליכען כוח.

עס האָבען דאַן געהאַלטען רעפֿעראַטען און בעקאַנט די פֿאָרשטעהער פֿון דער פּרעסע מיט דעם איצטיגען צושטאַנד פֿון ייִדישען סוחרטום אין פּוילען די ה״ה וויצע־פּרעזעס פֿון דער עקזעקוטיווע, ריכטער קאָברינער, דער סעקרעטאַר ד״ר זילבערשטיין, דירעקטאָר אינזש. זיידענמאַן, יוריסקאָנסול אַד״ו. אַלאָמוצקי און אַנדערע.

נאָך די אויסגעהערטע רעפֿעראַטען האָט זיך ענטוויקעלט אַ זעהר לעבהאַפֿטע און אינטערעסאַנטע דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט כמעט אַלע אַנוועזענדע זשורנאַליסטען. אין אַלע רעדעס איז געקומען צום אויסדרוק די צופֿרידענהייט מיט דער איניציאַטיוו פֿון די לאנפֿיהרענדע אָרגאַנען פֿון צענטראַלען סוחרים־פֿעראיין צו שטאַרקען און צעמענטירען די ייִדישע פּראָפֿעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס. אַלע רעדנער האָבען אונטערגעשטראָכען, אַז דאָס איז דער געבאָט פֿון דער שעה און אַז די איניציאַטיוו, וואָס איז געקומען מצד דעם סוחרים־פֿעראיין דאַרף דינען אַלס ביישפּיל אויך פֿאַר די אַנדערע ייִדישע פּראָפֿעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס און נישט וועניגער אויך פֿאַר די פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע דאַרפֿען זיך פֿעראייניגען כדי צו שאַפֿען אַ צענטראַלע פֿאָרשטעהערשאַפֿט פֿון פּוילישען ייִדענטום.

היינט — די לויה פֿון דעם קדוש זעליג יעלין

וואַרשאַ, 9 (טעלעפֿאָניש)

ווי בעוואוסט האָט די פֿאַמיליע פֿון טשיזשעווער קדוש זעליג יעלין געמאַכט די גרעסטע בעמיהונגען איבערצופֿיהרען דעם ערמאָרדעטען קיין טשיזשעוו. חסד של אמת האָט אַדורכגעפֿיהרט אַלע פֿאָרמאַליטעטען און האָט שוין געזאָלט מאָרגען איבערפֿיהרען דעם קדוש אין אייגענעם אויטאָ קיין טשיזשעוו. אָבער אין לעצטען מאָמענט האָט די מאַכט, צוליב זיכערקייטס טעמים, פֿערוועהרט איבערצופֿיהרען דעם קדוש קיין טשיזשעוו. די לויה פֿון זעליג יעלין וועט דעריבער פֿאָרקומען מאָרגען זונטאָג 12 אַ זייגער אין וואַרשאַ.

אויף די פֿאַמיליע פֿון דער טראַגיש אומגעקומענער קריסטען האָט זיך בעמיהט איבערצופֿיהרען דעם טויטען קערפּער קיין טשיזשעוו אָבער די מאַכט האָט צוליב די זעלבע טעמים נישט דערלאָזט און דער פֿאַנזשעב וועט פֿאָרקומען אין וואַרשאַ.

קינדער־הילף אין טשיזשעוו און אומגעגענד

וואַרשאַ, 9 (יט״אַ טעלעגראַפֿיש)

דער פֿערבאַנד פֿון די ייִדישע הילפֿס־אָרגאַניזאַציעס אין ענגלאַנד האָט דורך דער פֿערמיטלונג פֿון זיין גענעראַל־סעקרעטאַר א. מ. קייזער, וועלכער ווייַלט איצט אין וואַרשאַ, אַסיגנירט אַ געלד־סומע אויף בעשפּייזען 320 קינדער אין טשיזשעוו און אומגעגענד. דער „צענטאָס", וועלכער האָט איבערגענומען די אויספֿיהרונג פֿון דער אַקציע, איז צוגעטרעטען איינצואָרדנען די בעשפּייזונגס־פּונקטען אויף די ערטער. צו דעם צוועק איז קיין טשיזשעוו אַרויסגעפֿאָהרען אַ ספּעציעלער שליח.

געוו. פּרעזעס פֿון דער וואַרשאווער קהלה בעשולדיגט אין ריזיגע שטייער־מיסברויכען

וואַרשאַ, 9 (טעלעפֿאָניש) פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט

דער פֿאָרוואורף צו האָבען בעגאַנגען שטייער־מיסברויכען, וואָס איז אַרויסגערוקט געוואָרען געגען דער בעקאַנטער מיליאָנערן־פֿאַמיליע ברודער מאַזור האָט אין וואַרשאַ געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם. ווי בעוואוסט איז איינער פֿון די ברידער אליהו מאַזור געוו. פּרעזעס פֿון דער וואַרשאַווער קהלה פֿערוואַלטונג. די ברידער מאַזור ווערען געהאַלטען פֿאַר די רייכסטע ייִדען אין פּוילען. זיי האָבען אַ רייהע הייזער אין וואַרשאַ און אַ רייזמיהל אין דאַנציג.

דער פֿאַקט, וואָס עס איז פּלוצלינג געגען זיי אַרויסגערוקט די בעשולדיגונג אין שטייער־מיסברויכען און וואָס די גאַנצע פּוילישע פּרעסע האָט געגעבען זיי אָנגעהויבען אַ קאַמפּאַניע, האָט אַ געוויסען בייגעשמאַק. וואַהרשיינליך איז דער ענין אויך פֿון אַ געוויסען צד ספּעציעל אויפֿגעבלאָזען געוואָרען.

די ברידער מאַזור האָבען שוין מיט צוויי יאָהר צוריק בעצאָהלט 4 און האַלבען מיליאָן זלאָטעס אויף פֿאַר שטייער־מיסברויכען.

די בעשולדיגונג געגען די ברידער מאַזור זענען פֿאָלגענדע: 1) איינלעגאַלע אויסאַרבייטונג פֿון קינסטליך פֿעטס, וואָס אונטערליגט דעם אַקציז אין דער פֿאַבריק „עקסע", 2) אויסבעהאַלטען די אומזאַצען, בכדי אונמעגליך צו מאַכען די שטייער־אויסמעסטונג אין דער געהעריגער הויך אין די פֿירמען „עלמא", ווי אויך אין דער רייז־מיהל און אַנדערע אונטערנעהמונגען, 3) מיסברויכען אין פֿיהרען די האַנדעלס־ביכער.

פֿאָרזיצער פֿון דער ראַדאָמער קהלה געוועהלט דורך אַ גורל

ראַדאָם, 9 (יט״אַ טעלעגר.)

אויף דער לעצטער זיצונג פֿון דער קהלה־פֿערוואַלטונג אין ראַדאָם זענען פֿאָרגעקומען וואַהלען פֿון אַ פֿאָרזיצער. אַזוי ווי אויף די קאַנדידאַטען פֿון סאָציאַליסטישען בלאָק און פֿון די בירגערליכע גרופּען איז אָבגעגעבען געוואָרען אַ גלייכע צאָהל שטימען איז דער אויסוואַהל ענטשידען געוואָרען דורך אַ גורל. אין רעזולטאַט איז געוועהלט געוואָרען אַלס פֿאָרזיצער פֿון דער קהלה דער מאַגיסטראַט־לאַווניק און פּרעזעס פֿון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע משה ראָטענבערג.

אַלס וויצע־פֿאָרזיצער איז מיט אַ געוועהנליכער מעהרהייט געוועהלט געוואָרען דער קאַנדידאַט פֿון די בירגערליכע גרופּען משה רובינשטיין (האַנדווערקער).

מאַרשאַל שמיגלי־רידז שוין געזונד

וואַרשאַ, 9 (טעלעפֿ.) „פּאַט" מעלדעט׳ דער מאַרשאַל שמיגלי־רידז איז שוין געזונד געוואָרען און זייט איינציגע טעג אַמטירט ער ווידער.

אַ פֿאָרשטעהער פֿון ראַבינאַט אַרויסגערופֿען געוואָרען אין רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט וועגען פֿראַגע פֿון ניקור

וואַרשאַ, 9 (טעלעפֿאָניש)

פֿרייטאָג זענען אין וואַרשאַווער רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט אַרויסגערופֿען געוואָרען פֿאָרשטעהער פֿון ראַבינאַט און מען האָט זיי געפֿרעגט הלמאי זיי ערלויבען נישט צו טרייבערן די הינטערשטע טיילען פֿון די בהמות צוליב וואָס די קצבים קענען דאָס פֿלייש נישט פֿערקויפֿען און זיי מוזען דעריבער נעהמען טייערערע פּרייזען פֿאַר די פֿאָדערשטע טיילען.

אין דער זעלבער צייט זענען אויך געקומען אין רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט קריסטליכע קצבים, וואָס האָבען זיך בעקלאָגט אויף דער קאָנקורענץ פֿון די ייִדישע קצבים, וואָס פֿערקויפֿען די הינטערשטע טיילען צו ביליגע פּרייזען.

מען האָט די ראַבינאַט־פֿאָרשטעהער אין אַנאיידלער פֿאָרם אויפֿגעפֿאָדערט, אַז זיי זאָלען ערלויבען צו טרייבערן דאָס פֿלייש ווי דאָס קומט פֿאָר אין אַנדערע שטעט.

ווילנער קריסטליכע קצבים שטאַרק אומצופֿרידען מיט דער שחיטה־גזירה

פֿון ווילנע שרייבט מען:

דער פּרייז פֿון אַ קילאָ כשר פֿלייש איז געשטיגען פֿון 30 ביז 50 גראָשען. דאָס הייסט אויף כמעט 35—40 פּראָצענט. אַזאַ שטייגערונג איז פֿאַרן קאָנסומענט זעהר נישט קיין אָנגענעהמע אין די יאָטקעס קריגט מען זיך, מען וויל נישט צאָהלען און מען דערמאָנט מיט כעס די ענדעקישע שטאָט־ראַטסמענער, וועלכע האָבען אויף דער „היסטאָרישער" שחיטה־זיצונג פֿון ווילנער שטאָט־ראַט געמאָלט און ראָזע פֿאַרבען די גליקליכע צוקונפֿט, וועלכע ס׳דערוואַרט די קאָנסומענטען פֿון נישט כשר פֿלייש, ווען ס׳וועט אָפּגעשאַפֿט ווערען „ייִדישער שטייער".

די ענדעקעס האָבען דאַן אויסגערעכענט, אַז אַזוי פֿיל און אַזוי פֿיל טויזענטער גילדענס צאָהלט איבער פֿאַרן פֿלייש די קריסטליכע בעפֿעלקערונג.

איצט האָט די בעפֿעלקערונג זיך איבערצייגט ווי אַזוי עס זעהען אויס אין דער ווירקליכקייט די ענדעקישע צוזאָגען.

צווישען די קריסטליכע קצבים הערשט אַ גרויסע אומצופֿרידענהייט. איינע אַ קיילערקע טאָמאַשעווסקאַ האָט געשריען אויפֿן קול:

— טאַ יעצט זשיראָווסקי קאַוואַל!

די קריסטליכע קצבים דאַרפֿען זאַדיקס פֿלייש, מיט פֿריידיקס האָבען זיי נישט וואָס צו טון, די רעסטאָראַנען און בעסערע הייזער נעמען נישט גרין קיין פֿריידיקס אין מויל.

איצט מוזען די קצבים ווי בעקאַנט אַליין קוילענען, דאָס לוינט זיי אָבער נישט און די פּרייזען אויף טריפֿה פֿלייש מוזען שטייגען, בפֿרט, אַז זיי ווייסען נישט וואו אַהינצוטון דעם פֿריידיקס.

ביז איצט איז נאָך די לאַגע געווען נעלינדערט דורך דעם, וואָס די קצבים האָבען געהאַט פֿון פֿריהער אָנגעגרייט זאַפּאַסען פֿלייש, איצט שעפּען זיך אויס די זאַפּאַסען און די פֿערקויפֿער פֿון טריפֿה פֿלייש געפֿינען זיך אין אַ גרויסער פֿערלעגענהייט.

צו זייער גליק האָבען נאָך ייִדען געקוילעט אַ געוויסע צאָהל בהמות אויף טריפֿה, ווען נישט דאָס וואָלט די לאַגע געווען ערנסטער.

עס זאַמלען זיך כסדר קצבים פֿון טריפֿה פֿלייש און רעדען אַרום די געשאַפֿענע לאַגע.

ס׳הערען זיך אַלץ אָפֿטער און אָפֿטער רייד, אַז „דאָס האָבען די ייִדען אויסגעטראַכט די שחיטה־גזירה"..

אומצופֿרידענהייט ביי די פּויערים

פֿון נעמענטשין טיילט מען מיט:

דעם לעצטען מאַרק־טאָג זענען קיין נעמענטשין אָנגעקומען ווי שטענדיג, פֿיל פּויערים מיט בהמות, זיי זענען אָפּגעשטאַנען אַ גאַנצען טאָג און קיינער האָט ביי זיי נישט געקויפֿט, ערשט פֿאַר־נאַכט האָבען זיי פֿערקויפֿט אַ קליינע טייל בהמות פֿאַר אַ העלפֿט פּרייז.

די פּויערים זענען געוואָרען שטאַרק אויפֿגערעגט און אומצופֿרידענע פֿערלאָזען דאָס שטעטעל.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעצ. פֿאַר הויט וועגעריש קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
האָט זיך איבערגעצויגען פֿון ציגעל־גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32
נעהמט אָן פֿון 8—10 פֿריה, 12—2 און 5—8 אָוו.
זונטאָג און חגאות פֿון 9—11 פֿריה.

Dr. REICHER
פּאַלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פֿאַר מענער · שוואַכע · בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעטראַכטונגען פֿון פּסיכאָ־אַנאַליזע
רענטגען־בעשטראַהלונגען ביי הויט־קראַנקה
נעמט אָן פֿון 8—11 פֿון 5—8 אָווענר.
זונטאָג און חגאות פֿון 9—12

1־טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פֿאַר כירורגיע פֿון צייהן, קיהן־באַקען און יאַסלעס
פֿון Dr. med.
Sadokierski
פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77.
עמפּפֿאַנגס־שעה׳ן פֿון 9 פֿריה ביז 12 בייטאָג.

בעזוך אין דרום פון ארץ־ישראל

(פון אונזער קארעספאנדענט)

אין א שעהנעם באוועמבער טאג פערלאזען מיר, א גרופע זשורנאליסטען, תל־אביב כדי צו בעזוכען באר־טוביה, די בליהענדע קאלאניע אין דרום פון ארץ־ישראל.

דער וועג פיהרט אפוועקסעלנד דורך יודישע און אראבישע ערד, מיט שעהנע פרדסים, וועלכע זענען שווער בעלאדען מיט אפעלסינען און גרייפ־פרוכט.

אין א דריי פערטעל שעה ארום פאהרט אונזער פיל געפאקטער אויטאבוס אריין קיין באר־טוביה. — פון ביידע זייטען ציהען זיך אין א לאנגער רייהע שיינע איינשטאקיגע הייזער, אלע שעהן זויבער ווייס געקאלכט. אין די ארומגעצוימטע הויפען זעהען מיר ראסיגע בהמות ארומשטייען און גרויסע הינער־שטייגען מיט הונדערטער ווייסע היבער.

ארום און ארום זעהט מען גרויסע גערטנער מיט ירקות און ביי יעדען הויז א גערטל מיט בלומען. — דא און דארטען זעהט איהר מענשען געבויגט איבער די ערד־בייטען פערטון און זייער ארבייט, זיי בעמערקען אונז אפילו נישט מיט זייער בליק.

מיר פאהרען דורך דער גאנצער לענג פון באר־טוביה און שטעלען אונז אפ ביים „הויז", וואס איז בעשטימט צו זיין אונזער אכסניה אויף א קורצע צייט. אין צוויי גערוימע צימערען זענען אויפגעשטעלט לאנגע געדעקטע טישען, וועלכע לאדען אונז איין צו א קורצער סעודה. דער עולם זשורנאליסטען איז שטארק אויסגעהונגערט פון דער רייזע און לאזט זיך לאנג נישט בעטען.

און א מען האט דעם הונגער א ביסעל געשטילט, האט זיך אנגעהויבען די סדרה פון פראגען. — דער בעל הבית גיט אויסקינפט. דאס איז א מענש פון א יאהר איינינע און פערציג. וועלכער איז אין לאנד שוין 23 יאהר. — ער רעדט אהן בעגייסטערונג און אהן פאטאס, אז ער דערציילט: באר־טוביה איז איינע פון די אלטע יודישע קאלאניעס און האט זיך תמיד אויסגעצייכענט מיט איהר ארימקייט. די ערד געהערט דעם קרן־קימת. פאר דער מלחמה האט יעדע משפחה בעזעסען 300 דונאם באדען. עס איז אבער נישט געווען קיין וואסער און דאס ביסעל משפחות זידלער פלעגען דארפען פאהרען אין דעם דערבייאיגען אראבישען דארף פיהרען וואסער מיט א פאס. אט צוליב דעם טאקע האט זיך דער ישוב נישט ענטוויקעלט. באר־טוביה איז בעשטאנען פון פשוט'ע הייזלעך און איז געווען אויף קלאגען.

און דא זענען אויסגעבראכען די אומרוהען פון 1929 און דער יודישער ישוב דארט איז זיך צולאפען און די אראבער האבען פערברענט באר־טוביה און איהר חרוב געמאכט.

נאכדעם ווי די לאגע האט זיך בערוהיגט, זענען געווען מיינונגען, אז מען זאל זיך אפזאגען פון באר־טוביה און נישט אנהויבען ווייטער מיט דעם פערזוך צו אויפצובויען.

און אז די ידיעה איז דערגאנגען צו די יודישע ארבייטער אין גליל העליון און גליל התחתון האט זיך א גרופע פון זיי געלאזט קיין באר־טוביה אויף אויפצובויען איהרע חורבות אויף א אנדער באזיס.

אין משך פון 7 יאהר איז אויסגעוואקסען א גרויסער יודישער דארף, וועלכער ציילט היינט 101 משפחות זידלער און 25 משפחות בעלי־מלאכות און פרייע בערופען.

מען גיט שוין היינט נישט קיין 300 דונאם ערד פאר א משפחה, די איינהייט איז ארונטער ביז 31 דונאם פאר א משפחה און יועט באר ווייטער ארונטערגיין, ווען דער גאנצער שטח וועט זיין בעוואסערט.

יעצט איז באר־טוביה א בליהענדער ישוב, וואס בעשעפטיגט זיך בעיקר מיט געמישטע ווירטשאפטען און יעדען טאג ליפערט זי 4000 ליטער מילך קיין תל־אביב.

די קלימאטישע און די באדען־בעדינגונגען זענען אזוינע, אז דארטען וואקסען גלייכצייטיג עפעל און פאלמעס, קארטאפעל און אפעלסינען.

באר־טוביה האט דאס גליק צו האבען אוגערקעס אין די חדשים יוני — אויגוסט, ווען אין גאנץ ארץ־ישראל איז דער מין נישא. נוצט טאקע באר־טוביה די אוגערקעס געלעגענהייט גוט אויס און מאכט דערפון גאנץ גוטע געשעפטען.

אונזער אויטאבוס האט באר קוים פערלאזען באר־טוביה און אונזער פיהרער מעלדעט אונז, ווייזענדיג מיט דער האנט: אט פון דאנען קענט איהר זעהען די ערד, אויף וועלכער עס וועט איינגעארדענט דער נייער ישוב „קרית שמואל".

די ערד געהערט א תל־אביב'ער פריוואט־מאן וועלכער האט דעם שטח אפגעקויפט פון אראבער. און געפינט זיך פון ביידע זייטען פון דער שאסיי תל־אביב — עזה.

דער דערמאנטער העד האט זיך פיל משתדל געווען, אז מען זאל פערבינדען דאס אן א ווייט־ליגענדע באר־טוביה דורך א הילפס־שאסיי מיט דעם הויפט־שאסיי און ער האט אויך אפגעגעבען א טייל פון זיין ערד צו דעם צוועק. — די בעמיהונגען האבען געהאלפען און היינט שניידט אדורך א הילפס־שאסיי די ערד פון קרית־שמואל אין א לענג פון 1300 מעטער בערך, וועלכער פיהרט פון הויפט־שאסיי קיין באר־טוביה.

און ווייטער פיהרט אונזער וועג קיין גבעת־ברנר, איינער פון די גרעסטע און איינגעארדנעטסטע קבוצות אין לאנד. — אין דער קבוצה געפינען זיך א סך פריהערע אדוואקאטען, מוזיקער, מאלער און דאקטוירים פון דייטשלאנד, וועלכע האבען פערגעסען זייער עבר און זיך איינגעשטעלט אויף פיזישע ארבייט און קבוצה־לעבען.

נ. הז.

פוילישע ארבייטער האבען זיך אקעגענגעשטעלט די ענדעקישע ארבייט אין ווארקע

אין נעכטיגען „ראבאטניק" לייענען מיר פאלגענדעס:

„מיט איניגע טעג צוריק האט די פרעסע אויסגעפויזנט נאראדאווע ציריסען די קליידער, אז די פעפעסאווצעס זאלען פלומרשט האבען געשפען אין ווארקע „באיובקעס" צו בעשיצען די יודען.

מיר האבען אין דער פראגע בעקומען א בריף פון עטליכע צעהנדליג ארבייטער = פאלאקען פון ווארקע. דעם בריף פערעפענטליכען מיר אזוי ווי מיר האבען איהם בעקומען און אונזערע חברים אין ווארקע זאגען מיר, אז זיי האבען ריכטיג און פערשטענדיג געהאנדעלט, ווי גוטע מענשען און גוטע פאלאקען.

מיר אין פוילען ווילען קיין פאגראמען נישט האבען. נאך דער דאזיגער ערקלערונג פון „ראבאטניק" גיהט דער בריף פון די ארבייטער:

„טייערע חברים! מיר ווענדען זיך צו אייך אין א זעהר וויכטיגען ענין. די ענדעציע האט אין ווארקע געוואלט איינארדנען א פאגראם אויף דער יודישער ארימקייט; צוערשט האבען זיי די כוליגאנעס אנגעשכורט, און דאן האבען זיי זיך געלאזט אויף די סטראגאנעס, אויפן מארק. וועלענדיג אויסנוצען די לאגע ווייל דער 30 דעצעמבער איז געווען א יאהרמארק; זיי האבען פערניכטעט א סך סחורות; די דאזיגע יודישע מאסע איז אנטלאפען און האט זיך איינגעשלאסען אין די וואוינונגען.

זעהענדיג דאס האבען מיר געמאכט א זביורקע אין דער ארגאניזאציע און ארומגערעדט דעם ענין, וואס מיר זאלען ווייטער טון. בעת'ן שלאגען די יודישע ארימקייט. ד. ה. די סטראגאניאזשעס איז אין שטאט בכלל נישט געווען קיין פאליציי. אונזערע חברים האבען נישט צוגעלאזט ווייטער צו שלאגען. די ענדעקעס האבען זיך אויף זיי געווארפען. אבער אזוי ווי פון אונזערע זענען אין דער שטאט געווען איניגע, האבען זיי זיך נישט נעקענט קיין עצה געבען, האבען זיי צושלאגען אונזערס א חבר פון פעראיין, וואס איז געגאנגען בעזונדער און ער איז אריינגעפאלען אין לאקאל מיט דער ידיעה, אז די ענדעקעס האבען זיך געווארפען צוערשט אויף די סטראגאניאזשעס און איצט אויף די חברים ארבייטער; גלויא זענען מיר 18 מאן ארויס אויפ'ן מארק און ביים מארק אין א געסעל האט מען אונז אנגעהויבען צו אטאקירען מיט שטיינער; זיי זענען געווען אנ'ערך 60 מאן. אבער מיר האבען גענומען די לאזונג זיך צונויפצוזאמלען און מיר זענען געגאנגען צום קאמף מיט די בלוטע הענד, אזוי דאך האבען זיי געמוזט זיך צוריקציהען פון קאמף און איניגע פון זיי זענען צושלאגען געווארען און אפילו איין עודעק וולאדיסלאוו סקאווראנסקי, האט זיך געבעטען מען זאל איהם אפלאזען, ווייל ער וועט שוין מעהר נישט געהערען צו די ענדעקעס און מען האט ביי איהם צוגענומען א שרויפען־ציהער, וואס האט איהם געדינט אלס געוועהר צו שלאגען.

דערנאך האבען מיר צוזאמענגערופען די אלגעמיינע פערזאמלונג, עס איז געווען איבערפולט, אנ'ערך 130 מאן, מיר האבען געהאלטען א רעפעראט אויף דער טעמע „די בעדייטונג פון אנטיסעמיטיזם פאר דער בורזשואזיע".

די גאנצע מאסע האט מיט ענטוזיאזם אויפגענומען דעם רעפעראט און צום סוף האט מען געזונגען דעם „אינטערנאציאנאל".

מיר בעמאגען, אז עס איז ביי אונז פערהאן א ענדעקישער אינסטרוקטאר, וועלכער פיהרט אלע באיקאטען. און צוליב דעם קומט צו שלענדערייען בעת די לעצטע אונרוען איז ער געגאנגען אין דער שפיץ פון דער באנדע.

די דארטיגע אנפיהרערין פון די ענדעקעס, וועלכע האט עטליכע הייזער, זי הייסט ווילטשינסקע, איז געשטאנען אויפ'ן באלקאן אין מארק און האט אויך אויפגעפאדערט צו שלאגען.

ווען מיר האבען זיך אקעגענגעשטעלט בכדי נישט צו דערלאזען צו דעם, וואס איז געווען איז פשיטיק, איז מיט איינמאל, מען ווייסט נישט פון וואו, געקומען פאליציי און האט אונזערע חברים אויף עטליכע מינוט פערהאלטען אין פאליציי־פאסטען.

די פויערן זענען פשוט אנטלאפען ווייל זיי האבען נישט געוואלט גהן מיט די ענדעקעס און ווען די פויערן און ארטיגע בעפעלקערונג וואלטען געגאנגען נאך די ענדעקישע לאזונגען, וואלט געווען א גרעסערער פאגראם ווי אין פשיטיק.

מיר, חברים ווענדען זיך צו אייך, אז איהר זאלט דעם ארטיקעל פערעפענטליכען."

די אינטערנאצ. בריגאדע אין שפאניען און איהר קאמענדאנט

ביי דער אינטערנאציאנאלע בריגאדע, וואס קעמפט אין שפאניען, איז איצט געשאפען געווארען דער „דריטער דייטשער באטאליאן" אויפן נאמען פון „יאהן שעער", לכבוד דעם ארבייטער, וואס איז מיט צוויי יאר צוריק ערמארדעט געווארען. דער ערשטער באטאליאן איז געגרינדעט געווארען פון דעם צענטער טעלמאן. דער צווייטער באטאליאן טראגט דעם נאמען ערנאר אנדרע. די דייטשע „פאלקס־צייטונג" פערעפענטליכט אנ'אינטערוויאו מיט דעם פאליטישען קאמיסאר פון דער אינטערנאציאנאלער בריגאדע, ניקאלעטי, מיטגליד פון צענטראל־קאמיטעט פון דער איטאליענישער קאמוניסטישער פארטיי.

אויף דער ערשטער פראגע, וואס פאר א פאליטישען כאראקטער עס טראגט די אינטערנאציאנאלע בריגאדע? האט ניקאלעטי געענטפערט: דער פאליטישער יסוד פון דער אינטערנאציאנאלע בריגאדע איז אנטי־פאשיסטיש. עס קעמפען אין איהר קאמוניסטען, סאציאליסטען, רעפובליקאנער, ליבעראלען און קאטאליקען. אלע די דאזיגע חברים פון פערשידענע פאליטישע ריכטונגען זענען איניג אין איין העכערען ציל: צו ראטעווען דעם שלום פון דער וועלט און די פרייהייט פון די פעלקער און צו שלאגען דעם פאשיזם אין שפאניען און אין דער גאנצער וועלט. אין דעם זין סימבאליזירט די אינטערנאציאנאלע בריגאדע די איינהייט פון די ארבייטער מיט דער פויסט און מיט דעם קאפ און דערמיט אויך די איינהייט פון די פעלקער פון אייראפע. ווייל אין איהר געפינען זיך דייטשען, איטאליענער, פאלאקען, יוגאסלאוויען, פראנצויזען, אונגארן, בעלגיער, משעכען און פערטרעטער פון אנדערע פעלקער. דעם גרעסטען טייל האבען די דייטשען, איטאליענער און פראנצויזען.

אויף דער פראגע, ווי אזוי די אינטערנאציאנאלע בריגאדע איז ארגאניזירט געווארען, האט ניקאלעטי געענטפערט:

זי איז געשאפען געווארען דורך א ספאנטאנעם ענטוזיאזם, מיט וועלכער עס האבען זיך געמעלדעט ארבייטער פון פערשידענע לענדער, וואס האבען אויס געדריקט זייער ווילען צו קעמפען אין שפאניען. עס איז קלאר, אז א סך פראלעטארישע ארגאניזאציעס, דערונטער אויך די קאמוניסטישע פארטייען האבען דעם דאזיגען מאסענשטראם געריכטעט אויף אן־ארגאניזירטען אופן און דורך דעם איז מעגליך געווארען פאר טויזענדער ארבייטער צו פאהרען קיין שפאניען און צו בילדען די אינטערנאציאנאלע בריגאדע.

די פעלקער, וואס זייערע בירגער האבען זיך אנגעשלאסען אין די אינטערנאציאנאלע בריגאדע איז סימפאטיש אין אלע דעמאקראטישע לענדער. אזוי ווי די פעלקער קענען דעמאנסטרירען אפען זייער ערע נעפיהלען, האבען זי די געבילדעט קאמיטעטען, וואס זאמלען קליידער און לעבענס־מיטלען פאר די געמשפ־עכענדע באטאליאנען פון דער אינטערנאציאנאלער בריגאדע, ווי אויך פאר דער גאנצער בריגאדע. אין די אלע לענדער זענען געזאמעלט געווארען מיליאנען פראנק, כדי צו העלפען דער אינטערנאציאנאלער בריגאדע. וואס שייך די פאשיסטישע לענדער, בעזונדערס דייטשלאנד און איטאליען, איז אינטערעסאנט פעסטצושטעלען דאס טראץ דעם טערארא, האבען מיליאנען ארבייטער זיך בעטייליגט אין די געהיימע זאמלונגען פאר דער אינטערנאציאנאלער בריגאדע. עס זענען ביי אונז פערהאן א סך אנטי־פאשיסטען, וואס זענען דא אהערגעקומען דירעקט פון איטאליען און דייטשלאנד, בכדי צו קעמפען אין שפאניען געגען די פאשיסטען, און וועלכע האבען מיט לעבענס־געפאהר געשמוגעלט די גרענצען פון זייערע לענדער.

אויף די פראגע, ווי עס שטעהט דער ענין מיט דער מיליטערישער קאמאנדע: האט ניקאלעטי געענטפערט:

די בריגאדע האט געוואלט געבען א ביישפיל דערמיט, וואס זי האט זיך פולשטענדיג געשטעלט צו דער פערפיגונג פון דער שפאנישער רעגירונג און זי איז ענטשלאסען צו ערפילען אלע אויפגאבען, וואס די רעגירונג שטעלט איהר. דעריבער האט די בריגאדע געבעטען ביי דער רעגירונג, אז זי זאל איהר געבען א קאמענדאנט. א דורך א ספעציעלען דעקרעט איז אלס קאמענדאנט פון דער בריגאדע בעשטימט געווארען דער גענעראל קלעבער. טראץ זיין יונגענד איז דער דאזיגער גענעראל אנ'אלטער רעוואלוציאנערער קעמפער און האט זיין גאנץ לעבען געשטעלט אין דינסט פון ארבייטער־קלאס. ער בעהערשט אויסגעצייכענט די טעכניק פון דער קריגס־פיהרונג און האט זיין גאנצע צייט געווידמעט דעם שטודיום פון מיליטערישע פראגען. ער האט אפסאלווירט איינע פון די בעריהמטע מיליטער אקאדעמיעס אין אייראפע מיט גרויס ערפאלג. אלע וואס קומען נאר מיט איהם אין בעריהרונג אין שייכות מיט דער אינטערנאציאנאלער בריגאדע האבען פאר איהם די שטארקסטע סימפאטיע. עס איז אינטערעסאנט פעסטצושטעלען, אז די דאזיגע אלע מענשען פון פערשידענע נאציאנאליטעט און פערשידענע פאליטישע ריכטונגען, זענען איניג אין דער אפשאצונג פון די גרויסע פעהיגקייטען פון דאזיגען מיליטערישען פיהרער. די צאהלרייכע זיגרייכע אקציעס פון דער בריגאדע אין די לעצטע טעג, האבען נישט נאר בעוויזען די הויכע מאראלישע קאמף־מאראל פון די דאזיגע אנטי פאשיסטישע אפטיילונגען, נאר אויך די הויכע קוואליטעט פון דער מיליטערישער קאמאנדע".

עמיר אבדולא דראהט מיט אונרוהען, אויב קעניגליכע קאמיסיע וועט נישט נאכקומען די פאדערונגען פון די אראבער

קעניגליכע קאמיסיע פאהרט היינט קיין עבר־הירדן אויסהערען עמיר אבדולאה

לאנדאן, (יט"א) דער היינטיגער „דיילי טעלעגראף" פערעפענטליכט אנ'אינטערוויאו פון זיין ירושלים'ער קארעספאנדענט מיט'ן הערשער פון עבר־הירדן, דעם עמיר אברולאה, וועלכער האט געמאכט פערשיינ'ענע בעמערקונגען אין צוזאמענהאנג מיט דער לאגע אין א"י.

עמיר אבדולאה האט אויסגעדריקט גרויס צופרידענהייט, וואס דער אויבערשטער אראבישער ראט האט בעשלאסען איבערצורייסען דעם באיקאט פון דער קעניגליכער קאמיסיע. דער עמיר האלט אבער, אז ענגלאנד טאר נישט דערלאזען, דאס די אראבער זאלען זיך ענטזאגען אין דער קאמיסיע.

עס איז אבסאלוט זיכער — זאל עמיר אבדולאה האבען געזאגט דעם קארעספאנדענט פון „דיילי טעלעגראף" — דאס אויב די קעניגליכע קאמיסיע וועט אין איהרע עמפפעהלונגען פאר דער ענגלישער רעגירונג נישט נאכקומען די פאדערונגען פון דער אראבישער בעפעלקערונג אין א"י, וועלען דעם קומענדען זומער ווידער אויסברעכען אונרוהען אין א"י. די קעניגליכע קאמיסיע — האט דער עמיר געזאגט — דארף נאכקומען הויפטזעכליך די פאדערונג פון די אראבער וועגען אפשטעלען די יודישע אימיגראציע קיין א"י.

אין א דעפעשע פון ירושלים טיילט מיט דער היינטיגער „דיילי הערא‌לד" דאס נאכ'ן צוריקקעהרן זיך קיין לאנדאן פון ירושלים וועט די קעניגליכע קאמיסיע, נאכ'ן פאר'ן צוטרעטען אויסצוארבייטען איהר בעריכט, אבהאלטען עטליכע זיצונגען, אויף וועלכע די קאמיסיע וועט אויסהערען די געוועזענע קאלאניען־מיניסטארען מר. ווינסטאן טשערטשיל, לארד סוויטאן (סער פיליפ קאנליף־ליסטער) און מאלקאלם מאקדאנאלד (איצט־דאמיניע־מיניסטער) און די געוועזענע הויך־קאמיסארען פון ארץ־ישראל סער הערבערט סאמיועל און סער דזשאהן משענסעלאר.

ירושלים, (יט"א) מארגען (שבת) פאהרט אב לארד פיל צוזאמען מיט די איבעריגע מיטגלידער פון דער קעניגליכער קאמיסיע קיין אמאן, דער הויפט־שטאט פון עבר־הירדן, וואו די קאמיסיע וועט זיך טרעפען מיט'ן עמיר פון עבר־הירדן, אבדולאה, דער עמיר וועט איבערגעבען דער קאמיסיע א מעמאריאל, אין וועלכען ער וועט פארשטעלען זיין בעגרינדונג פאר די אראבישע טענות אין א"י.

יודען אין פרעמדען-לעגיאן

א באגעגעניש מיט א לאדזער לעגיאנער

פון י. חאמסקי

איך האב געזוכט יודען אין פרעמדען לעגיאן און איך האב זיי געפונען דארט אין די הייסע זאמדען פון אפריקע. איינצעלנע נידערגעשלאגענע אויף אר־פערוואָרפענעם מיליטעריזם; פאסט מיט דער ביקס אין דער האנד און מיט; בליק פערקוקט אין דער נאכט, פערקוקט און נאכמעהר מיטן אויער צוגעשמידט צו יעדען שארך פון אנ'אראבער וואס שליכט זיך מיט א מעסער.. איך האב געטראפען פערשידענע יודען. אזעלכע וואס זייער געמיט מאכט נאך שווערער דעם זעלנערישען זאק אויף דעם רוקען און אזעלכע, וואס לאזען יונג און רייסט דעם טויט און דעם שווערקייט אין אויגען אריין. יודעי קליינע אויסגעבאכטע פון דער גאנצער קאמפאניע און יודען, וואס זעצען אריין חעם רעכפעקט מיט א פויסט אין די אויגען אריין. א טייל זענען אוועק אין פרעמדען לעגיאן ווייל קיין אנדער טויער איז שוין פאר זיי — מיט דעם אויסווייז אין דער האנד — נישט געווען געבליבען. און א טייל זענען אוועק אויף די שווערע וועגען פון דער וויסטע צוליב דער אוואנטורע. טייל האבען מיט חויזק געוואָרפען :

— איך בין נישט קיין יוד! —

— נאר ? —

— א לעגיאנער! —

קורץ געזאגט מיליטעריש. קנאלעדיג געענטפערט און א הויב געטון מיטן אקסעל, זיך אבגעקעהרט און א ווייטען שפיי געטון פאר זיך:

— א לעגיאנער!

אנדערע זענען צוגעפאלען צו מיר מיט אויגען אנגעצונדענע מיט פרייד: —

— איהר זענט א יוד?

און באלד אריבער שפיל אויף יודיש :

— איך בין פון פוילען.... פון חחמעניון......

באלד אפגעלאזען די חברים געגומען רעדען דערצעהלען ביטערע ווערטער.

— מען שפרייזט און מען עסט זאמד און מען מארשירט ווייטער ביז איין טאג פאלט א קויל און א סוף און באלד צומענבען;

— נאך א יוד איז דא!

און געבראכט איהם און אז מען האט שוין געשפענט דאס הארץ און מען דארף שוין געהען צוריק אין קאזארמע בעט ער זיך צום סוף:

— דערצעהלט אונזער לעבען אבער גיט נישט אן אונזער נאמען! — גוט!

און נאכהער קומט ער נאך צוריק

— אויך נישט די שטאט און נישט די משפחה טייל.... ווייל אפשר וועל איך נאך צוריקקומען צום לעבען.....

— צוגעזאגט!

* * *

האלט איך דעם צוזאג די מענשען זענען וואס זיי זענען. צו מיר זענען זיי געווען פריינד. טייל האבען פאר מיר אויפגעעפענט אנגעוועהטאגטע וואונדען טייל האבען געערדט מיט בלוטיגע טרעהרען, טייל האבען געלאכט מיט א שיכורען הוזק טייל האבען גערעדט מיט גהאבע ציניש ווערטער אבער דאס רוב האט געהאט מיט זיך א בריף פון אנ'אלטער יודישער מאמע צי פון א שוועסטע. געטראגען עס אויפן הארצען:

— מיין כוח!

און מען דארף; כוח האבען, כדי קומען צוריק און אנהויבען אלעס פון דאס ניי.

ווייל איך קיינעם אויף דעם וועג נישט שטערען האב איך געגעבען דא אנדערע נעמען פון מענשען און ערטער און דער עיקר איך האב פערשוויגען טייל פאמיליען פערגאנגענהייטען, כאטש נישט איין טראגישער עפיזאד איז געווען צו דערצעהלען.

אפשר וועלען די ישורות צוקומען צו א טייל פון די יודישע לעגיאנערען וועלען האבען מיר דאס אלעס דערצעהלט ווייל איך נישט. אז צו דער גרויסער און שוואכער ענטוישונג זייערע זאל צוקומען נאך איין ענטוישונג.

— פון א נישט געהאלטענעם ווארט!

* * *

וואס האבען זיי נישט דורכגעמאכט אויף זייערע אונטערגעשריבענע פינף יאהר? — יעדער איינער פון זיי רעדט מיט אזא ביטערע ענטוישונג:

פערלוירענע יאהרען!

אדער:

— פינן און זאנד שכרות און סעקסועלע פערווערסיע.

אבער גיט אויך צו:

— אבער דורך און דורך געבליבען!

אדער:

— פאר גארנישט האב איך איצט מורא, איך קען דאס לעבען!

— וואס הייסט?

דאס הייסט ווער עס לייענט אין ביכער פון פאפיר מיט געדרוקטע אותיות...

— און איהר?

— מיר האבען געלערנט אין לעבען גופא. געקוקט דעם טויט אין די אויגען צוטרעטען אונזער איך אויף די לאנגע מארשען געווען דורשטיג נאך אלעמען נאך וואסער, נאך ליבע נאך שלאכט אפילו.

— און?

— און נישט צוטראָגען געוואָרען.

ווייטער א גרויסער שפיי פאר זיך. ווייטער א וואויל יונגערישער הויב מיטן אקסעל. א כאפ אין האטער די ביקס:

אט איז מיין ווייב.....

און נאך א שפיי פאר זיך:

א לעגיאנער האט קיין מורא נישט!

אפילו א יודישער?

— נישטא קיין יודישער לעגיאנער!

דאס האט שוין דער לעגיאן אין זיך. ער שמעלצט צונויף. ביטער צונויף פרעמדע מענשען און איין דיסציפלין. מאכט זיי צוזאמען אונטערטעניג און גיט זיי צוזאמען איין שטאלץ און איין זיכערקייט, וועלכע קלינגט אזוי פרעמד אויף אונזער היימישען יודיש אויף א וויסטען וועג פון פערברענטע שווארצע סקאלעס.

און צווישען זיך?

— אח?.......

דא איז שטילער געווארען. דא איז דער ענטפער פעראומערט געווארען. דאס יודישע איז צוריקגעקומען

— דאס איז אנדערש...

— אנטיסעמיטיזם?

— ניין... אבער צווישען זיך ביי דער גאנצער קאזארמע קאמעראדישקייט שאפען זיך שוין גרופען יעדער מיט זיינע. דייטשען מיט דייטשען רוסען מיט רוסען.

—און יודען?

— אויב מען טרעפט א צווייטען יודען איז מען מיט איהם צוזאמען.

— א מינוט ווייטער שטילשווייגען און באלד:

— היימישער אזוי.

און נאך א ווארט:

און טאקע שיצען זיך אויך צו קענען...

— אפילו דארט א יודען פראגע?

דער לעגיאנער רעדט נישט גערן.

— אפילו... אפילו יא דארט?

און ער פעריכט זיך גלייך:

— אבער נישט געפעהרליך....

* * *

א לעגיאנער וויינט נישט טרעהרען זענען נישט פאר א מאן. אבער וויפיל האבען אראפגעלאזט פאר מיר דעם קאפ און ביידע הענט. וויפיל האבען לאנגע מינוטען געשוויגען. די זון האט געפלאציעט און דאס הארץ האט געבלוטיגט. און איינצעלנע ווערטער האבען ארויסגעריסען זיך פון מחנדירטע מענשען:

— אודאי האב איך א מאמע..

און פלוצלינג:

— היינט איז פרייטאג...

די זון איז הויך דער זאמד איז הייס, ברענט און מער די פיס און בריהט די נאזלעכער. א מויל־אייזעל לאזט אומעטיג אראפ זיין שווערען קאפ מיט די לאנגע אויערן אראבער געהען דורך שארען זיך דורך דעם וועג מיט מורא.

— בלוט היינט רופען זיי אונז!

און מיט אמאל:

ביי אונז אין לאדז וועט די מאמע באלד אנצינדען ליכט......

די זון פהענגט חער אייזעל גיט א מרוק דער לעגיאנער דערשרעקט זיך:

— קומט מארגען איך מוז אנקומען צו דער צייט ווילט איהר מיך מארגען זעהען?

— זיכער!

דריקט ער מיר די האנד זיין האנד איז שטארק און הארט און פול מאזאליעס... דער אייזעל טראגט לאגלען מיט וואסער און מיין יודישער פריינד טראגט זיין ביקס אויפן אקסעל. עס איז שרעקליך הייס און ער גיט צו:

א לעגיאנער רירט זיך נישט אן א ביקס.....

און ער שפרייזט אפ. ער מיט דעם אייזעל און מיט דער ביקס. און ער קוקט זיך נישט אום פונקט ווי ער וואלט מורא האבען אז דאס רעדען פון זיין יודישער חיים וועט איהם ארויסרייסען פון דער גלייכגילטיגקייט און פעסטער טעמפקייט פון דער דיסציפלין. ער געהט ווייס, ווייט, און ערשט העט אראפ דרעהט ער זיך צוריק אוים צו מיר.

און שרייט מארגען!

און געהט אפ ווייטער אין דער אומענדליך פערברענטער איינזאמקייט פון די טויטע סקאלעס, וואס שטשירען מיט זייערע לעכער. ווי א ריזיג קראנק לייב אויפגעעפענעם פון ריזיגע שווארצע פאקען — אראפ ווייט קוקט ארויס א ווייטער טורם פון א מיליטערישער פאסט. דארט אריין געהט ער מיט דעם וואסער מיט דער ביקס מיט דער; איינזאמקייט און מיט דער מורינערונג פון דער מאמען, וואס וועט היינט אנצינדען ליכט אין לאדז, ווייל עס איז פרייטאג. — און ווייל דא אונטער דער זון אהן רחמנות ברענט זיך אוים דאס הארץ פון איהר זון וועלכער איז אוועק אויף די ווילדע וועגען פון אפריקע. צוליב וואס? פאר וועמען?

די רייכע שטאט

(דערצעהלונג פון א"י-לעבען)

פון פייוועל אייזען

אקעגען ווי א הויכער בארג.

אז מ'קוקט פון דארט אראפ, זעהט מען א ווייסען פאס, וואס שניידט זיך דורך דורך צווייגען באקסער-ביימער, וואס מיט זייערע רויטע, ווילדע צווייגען, פערגליווערטע פון היץ און שטויב,ווארפען זיי שאטענס ארום זיך און, טיילוייז, אויפן ווייסען וועג, וואס פיהרט גלייך אריין אין שטאט. דער פאס ווערט דערנאך פערלוירען צווישען שטילע גאסען און ביימער, ב— מ'זעהט איהם מעהר נישט ארויס. די שטאט, ארומגעצוימט מיט בערג און בערגלעך, זעהט אוים ווי אויסגעשאטענע ווייסע שטיינדלעך א ביטער גרינע שאטענס. די הייזער זעמען געבויט פון ווייסען שטיין מיט בלויע מולצייכענס בעפוצט. ביי די טירען און בייסטידלען זענען נאך פערבליבען אלטע, אויסגעריבענע שפרוך ווערטער פון אמאל. ארום די הייף גארטלען זיך שטיינערנע פארקענס מיט קליינע, שמאלע טיר'לעך צום אריינגאנג, בעוואקסען מיט גרינע קלעטערדיגע אקאציעס, קוים וואס די זון־שטראהלען דערגרייכען אהין און דערווארעמען די טונקעלע שאטענס, די גאסען זענען ברוקירט מיט ווייסען שטיין.

דער אריינגאנג אין שטאט איז פערשטעלט מיט א הויכער דיקער מויער מיט אנ'אויסגעהויל'טען האלב־רונדען טויער אין אלטען אלהאמברא־סטיל געשניצט. איבער'ן טויער איז איינגעמויערט א גרויסער מארמאר־שטיין און אויף איהם איז אויסגעקריצט צוויי שורות, ווי צוויי פסוקים:

זי ווייט איז דען פון לאכען ביז צום וויינען? — א שטיין אליין קען קיינעם נישט פערשטיינען...

דורכ'ן טויער קומען סוחרים, פויערים און בעדואינער פון אלע ווייטע און נאהענטע וועגען און ברענגען צופרידען אין שטאט אריין זייערע סחורות: גריינס, פרוכטען ליימענע געפעסען — פון א קליין טעלערל ביז א גרויסע שיסעל. די ווייבער גייען מיט פערהאנגענע פנימער אין שווארצע, אדער מיט אויפגעצויגענע מטבעות. סגולה־צייכענס פון שווארצע געמעלען בעשיינען זיי די פערדעקטע געזיכטער און זייער גאנג דערציילט פון מורא צו דער גאס, פון מורא צו זיך אליין.

פאר די קראמען זענען אויסגעשפרייט סחורות פון אלערליי פארבען. וואלענע און געפלאכטענע פון קעמעל־האר, און רופען, און ציהען...

די קרעמער, דיקע מיט קיילעכיגע פנימער, זיצען פאר די טירען, די פיס אונטער זיך און ציהען, שטילע און שווייגענדיגע, די גלעזערנע נארגילעס.

גייען די דארפסלייט פערביי די קראמען, ווארפען בליקען, שטעלען זיך א ווייל אפ מיט פייערלעך אין די אויגען:

— מ'עט נאך זעהען.

ווייבער שארען זיך ביי די ווענט ווי שאטענס, שוועבען פערביי, פערשווינדען:

א זינדיגער געדאנק זאל נישט שולט זיין, פרעמדע מיילער זאלען נישט רעדען.

ריחות פון בשמים און געטרוקענטע טייטלען, פייגען, פעפערלעך, געריבענער צימרינג, שמעקעדיגע איילען פון ווילדע גראזען און קרייטעכצער פאר'ן לייב צו שמירען, שרייען ארויס צו די פערבייגייער און קיצלען אין די נעזער. באלמעלאכעס זיצען אויסגעזעצט אויף דר'ערד און פעררריכטען שיך, פלעכטען בענקלעך, א גאלדשמידט שלאגט אויס רינגעלעך און קמיעות, אנ'אלטער קאלדרע־מאכער קלויבט און סארטירט שטיקלעך וואטע. אויף זיין פנים לייגט זיך א ווייסער שטויב און צווישען די פינגער — ווי ער וואלט זיך געשפילט מיט שטיקלעך שניי.

דער קאלדרע־מאכער — דאס האט ער דאך געברענגט דעם אלטען כאדוש, וואס וועט היינט ביינאכט דערציילען מעשיות און רופען די פרומע צו גאט. ער, דער אלטער קאלדרע־מאכער, איז אוועק צופוס צו א ווייטען ארט וואו ס'האבען געניינגט זייערע געצעלטען א שבט בעדואינער און פון דארט געברענגט אהער דעם קלוגען, היילגען כאדוש. איז טאקע דער כאדוש דער אורח פון קאלדרע־מאכער און דער אלטער פארעט זיך ארום איהם, גרייט צו פאר איהם קאלטע וואסער אין די קרוגען און טיילט איהם צו פון כל הגוטס.

היינט איז א מארק טאג, די גאסען זענען אנגעזאפט מיט'ן ריח פון שאפען־פעטס און געבראטענע פליישען. פויערים און בעדואינער גאפען איבער די שיינע זאכען, וואס די שטאט האט פאר זיי ארויסגעשטעלט. טייל פיהרען מיט זייערע קעמלען און ליירגען ארויף אויף זיי די אנגעקויפטע זאכען, טייל טראגען אקארשט געבוירענע ציגעלעך צום פערקויפען, ווייל דאס פעלצעל פון ציגעלע איז שווארץ און שיין, דאס פעלצעל פון א ציגעלע איז מזלדיג...

היינט וועט דער כאדוש דערציילען מעשיות. ס'וועט זיין א יום־טוב'דיגער אוונט, מעשיות פון ווייטע, ווייטע וועגען, וואס קיינער ווייסט זיי נישט, קיינער גייט נישט אויף זיי. ווייסט שוין דעריבער דער גאנצער מארק די פריידיגע נייעס און עס פיהלט זיך א צוגרייטונג אין דער אויפגעוואכטער שטאט.

דער טאג איז א זומערדיגער, א הייסער.

א טייל פון די אנגעקומענע לייגען זיך צו אפרוהען הינטער די שטיינערנע פארקענס, וואו דער שאטען קיהלט. וויקלען זיך איין אין זייערע גראבע אבאיעס פון קעמעל־האר און שלאפען געשמאק איין. א טייל זיצען לעבען די קאפען אויף נידעריגע שטרוי־בענקלעך, טרינקען שווארצע קאווע און בייסען צו מיט מאן בייגעל אדער באקלאוועה. מיסט פון פערד און קעמלען און שטיקער ארבוזשאל וואלגערען זיך ארום און פליגען ראיען ארום און זשומען. דער „כאן" וואוהין דער כאדוש איז היינט פערבעטען און וועט דערציילען דארט פיינע אויסטערלישע מעשיות, איז אויסגעקעהרט ריין, אויסגעשפרייט מיט שטרויענע ראגאזשעס און אויסגעשטעלט מיט געפלאכטענע בענקלעך, אויבען אן זענען צוזאמענגערוקט קאסטענס, איבערגעשפרייט מיט קאלירטע קאבריצען — דאס ארט פאר'ן כאדוש.

פארנאכט. די געסלעך ווערען שטילער, א סך זיצען שוין און ווארטען, רייכערענדיג די נארגילעס. די רייכע דערציילען דעריווייל פון פרעמדע לענדער, פון אנדערע מענשען און מנהגים, פון עסענס אלערליי, פערשידענע געטראנקען און פון ווייבער.

— אט איז קיפרוס, למשל, נישט ווייט פון דאנען, זענען שיינע ווייבער דארט פערהאן און נישט טייער, א סך וואלוועלער ווי דא ביי אונז. — דערציילט א מאראנצען־סוחר, וואס ברענגט פון דארטען ציטרוס־בליעכץ און ביימלעך.

— בעסער שוין צוויי ווייבער וואלוועלערע איידער איינע א טייערע, — רופט זיך איינער אפ.

די קיפרוסער ווייבער זענען אויסגעצויגענע גופים — זאגט א דריטער, וואס איז אויך אמאל געוועזען דא ט. לאנגע הער זער, זיי ארבייטען גוט און האבען שיינע קינדער. מען דארף נאר האבען געלד, געלד האבען זיי ליב, די קיפרוסער אלטע לייט... דארטען האדעווען זיך די מיידען ווי די שאף אויף בערג און דערפאר זענען זיי אזוי שיין.

דער דינער פון „כאן" לויפט ארום אין דערלאנגט געבראטענע שטיקלעך פלייש, געדעמפטע און צוגעבראטענע יוך, טעלער מיט ווייסע רייז און ווייצענע פלעצלעך. דאס עסען שמעקט צוגעבראקט מיט גרינע פעפערלעך און מיט גינצן פרישען כאס. מענשען קומען־צו וואס אמאל מעהר יעדער געפינט זיך זיין פלאץ. דער דינער לויפט ארום מיט א צעשויבערטען קאפ האר און פרעגט, וואס מ'וויל: געבראטענע פלייש אויף שפיזלען אדער געהאקט פלייש און געזויקלט און געפערעגעלט אויפ'ן פייער? דערנאך דערלאנגט ער וואסער. ער לויפט ארום און שרייט: יועד וויל וואסער?? יועד וויל וואסער?

— א יונגעל טראגט ארום הייסע שטיקער פייער פאר האלצערנע קוילען צוצולייגען צו די אויסגעייגענדיגע נארגילעס. ער שרייט מיט א ניגון, דין קולכל: יועד וויל פייער?? ווער וויל פייער? — — ס'ווערט טונקעל און שטילער. די פערד זענען צוגעבונדען אין דרויסען הינטער דעם וואנט פון „כאן". די קעמלען ליגען דארט אויסגעלייגט און קייען מיט אויסגעצויגענע ליפען געשניטען שטרוי.

פון; כאן האט מען אלץ ארויסגענומען. ס'איז דארט בלויז געבליבען דער ריח, ווייל דער ריח איז אין די וענט פון יאהרען איינגעזאפט. פלעדערמייז זענען ביסלעכווייז ארויסגעפלויגען פון זייערע ווינקלען און זיך צופלויגען איבער אלעמענס קעפ.

מען צינדט אן צוויי גרויסע בליץ־לאמפען און עס ווערט פרייליכער און רירעוודיגער.

דער אלטער קאלדרע־מאכער איז אנגעקומען צוזאמען מיט'ן כאדוש. — א, אלע קענען איהם. דעם קאלדרע־מאכער. ער איז א פרומער און א גוט־הארציגער. ער צעטיילט אלץ, וואס ער האט און פערדינט פון זיין אייגענער ארבייט. ער גיט עצות די, וואס פרעגען איהם. ער שטראפט מיט רייד פאר אפנארען און פאר צונעמען ביי ארימע. אלע שטעלען זיך אויף :

— זאל גאט לויבען דיין קומען!!

דער כאדוש ענטפערט גוטמוטיג און שטיל — פרידען אין אייערע היימען!!

קאלטע שאטענס געהען דורך פון די יונגעדיגע לאמפען. ס'ווערט שטיל.

די ארימע הויבען זיך אויף פון דער ערד און שטעלען אן זייערע אויגען מיט פחד צום כאדוש. דער אלטער קאלדרע־מאכער לייגט אוועק נעבען איהם זיין פידעל, אזא געבויגענע און געבונדענע מיט קליי־שטריקעלעך. דריי סטרונעס זענען אנגעצויגען, גרייט אויפצונעמען די פינגער און שפילען. דער כאדוש נעמט ארויס פון א זעקעל א בוך הויבט אן מישען אין איהם. אלע קוקען נייגעריג מיט ארויסשטארצענדיגע בליקען.

— יעשועו פון דער שטאט. הויבט ער אן, הערט צו, וואס איך וועל אייך זאגען : אייער שטאט איז א רייכע מיט א סך פעל און א סך וואל. אייערע הייזער זענען שעהנע הייזער. און אויף אייערע פנימ'ער זעה איך גליק און פרייד, און א געלעכטער איז אפען אין אייערע אויגען. פערשטעה איך, אז מסתמא זענען אייערע היימען און אייערע קינדער אויך אזוי. מסתמא זענען אייערע ווענט באצירט מיט שעהנע פארבען און זילבערנע כלים בעשיינען אייערע הייזער. און ברויט האט איהר צוגעגרייט, אז קיינמאל זאל ביי אייך קיין הונגער נישט זיין. און מסתמא גלויבט איהר אין גאט און אין זיין נביא, וואס האט געבראכט אזויפיל גוטס און ליכט פאר דער וועלט. און די זון ווארעמט אייערע היימען פאר די מצוות און מעשים טובים, וואס איהר טוט. און אויב איהר טוט טאקע אזוי, וועט אייך גאט שטענדיג בענשען, און איין אפהיטען פון אלעם בייז און כל השלעכטס. און גוטער מסחר וועט מעהרען אייערע פערדינסטען און רייך מאכען אייער שטאט.

זיינע ריידן זענען מיט געזאנג און מיט פסוקים פון איהם אליין בעגלייט. נאך יעדער פאר פסוקים נעמט ער דעם פידעל אויפ'ן שויס און שפילט צו מיט א ווייך, קלאגענדיגען ניגון. ער רעדט ווייטער:

(סוף מארגען)

רבי נחמן בראַצלאַווער

— 13 —

נאָך וועגען תפילה, התבודדות א. א.

בנוגע תפילה האָט רבי נחמן בראַצלאַווער נאָך געזאָגט:

„גיב צדקה פאַר'ן דאַוונען, ווייל דאָס העלפט צו האָבן ריינע געדאַנקען בעת מען איז מתפלל".

„זיי מתפלל מיט התלהבות ווייל דורך התלהבות גרייכט דיין תפילה צו גאָט".

„א התלהבותדיגע תפילה האָט א באַזונדערן זיסן טעם ביי השם יתברך".

„דורך שירות ותשבחות ציהען זיך די שכינה צו אונז".

„די הויפט כלי־זיין פון דעם יוּ"ען זענען תפילות אלע זיבנע שלאַכטען געגען שלעכטע נייגונגען און געגען מכשולים געווינט ער דורך תפילות. די היי־ליגקייט פון פאָלק ישראל קומט דו"ך תפילות".

„דער גוטער מענש זאָל זוכען צו דערגרייכען ווי זאַכען דורך זיינע תפילות: ערשטענס צוריקצו־ברענגען אזעלכע וועלכע האָבען ספיקות צו דער אמת'דיגער אמונה. צווייטענס, אַז די חכמים זאָלען בלייבען געטריי דער אמונה; און דריטענס צו פער־גרעסערן די וועלכע בעליידיגען איהם און אזעלכע וואָס בעהערען איהם".

זעהר כאַראַקטעריסטיש איז דער פאָלגענדער געדאַנק פון רבי נחמן בראַצלאַווער:

„דער וואָס איז מתפלל, און דערמאָהנט נישט דערביי די צרות פון פאָלק ישראל, איז א זינדיגער מענש".

רבי נחמן האָט געלעהרענט, אַז יעדער איינער יוּד מוז זיך זאָרגען פאַר דעם גאַנצען יוּדישען פאָלק. אָבער דאָס הייסט בשום אופן נישט, אַז ער איז געווען געגען אַנדערע פעלקער. פערקעהרט, ער איז געווען שטאַרק פאַר גוטע בעציהונגען צווישען יודען און נישט יוּדען. איינער פון זיינע געדאַנקען לויטעט:

„זיי נישט אונדאַנקבאַר נישט צו קיין יוּדען און נישט צו קיין גוי".

כאַראַקטעריסטיש איז אויך, אַז רבי נחמן בראַצלאַווער האָט געהאַלטען, אַז מען מעג מתפלל זיין פשוט אין יודיש, אין מאמע לשון. ער האָט געזאָגט:

„דער איינפאַכער טייטש פון די ווערטער „לשון הקודש" איז: דער מענש זאָל היטען זיין צונג, און ער זאָל זי הייליגען מיט הייליגע ווערטער פון תורה און תפילה. אפילו דאַמאָלט ווען דער יוּ"ד גיסט בעזונ־דער אויס זיין האַרץ צו גאָט און איז מתפלל אין איינפאַכען יודיש איז עס אויך פאָלקאָמענער לשון הקודש. מען דאַרף נאָר היטען די צונג פון שלעכטע רייד, וואָס איז וויכטיגער ווי צו לשון הקודש".

אַ חוץ פון תפילה בכלל, האָט רבי נחמן בראַצ־לאַווער שטאַרק געהאַלטען פון התבודדות, פון דאָס קאַנצענטרירטע מתפלל זיין פון יחיד, וועלכער זוכט איינפאַך זיך צוזאַמענצושמעלצען מיט דער גאָטהייט. עס פערשטעהט זיך, אַז דאָס קען נאָר טון דער עכטער צדיק אָדער דער הטכסט פרומער און בגייסטערטער חסיד.

רבי נחמן האָט געזאָגט:

„דאָס מתבודד זיין זיך פאַר גאָט ברענגט אַרויס דעם הייליגן פונק, וואָס געפינט זיך אין יעדען יוּדען עס צינדט זיך אָן אַ'ן זיין האַרצען און עס דערוויי־טערט איהם פון יעדען בעגעהר צו וועלכער ט'איז שלעכטער און גשמיות'דיגער זאַך".

„אין התבודדות ווערט דער וואָס האָט א ריין האַרץ געפינען ניַיע געדאַנקען און נייע ווערטער:

„די הויפט־אויפגאַבע פון דאָס מתבודד זיין זיך איז זיך מודה זיין באמת'ען פאַר השם יתברך, אויס־זאָגען יעדע זאַך וואָס מען האָט געטון, און ענטוויק־לען ביי זיך א טיפע חרטה אויף די זינד".

„יעדער יוּד זאָל אָבגעבען פיל צייט פאַר התבו־דדות, פאַר בעהעפטען זיך מיט דעם באַשעפער. ער זאָל אויף אזא אופן אויסגעפינען אין ביי זיך אַליין בעשטימען צי זיינע מעשים זענען ריכטיגע, און צי זיי זענען פאסיג פאַר דעם האר פון אלע וועלטען, וועלכער האָט איהם געגעבען לעבען, און וועלכער איז צו איהם פול מיט חסד אין יעדען מאָמענט. אויב ער געפינט אויס אין זיך, אַז ער האָט געהאַנדעלט ריכ־טיג, דאַן זאָל ער קיין שום מורא נישט האָבען פאַר קיינעם נישט פאַר בעאַמטע, נישט פאַר רויבער, נישט פאַר חיות, פאַר קיין זאַן; אין דער וועלט אחוץ פאַר השם יתברך".

„אין אמת'ער התבודדות רופט דער יוּד צו השם יתברך ווי א קינד צו זיין פאָטער, וועלכער האַלט ביים איוועקפאָהרען. אויב ער וויינט דערביי איז נישטא קיין עצבות דע"ין, נאר בענקעניש און זעהנזוכט".

פון די געדאַנקען קען מען זעהען ווי הויך רבי נחמן האָט געשטעלט דאָס מתבודד זיין זיך, ער האָט אויך געזאָגט:

„התבודדות און תפילות פאַר גאָט זענען בע־זונדערס ווירקזאַם אויף פעלדער מיט גראַז און אין וועלדער מיט בוימער, ווייל די נשמה פון מענשען ווערט דאָרט פערשטאַרקט, ווי גלייך יעדעס גרעזעלע יעדע פלאַנץ אַרער הוים וואַלט זיך מיט איהם פער־אייניגט אין זיין תפילה".

און פונקט אזוי שטאַרק ווי ער האָט געהאַלטען פון תפילה און התבודדות, איז רבי נחמן בראַצלאַווער געווען געגען עצבות, געגען אומעדיגקייט, געגען פערצווייפלונג. ער האָט געזאָגט:

„גאָט האָט פיינט מרה שחורה און אומעדיגע גייסטער".

„עצבות, מרה שחורה, וואַכט אָן דעם מענשען אומעטיגקייט זאָגט אָפט אָן, אַז מען ווערט קראַנק וועלען".

„גאָט געפינט זיך נישט צוזאַמען מיט דעם וואָס פאַלט אריין אין עצבות".

„א מענש קען נישט בעקומען קיין בטחון דורך עצבות".

„עצבות פיהרט צו האַרץ וועהטאָג און עגמת נפש".

„דער וואָס איז אומעדיג ברענגט אויף זיך פיל צרות".

„עצבות ברענגט מחלוקה, שמחה ברענגט שלום".

„צו לערנען די הגדות (די מעשה'לעך פון תלמוד און אַנדערע שפרים מעשה'לעך) פערטרייבט די מרה שחורה".

זעהר שטאַרק האָט רבי נחמן געהייסען פרעהליך זיין. ער האָט געזאָגט:

„שמחה איז די כלי, מיט וועלכער מען ברענגט נייע איינ[פ]ערשטענדעניש".

„שמחה איז א הייל מיטעל צו קראַנקהייטען, וועלכע ווערען געשאַפען דורך מרה שחורה".

„פרייד עפענט דאָס האַרץ".

„פרייד שטאַרקט אונזער כח צו [ד]ענקען".

אָבער ווי אַזוי קען מען זיין פרעהליך? דערויף זאָגט רבי נחמן:

„דורך לערנען תורה און דינען השם יתברך בעקומט מען פרייד".

„אויפריכטיגקייט פון גאַנצען האַרצען ברענגט פרייד".

„צדקה געבען מיט'ן גאַנצען האַרצען ברענגט פרייד".

רבי נחמן פערגעסט נישט אויך אין שייכות צו דעם ענין די בעציהונג צום מיטמענשען, ער זאָגט:

„עס איז דער הויב פון דעם פרעהליכען מענשען, אַז ער זאָל זיך בעמיהען איבערצוגעבען א טייל פון זיין פרעהליכער שטימונג צו די יעניגע וועלכע זע־נען מרה־שחורה'דיג, און געפינען זיך אין אַ צו־שטאַנד פון עצבות"

— פון —

היסטאַריקוס

קליינע יוּד. עמיגראַציע פון דייטשלאַנד

אינטערעסאַנטע ציפערן וועגען יודישער מיגראַציאָנס־בעוועגונג אין דייטשלאַנד

בערלין (יט"א) אין אַרגאַן פון קהלות־פער־באַנד אין פריכען זענען ערשינען אינטערעסאַנטע סטאַטיסטישע דאַטען וועגען דער יודישער אומיגראַ־ציאָנס - בעוועגונג אין דייטשלאַנד אין פירטעל־יאָהר יולי — סעפטעמבער 1936.

פון דעם בעריכט איז צו זעהען, אַז אין דעם דאַ־זיגען קוואַרטאַל האָבען אין דייטשלאַנד פערלאָזען זייערע וואוין־ערטער 5 311 יודען, פון וועלכע עס האָבען אויסגעוואַנדערט פון דייטשלאַנד 3,268 יו־דען און די איבעריגע — 2,043 — האָבען געביטען זייערע וואוין־ערטער און זיך בעזעצט אין אַנדערע שטעט אין דייטשלאַנד.

בסך הכל — ווערט געשאַצט — האָבען אין משך פון 1936 געענדערט זייערע וואוין־ערטער אין דייטש־לאַנד לערך 10 טויזענד יודען, דאָס רוב פון זיי האָט פערלאָזען די קלענערע און קליינע שטעט און זיך בעזעצט אין די גרויסע. היות די יודישע בעפעל־קערונג פון דייטשלאַנד צעהלט 400 טויזענד נפשות, וואָס 300 טויזענד פון זיי לעבען אין די גרויסע שטעט. איז פון די דאָזיגע צאָהלען צו דרינגען, אַז די אינלענדישע איבערוואַנדערונגס - בעוועגונג האָט אַרומגענומען לערך 10 פראָצ. פון דער יודישער קליינשטעטלדיגער בעפעלקערונג.

פון די 2,043 יודען, וואָס האָבען איבערגעוואַנ־דערט אין די גרויסע שטעט אין די חדשים יולי — סעפטעמבער, האָבען 439 זיך בעזעצט אין בערלין, 220 אין פראַנקפורט, 82 אין קעלן, 12 אין ברעסלוי 785 אין אַנדערע שטעט פון פריסען און צפון־דייטש־לאַנד, 109 אין האַמבורג, די איבעריגע אין אַנדערע שטעט פון בייערן, זאַקסען, באַדען, ווירטעמבערג און העסען.

25 פראָצ. פון אלע אינלאַנד - איבערוואַנדערער זענען געווען פרויען אָהן בעשעפטיגונג און העכער 50 פראָצ. פערהייראַטע פרויען, 15 פראָצ. פרויען־הויז־דינער־שאַפט, 15 פראָצ. ווירטשאַפטליך - אַק־טיווע געשעפטסלייט און דערונטער 10 פראָצ. געש־עפטס - געהילפען.

20 פראָצ. פון די מיגראַנטען זענען געווען פער־זאָנען עלטער פון 50 יאָהר און 10 פראָצ. — צווי־שען 40 און 49 יאָהר, לויט דער מלוכה־צוגעהעריג־קייט זענען געווען 1,582 דייטשען, 143 פאָלאַקען, 61 שטאַטסלאָזע, 33 פון אַנדערער מלוכה - צוגעהער־יגקייט, און 224 האָבען נישט אָנגעגעבען זייער מלוכה - צוגעהעריגקייט.

פון די 3,268 עמיגראַנטען קיין אויסלאַנד זענען 60 פראָצ. געווען מיטגלידער פון גרעסערע קהלות (פון העכער 10 טויזענד נפשות). די מעהרהייט עמיג־ראַנטען זענען געווען מענער, 28 פראָצ. פערהייראַטע פרויען און אַלמנות, 20 פראָצ. ווירטשאַפטליך - אַק־טיווע, דערפון 9 פראָצ. האַנדוועוקער, און 10 פראָצ. סטודענטען.

לויט דער עלטער־פערטיילונג זענען 20,2 פראָצ. געווען יונגערע ווי 20 יאָהר, 29,4 פראָצ. צווישען 20 און 29 יאָהר, 20,9 פראָצ. צווישען 30 און 39 יאָהר, 14,1 פראָצ. צווישען 40 און 49 יאָהר און 15,4 פראָצ. איבער 50 יאָהר.

53,7 פראָצ. פון די עמיגראַנטען קיין אויסלאַנד זענען געווען אונפערהייראַט, 39,1 פראָצ. פערהייראַט, 4,5 פראָצ. אַלמנים און אַלמנות און 2,7 פראָצ. גרושים און גרושות.

לויט דער מלוכה - צוגעהעריגקייט זענען 76,8 פראָצ. געווען דייטשען, 11,6 פראָצ. פאָלאַקען, 4,8 פראָצ. שטאַטסלאָזע און 6,8 פראָצ. אַנדערע.

יצחק יאַנאַסאָוויטש

אויף שטיל־ע גאַסען

(רעפּאָרטאַזש פון שייבלערס ראַיאָן)

שוין שעה'ן ווי איך שפּאַציר אין דער דאָזיגער געגנט, וואָס רופט זיך: שייבלערס ראַיאָן, איך וואַנדער אויף גאַסען און געסלעך און איך ווייס נוט, אַז איך געפין זיך אין לאָדז, אין דער שטאָט פון רויך און שטויב. אין דער שטאָט פון פאַבריקען און דאָך קאָן איך זיך נישט בעפרייען פון דעם איינ־דרוק, אַז איך בין ערגעץ אַנדערש, ערגעץ אויסער לאָדז.

און פאַרוואָס?

קודם כל צוליב דער אומהיימליכער שטילקייט, וואָס האַרמאָנירט בשום אופן נישט מיט דער רוי־שיגער שטאָט לאָדז, אַ שטילקייט, וואָס שרעקט און וואָס זאָגט אונטער:

— דאָ וואוינען נישט קיין יודען.

ווייל יודען זענען אַ מירח־פאָלק, ביי וועלכע די פריצים פון שטוב און גאַס זענען אָפּגעווישט. דאָרט ווי יודען וואוינען דאַרט געהערט די גאַס אויך צו דער שטוב. דער יודישער אומפּעט און די יודישע אנערגיע לאָזט זיך נישט איינשליסען אין די ענגע פיר ווענט פון דער וואוינונג. זי שפּרייזט אריבער דעם רישות־היחיד און פעקומט איהר תיקון אין רשות הרבים.

דאָ — אַ אויף די געסלעך פון שייבלערס געגענט איז שטיל. די גאַסען ליגען ליידיגע און שטומע. איינצעלנע דוחכגייער בעוועגען זיך שטיל, געלאַסען זיי בעווייזען זיך אומבעמערקט און זיי פערשוואוג־דען פונקט אזוי אומבעמערקט. די הייזער שטייען שטאָלצע, פערריסענע, שטייפע און קוקען זיך אָן עפּעס אַזוי ווי ברוגז. קוקענדיג אויף אַט די הייזער מיט די פערהאָנגענע פענסטער, אויף די הייזער ווי כמעט אויף יעדען טויער הענגט דאָס גוט־בעקאַנטע צעטעלע מיטן אויפשריפט: „פאַר בעטלער און הענדלער — איינגאַנג פערבאָטען", דוכט זיך אויס, אַז אַט די מענשען אינעווייניג טוען גאָרנישט מעהר, ווי זיי שלאָפען. זיי שלאָפען פיינאַכט און פערפרעסע־גען דעם טאָג אין האַלב־פוילען דרימעל. די דאָזיגע מענשען רוקט זיך אויס, האָבען נישט קיין שייכות מיטן טומעל און רויש פון דער שטאָט, זיי שטייען עפּעס אַזוי ווי אויסערן לעבען. סוף כל סוף איז דאָס אָבער אַ פאַלשער איינדרוק, ווייל די מענשען, וואָס וואוינען דאָ זענען נישט אַלע אַזעלכע, וואָס פערנעהמען זיך מיט שניידערן קופּאָנען. פערהאַן אַ סך, וואָס אַרבייטען שווער אויף זייער שטיקעל ברויט. סיי אין פאַבריק און סיי ביים בוהראָ־טיש. דאָך אָבער זענען די גאַסען און די הייזער פערזונ־קען אין אַ שווערער פערגליווערטער שטילקייט.

פערהאַן דאָ אויף די גאַסען פערשידענע גרעסערע געשעפטען און קלענערע געוועלבלעך, אָבער אויך זיי שטערען נישט דעם שטילען טאָן, אין וועלכען עס זענען פערוויגט די דאָזיגע גאַסען. די שילדען איבער זיי שרייען נישט מיט קיין אויסטערלישע פאַר־בען. די אויסשטעל - פענסטער זענען בעשיידען און גרוי און זיי וואַרפען זיך בפיוון, וואָס ווייניגער אין די אויגען.

איך האָב אַריינגעקוקט אין די דאָזיגע געשעפ־טען און ס'האָט מיך שוין לחלוטין נישט געוואונ־דערט, וואָס איך האָב דאָרט בעזעהען, לויטער דייט־טשע, אָדער פוילישע אונטערנעהמער. די דאָזיגע קרעמער איז נישט נויטיג קיין רעקלאַמע, וועלכע ווערט אַרויסגעוואָרפען דורך דער קאָנקורענץ. נישר־קשה זיי בעגעהען זיך אָהן די רעקלאַמע אויך.

און אַז די דאָזיגע געשעפטען בעגעהען זיך אָהן דער רעקלאַמע האָט מען געקאָנט זיך איבערצייגען, בעת מ'האָט אַריינגעקוקט אינעווייניג. אויסערליך גרוי און בעשיידען זענען די געשעפטען אינעווייניג אָנגעפּראַפּט מיט כל טוב. די סחורה דאָרט בעטרעפט אַ פערמעגען. גאָרנישט ווי די יודישע קרעמלעך, וואָס די שילדען אינהדרויסען און די אויסגעפּוצטע „וויט־טאַוועס" בעטרעפט מעהר ווי דאָס גאַנצע ביסעל סחורה אין קרעמעל גופא.

אַט אַזאַ סאָרט יודיש־קרעמעל האָב איך ענדליך נאָך אַ לאַנגען וואַנדערען אָנגעטראָפען אויף איינעם פון די געסלעך אין שייבלערס ראַיאָן.

אויסערליך האָט דאָס דאָזיגע קרעמעל נישט גע־קאָנט זיך צופיל איבערנעהמען מיט עלעגאַנץ, נאָר זיין פערגליך מיטן מצב אַ נעווייניג האָט די אויסער־ליכקייט געקאָנט בעצייכענט ווערען אַלס לוקסוס.

קליין און שמאָל איז דאָס געוועלבעל געווען. עט־ליכע פאָליצעס האָבען פשוט געשראָקען מיט זייער ליידיגקייט. דאָס ביסעל גאַלאַנטעריע - סחורה, וואָס דאָרט האָט זיך געפינען האָט מען דוכט זיך, גע־קאָנט אַריינגעהמען אין אַ פּויסט. ביליגע זיידענע באַנד, האָר־נאָדלען, ספּינקעס, עטליכע אויפגעפּליאַ־טעוועטע קראַוואַטען, נאָך עטליכע קליניגקייטען, ווי דאָלקעס זייד, שנוראָוואַדלעס, ביליגע שמעק - זייף, און עטליכע טופקעס ליפּען־פאָמאַדע, אָט דאָס איז די גאַנצע סחורה פון קרעמעל, וואָס טראָגט דעם קלינגענדיגען נאָמען: „פערקויף פון גאַלאַנטעריע און קאָסמעטיק - אַרטיקלען".

היינטערן קראָם־טיש איז געזעסען דווקא אַ יודיש־ליכער יוּד, מיט אַ שוואַרצער באָרד און מיט שוואַר־צע, טרויעריגע יודישע אויגען. איך דאַרף ערשט נישט זאָגען, אַז דאָס איבערזעהן פון יוּד האָט להלוטין נישט האַרמאָנירט מיט גאַנצען אַרום און האָט מיך אַפילו איבעראַשט. איך האָב געזעהען, ווי דער יוּד האָט זיך ביי מיין אַריינקומען אַ הויב־געטאָן פון אָרט מיט אַביסעל שרעק און האָפנונג צוזאַמען. מיר איז שווער געווען צו אַנטוישען דעם דאָזיגען יוּד, וואָס האָט מיך וואַרשיינליך אָנגענומען אַלס קונה, אפשר אַלס דעם ערשטען, דעם דאָזיגען טאָג. איך האָב דעריבער געקויפט עטליכע אומנייטיגע קליניגקייטען און ערשט שפּעטער אַ פרעג געטאָן:

— נו, ווי לעבט זיך עפּעס אין דער מדבר?

דער יוּד האָט מיך אַ ווײַלע אָנגעקוקט און דער נאָך זיך צעשמייכעלט.

— איהר האָט גוט געזאָגט. טאַקע אין דער מדבר. איך לעב דאָ, הייסט עס, טאַקע אין דער מדבר. דער אונטערשיד איז נאָר, וואָס אין דער מדבר זענען קיין דאגות - פרנסה נישט געווען, דאָרט איז דער מן געפאַלען פון הימעל און דאָ פאַלט נישט. סיידען — האָט דער יוּד זיך צוגעבויגען צו מיר און איינגערוימט מיט אַ אינהיימליכען שמייכעל — אויב עס פאַלט איז עס האַרט, ווי האָלץ און עס פאַלט אויף דער פּלייצע.

— און אפשר מיינט איהר — האָט דער יוּד זיך אַ גלעט־געטאָן די באָרד און גענומען רעדען מיט מעהר היץ — אפשר מיינט איהר, אַז דאָ איז תמיד געווען אַ מדבר? זענט איהר זיך טועה יונגערמאַן. ה'האָבען דאָ געוואוינט יודען אין די הונדערטער. עס איז דאָ געווען גאַנץ לעבעדיג און טומלדיג. נאָר הדר הולך ודור בא, און דאָס, וואָס אַמאָל איז שוין מעהר נישטאָ. און צוריק געשמועסט, וואָס וואָלט איהר געוואָלט, אַז יודען זאָלען דאָ בלייבען? און פרנסה? וואָס זאָלען יודען טאָן אָהן פרנסה? אַ־י וועט איהר פרעגען, פאַרוואָס איז אַמאָל געווען פרנסה נאָר איהר פערשטעהט דען נישט אַליין? איהר זענט דען נישט קיין היינטיגער איהר ווייסט דען נישט, וואָס היינטיגע צייטען טוען זיך? נישט אַזוי ליכט האָבען יודען אַרויסגעלאָזט דאָס שטיקעל טרויעריגע ברויט פון די הענד, נאָר יעדער צד איז שטאַרקער. יודען אַליין האָבען איהם שמאַדס געמאַכט, געגעבען קרעדיט, געהאָלפען און אַנדערע האָבען אויך געהאָל־פען ביז... יודען זענען געבליבען אָהן ברויט און זענען בלית־ברירה אַנטלאָפען. איך אַליין וואָלט אויך דאָ נישט געווען געזעסען, נאָר מיט וואָס זאָל איך אַנטלויפען און ווי אַהין?

ליידער האָב איך קיין ענטפער אויף דער דאָ־זיגער פּיטערער פראַגע נישט געקאָנט געבען. איך האָב זיך דעריבער געזעגנט און בין שנעל אַוועק.

גייענדיג אויף דער טראָגאָווע גאַס האָב איך פּלוצלונג דערהערט אַ הייזעריג קול, וועלכעס האָט מיר אויסגעזשעהען צו קומען פון זעהר ווייט. מחמת עס האָט זיך עפּעס מאָדנע נישט געפּאַסט צו דעם גאַנצען אַרום. דאָס קול האָט געשריגען:

— האַנדי! האַנדי.

איך האָב דערזעהען אַ קליין יודעל מיט אַ גרוי־סען זאַק אויף דער פּלייצע, דאָס יודעל איז געגאַנ־גען אינמיטען דער גאַס און מיט דערשראָקענע אוי־גען געקוקט אַרום זיך און מיט אַ דערשראָקען קול גערופען: האַנדי.

דער יוּד האָט מיך דערזעהען, ער האָט אויפגע־געשטעלט דעם זאַק, זיך אָפּגעווישט דעם שוויס פון פּנים, כאָטש ס'איז געווען גענוג קאַלט און נישט וואַרטענדיג ביז איך וועל איהם פרעגען, אַליין אָנ־געהויבען רעדען:

— איהר וואונדערט זיך אוודאי פון וואַנען איך נעהם זיך דאָ אַהער? איהר דאַרפט זיך גאָרנישט וואונדערן. גוט ברעכט אייזען. איהר מעגט מיר גלויבען, עס קאָסט גענוג געזונט, דאָס אַרומקריכען איבער די דאָזיגע גאַסען און גאַנץ אָפט קומט מען אַהיים — נישט אַזוי ווי מען איז אוועקגעגאַנגען. ס'מאַכט זיך אַמאָל שיפּורע און אַמאָל דווקא ניכ־טערע דשאָלעווען אויך נישט קיין קלאַפּ. נאָר כ'האָב דען אַן אַנדערע עצה. קינדער דאַרף מען געבען צו עסען. און כאָטש ס'איז אַן אײַנשטעלעניש, דאָך מאַכט זיך, אַז מען קאָן אַמאָל פערדינען אַ גראָשען. גיכער ווי ביי אונזערע יידען, וואָס זענען אַליין קבצנים. הכלל וואָס זאָל מען טאָן, פרנסה יונגערמאַן, האָבען אונזערע חכמים געזאָגט, איז מלחמה. ס'וואָלט אוודאי געזעסען ביי דער מאַשין און געאַר־בייט, נאָר ווי האָט איהר אַרבייט? בעסערע בעלי־מלאכות פאַר מיר האָבען היינט נישט קיין אַרבייט און אידער צו שטאַרבען פאַוואָלע פאַר הונגער, איז גלייכער.... כ'וויל עס פאַרן מויל נישט ברענגען...

דער יוּד האָט גענומען דעם זאַק אויף דער פּליי־צע און איז אַוועק צו אַ מויער, נאָר פון דאָרט האָט אַראָפּגעקוקט דאָס צעטעלע, אַז „פאַר הענדלער און בעטלער איז דער איינגאַנג — פערבאָטען". ער איז אַפּגעשפּרונגען און באַלד האָט זיך אין דער שטילער, כאָלידער גאָס צעקלונגען אַ הייזעריגער אויסגעשריי, געמישט מיט שרעק און ביטערניש:

— האַנדי! האַנדי!

רעכט און לעבען

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

פעראנטווארטליכקייט פון אן אונטערנעהמער

דער דאקטאר פון דער סאצ. פערזיכערונגס-אנשטאלט האט פעראָרדענט א פערזיכערטען, אז ער זאל נישט אויספיהרען א געוויסע ארבייט, נישט געקוקט דערויף האט איהם דער אונטערנעהמער פון דער ארבייט נישט בעפרייט, צוליב וואס די קראנקהייט האט זיך בעדייטענד פערגרעסערט און צום סוף האט ער גענצליך פערלוירען די ארבייטס-פעהיגקייט.

דער געליטענער האט פערפיהרט געגען און-טערנעהמער א טביעה-ענטשעדיגונג, דאס העכסטע געריכט האט אבער די אקציע אפגעוואָרפען מיט'ן מאָטיוו, אז דער אונטערנעהמער טראָגט פעראנט-וואָרטליכקייט בלויז אין פאל פון ארויסרופען אבער נישט פערגרעסערן א קראנקהייט איבריגענס אפילו אין לעצטען פאל וואָלט אויך געקאָנט זיין א רייד וועגען פעראנטוואָרטליכקייט, אויב ס'וואָלט בעוויזען געוואָרען ביזוויליגקייט אָדער נאכלעסיגקייט פון אונטערנעהמערס זייט.

שטראף פאר איבערפאהרען

א שאָפער פון א מיליטער'שען אויטאָמאָביל טראָגט נישט קיין שארפערע פעראנטוואָרטליכקייט פאר איבערפאָהרען מענשען, אָדער פערשאפען א שאָדען, ווי א ציווילען שאָפער.

עקזעקוציעס

אויב א סעקוועסטראטאָר פון פינאנץ-אמט האט ביי א בעל-חוב צוגענומען וועקסלען, פון וועלכע ס'איז באלד צו זעהען, אז זיי געהערען צו א דריי-טער פערזאָן, מעג דער זעלבער געליטענער ארויס-טרעטען געגען מלוכה-אוצר מיט א תביעה וועגען ענטשעדיגונג.

דיסקאנטא

ווייבאלד א מעקלער ברענגט צו א דיסקאנטער וועקסלען צו דיסקאָנטירען און פערזיכערט, אז די זשיראנטען זענען אויטענטישע און דערנאָך ווייזט זיך ארויס, אז די זענען פיקטיווע, איז ער פערזענ-ליך פעראַנטוואָרטליך פאר'ן וועקסעל-חוב.

א שאדען פון א קינד

עלטערן זענען מחויב צו ערטיילען אן'ענט-שעדיגונג פאר א שאָדען, וואס א 5-יעהריג קינד האָט געמאַכט בלויז אין דעם פאַל אויב דער שאָ-דען וואָלט געוועז אויסגעמיטען ווען זיי האָבען איבערן קינד אַ געוועהנליכע השגחה.

קוים וואָלט אָבער דער שאָדען אויסגעמיטען געוואָרען נאָר ביי אן'אויסערגעוועהנליכע השגחה, טראָגען שוין נישט די עלטערן פאר א שאָדען פון אַזאַ קינד קיין שום פעראַנטוואָרטליכקייט.

פאלש שווערען

די סאנקציע פאר פאלש שווערען, קאן אנגעוואנ-דען ווערען נישט בלויז פאר שווערען אין געריכט. נאָר אויך פאר בעליגען א שבועה אין אַן'אנדערען אמט.

לאפובקע

מ'קאָן פער'משפט ווערען פאר איבערקויפען א בעאמטען אפילו, ווען דער איבערקויף איז פארגע-קומען נישט דירעקט נאָר דורך א פערמיטלער.

פאסערייי

אויך די משפחה פון א גנב ווערט בעשטראָפט פאר בעהאלטען אָדער פערקויפען די גנבה.

אפמאכען

אויב א געשלאָסענער אָפמאך קומט נישט צו שטאנד, צוליב דער חרטה פון איינעם פון די צדדים ווערט דאָס געגעבענע האנד-געלד פערפאלען, קוים איז דער שולדיגער דער. וואס האלט דאָס האנד-געלד. מוז ער עס צוריקגעבען פערדאפעלטערהייט, אפילו אויך אין דעם פאל, ווען דער געבער האָט פון דער חרטה קיין שאָדען נישט געליטען.

דאָס האנד-געלד ווערט נאָר רעמאָלט פערוואַנ-דען אויב דער אָפמאך זעהט נישט פאָר קיין האָר-בערע סאנקציע אין פאל פון א חרטה.

אחנאפהענגיג דערפון, צו דער אָפמאך זעהט יאָ אָדער נישט פאָר אַן'ענטשעדיגונג אין אזא פאל, מעג דער פעראינטערעסירטער צד געריכטליך פער-לאנגען, אז דער אָפמאך זאָל יאָ אויסגעפיהרט ווערען.

ארבייטס - צייט

די פארשריפט וועגען ארבייטס-צייט האט נישט קיין אנווענדונג לגבי אנגעשטעלטע פון דער שטאַט בעהאַלטונג אָדער אַנדערער קאָמונאַלער איינריכ-טונגען.

קויצע

א קאסאציע - קויציע מאָר נישט אריינגעלעגט ווערען אין געריכטקאסע צום דעפאזיט.

ארבייטס - קינדיגונגען

אין דער צייט פון ארבייטס - קראנקהייט מאָר ער נישט געקינדיגט ווערען אפילו, ווען זי דויערט לענ-גער ווי 3 חדשים.

נייע געזעצן און צירקולארען!

מיליטער - שטייער

דאָס פינאנץ-מיניסטעריום קלערט אויף, אז דער מיליטער-שטייער וועט גענומען ווערען צום לעצטען מאָל בלויז פאר'ן יאָהר 1936.

שטעמפעל - שטייער

לויט אן'אויפקלערונג פון פינאנץ-מיניסטעריום דאַרף אַ בקשה, אויב זי ווערט איבערגעשיקט אין א נישט געהעריגען אמט, שוין נאָכאמאָל נישט גע-שטעמפעלט ווערען.

וואָס שייך דער פאָרמעלער זייט פון אזא פאל אין דער אַמט, וואָס דערהאַלט א בקשה, וועל-כע אונטערליגט נישט זיין קאָמפעטענץ, מחויב די בקשה איבערצושיקען אין געהעריגע אַמט און יוע-גען דעם צו מעלדען דעם פעטענט עוועג. ועל צו-ריק צושיקען די דעם פעטענט מיט דער אָנווייזונג, וואוהין זי דאַרף איבערגעשיקט ווערען.

סאָציאלע פערזיכערונג

דאָס מיניסטעריום פאַר סאָציאלער השגחה ווייזט אָן, אז טערמינאַטאָרען, מיט וועלכע ס'איז געשלאָסען געוואָרען לעהר-אָפמאַכען און וועלכע זענען געהע-ריג רעגיסטרירט געוואָרען אונטערליגען נישט קיין עמעריטאַלע פערזיכערונגען.

הלוואות

דאָס יוסטיץ-מיניסטעריום האָט פונאנדערגע-שיקט א ציקולאר, אין וועלכען ס'ווערט אנגעוויזען, אז אַ תביעה איבער 250 גילדען, אויב זי שטאַמט פון א הלוואה פאר'ן 1 יולי 1934 קאָן נישט אין געריכט בעוויזען ווערען אַנדערש, ווי נאָר אויפ'ן סמך פון א שריפטליכען דאָקומענט.

אַ פערהער פון די צדדים אָדער עדות קאָן אין דעם פאַל נישט דערלאָזט ווערען.

דער בעל-חוב דאַנענען איז בערעכטיגט די גע-קומענע הלוואה צוריקצוגעבען צו יעדער צייט אפילו ווען זי איז פראָצענטירט, סיידען די צדדים האָבען זיך אויסגערעדט, אז די הלוואה טאָר נישט צוריק-געגעבען ווערען פאַרן בעשטימטען טערמין.

דירות - ענינים

מיטן מאָמענט, ווען א לאָקאַטאָר קינדיגט דעם ווירט די דירה, איז ער פערפליכטעט צו דערלויבען רעפלעקטאַנטען די געקינדיגטע דירה צו זעהען. דער ווירט קאָן נישט צווינגען דעם לאָקאַטאָר, אז ער זאָל צו יעדער צייט אריינלאָזען אַזעלכע רעפלעקטאַנטען, דער לאָקאַטאָר קאָן אָבער בעשטימען א שעה אָדער צוויי שעה אין טאָג צו דעם צוועק.

ווייבאַלד א לאָקאַטאָר ענטזאָגט זיך אריינצולאָזען בכלל רעפלעקטאַנטען זעהען די דירה, קאָן דער ווירט איהם דערצו צווינגען, אָדער פון איהם מאָה-נען אַן'ענטשעדיגונג.

סאָציאלע פערזיכערונג

הגם די שכירות פון א פערזיכערטען איז פער-קלענערט געוואָרען, קאָן ער בלייבען ווייטער פער-זיכערט לויט די פריערדיגע שכירות. ער איז נאָר מחויב אין משך פון א חודש צו מעלדען, אז ער איז גרייט צו צאָהלען די דיפירענץ פון איינגענער קעשענע.

די דאָזיגע הנחה איז גילטיג בלויז לגבי אַזוי גע-רופענע עמעריטאַל פערזיכערונגען (אומפעהיגקייט אויסצופיהרען דעם בערוף עלטער און טויט-פאַלען).

די רעכט אויף רענטע. איז אָפהענגיג פון דעם, צי מען איז פערזיכערט אָדער נישט, צי מען האָט איינגעצאָהלט דעם פערזיכערונגס-ביטראַג.

ווייבאַלד מ'איז נישט געווען פערזיכערט, הגם מ' האָט לויט דער פאָרשריפט געדאַרפט זיין פערזי-כערט, קאָן מען זיך מאָהנען ענטשעדיגונג פון אונ-טערנעהמער און מ'קאָן נישט האָבען קיין תביעה צו דער סאָצ. פערזיכערונגס אנשטאַלט.

היפאָטעק - מאָראַטאָריום

דער מאָהנער קאָן צו יעדער צייט אויפווייזען, אז דער בעל-חוב איז ביכולת צו בעצאָהלען דעם היפאָטעק-חוב און, אז דאָס רעצאָהלען דעם חוב וועט זי נישט שלעכט אָפרופען אויף זיין ווירטשאַפטלי-כען קיום.

ווייבאַלד ס'געלונגט איהם די אומשטענדען צו בעווייזען, קאָן האָס געריכט דעם מאָראַטאָריום צו-ריקציהען.

Dr. med.
HALTRECHT
ספעציעל-ארצט פאר הויט-,געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פעטריקאָווער 10 אויף
161 פיעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

קורצע אויפקלערונגען

פון אקטועלע רעכטליכע ענינים

עקזעקוציעס

א מאָהנער טראָגט נישט קיין פעראַנטוואָרטליכ-קייט פאר א שאָדען, וואָס אַן'עקזעקוציע פון סעק-וועסטרירטע חפצים האָט פערשאַפט א דריטע פער-זאָן, הגם די דאָזיגע פערזאָן האָט געמאָלדען איהרע רעכט אויף די עקזעקוטירטע חפצים.

די פעראַנטוואָרטליכקייט פון א מאָהנער ענט-שיידעט ערשט פון דעם מאָמענט, ווען די עקזעקוציע ווערט ווייטער געפיהרט, נישט געקוקט דערויף, וואָס די דריטע פערזאָן האָט געהעריג בעוויזען איהר איי-גענטום-רעכט אָדער דעם מאָהנער איז די דאָזיגע רעכט געווען גוט בעקאַנט.

בכלל איז א מאָהנער פעראַנטוואָרטליך פאַר אַ שאָדען צוליב אַן'עקזעקוציע, אויב ער האָט נישט אָפגעהאַלטען די עקזעקוציע. נאָכדעם ווי דאָס איי-גענטום - רעכט פון דער דריטער פערזאָן אויף די סעקוועסטרירטע חפצים איז פעסטגעשטעלט געוואָרען דורכ'ן געריכט.

הלוואות

ווען דאַרף אָפגעגעבען ווערען אַן'הלוואה? דאָס געזעץ זעהט פאָר צוויי-ערליי פאַלען. ווען דער טער-מין פון אָפגעבען די הלוואה איז גלייך פעסטגע-שטעלט געוואָרען אין הלוואה - אָפמאַך. ווען ביים ערטיילען די הלוואה איז נישט פעסטגעשטעלט גע-וואָרען דער טערמין פון צוריקגעבען די הלוואה.

אין ערשטען פאַל, מעג די הלוואה אויך פריהער אָפגעגעבען ווערען, נאָכמער אפילו, ווען ס'האַנ-דעלט זיך וועגען א פראָצענטירטע הלוואה מעג מען זי אויך בעצאָהלען פאַרן טערמין. סיידען אין ביידע פאַלען, איז בפירוש געוואָרען באַלד אויסגערעדט, אַז פאַרן בעשטימטען טערמין טאָר מען זי נישט צוריקגעבען.

קוים איז דער טערמין פון צוריקגעבען די הל-וואות נישט געוואָרען אויסגערעכט, מוז דער מאָהנער איהם פריהער אַנזאָגען. ווייבאַלד ס'גייט וועגען א סומע ביז 250 גילדען, דאַרף די הלוואה געקינדיגט ווערען א חודש פריהער. ווייבאַלד ס'גייט וועגען א סומע איבער 250 גילדען, מוז זי געקינדיגט ווערען 3 חדשים פריהער.

דער גורל פון א פרוי

סענסאַציאָנעלער און שפאַנענדער ראָמאַן

46)

„אויב ער האָט מיך דערקענט בין איך אומגליק-ליך! ער ווייסט, אַז איך בין רחל שאַכטנער, און איך גייה דאָ אונטערן נאָמען רחל קלעריאַן, און לויט מיין פאַלשען פאַספּאָרט וואָס מיינע מיטאַרבייטער האָבען מיר געגעבען, בין איך נאָר א פראַנצויזקע... אויב ער זאָל מיך נעמען אויספרעגען בין איך א פערפאַלענע הוינט דער פאַפיר וואָ סאיך האָב... ער ליגט טאַקע ביי מיר אין בוזעם, אָבער ווען זיי נעמען בעזוכען שטעמען ווי זיך נישט, און טוען אוים נאַקעט... סאיז שלעכט! וואָס טוט מען? אפשר וועט ער מיך שאַנער ווען צוליב זיין פריינדשאַפט צו מיין מאַמען... אַ-בער. ניין! עס זענען דאָ מיט איהם נאָך פון זיינע מענשען און אַז מען זאָל איצט אויסגעפונען אַז איך ארבייט פאַר דייטשלאַנד וועט מיין שיקזאַל שוין מעהר נישט זיין פלויז א ן זיינע הענט... אַלע וועלען שוין ווייסען! וואָס טוט מען? אפשר זיך אליין שטי-לערהייט צו איהם איבערגעבען! אָבער דאָרט אויף יענער זייט טיר שטעהט מטעפאַן דער פּאָליאַק, און מיין לעבען וועט דאַן מיט'אַ גאַרנישט ווערט זיין.

אחוץ האָבען זיך געדאַנקען געדרייט אין איהר מוח און איהר שרעק איז געשטיגען פון מינוט צו מי-נוט און כאָטש זי האָט געוואוסט אַז איצט איז די וויכטיגסטע זאַך זיך צו קאָנצענטרירען און זיך האַל-טען פעסט און ניכטער, האָט זי דאָך נישט געקאָנט זיך בעהערשען.

— ציטערט נישט אַזוי טייערע! האָט נישט קיין ליידער זייט איהר, אַז איהר שטעלט אוים אייער דאַר מוראַ! — האָט זי סטאַוראַגין גענומען בערוהיגען

— זיי האָבען זיך מקהותם דערוואוסט אַז דאָ גע-פינען זיך א פאַר דייטשע שפּיאָנען, וועט מען זיי כאַפּען און אַלץ וועט זיין ווי געווען.

— סאיז אָבער אַזוי שיידערליך! פאַרוואָס נעמט איהר מיך אין אַזעלכע פּלעצער? וואָס פאַר א קאַוואַ מע צו אַזעלכע אומאַנגענעמליכקייטען?

עס איז אָבער נישט מיין שולד האַרציג מיידעלע מיינס! ווי האָב איך דאָס געקאָנט פאָרויסזעהען? מאָ פיהרט מיך גלייך ארוים פון דאַנען! איך בין אַזוי נערוועז, אַז איך פיל אַז איך וועל גלייך אוועקפאַ-לען! איך בין נישט געוואוינט צו אַזעלכע סצענעס!

איצט קאָן מען נישט, שמהלע מיינע. א ביסעל שפּעטער איך וועל אָבער זעהען אַז קיין שום אונאַנ-גענעמליכקייטען זאָל אייך נישט פערשאַפט ווערען!

זי האָט זיך ארומגעקוקט און געזעהען ווי מענער געהען פון טישעל צו טישעל און פרעגען אַלעמען אוים און הייסען זיך ווייזען ציינגנישען. זיי האַלטען אויך פאָטאָגראַפיעס אין די הענט, קוקען אויף די מענשען און אויף די בילדער'און פערגלייכען זיי.

רחל כאַפּט אַ קוק אויף מיכלען און זי זעהט, אַז ער איז בלאַס ווי דער טויט. איין האַנד האַלט ער אין קעשענע פון רעקעל גרייט ארויסצוכאַפּען א רעוואָלווער, און ער רויכערט נערוועז א ציגאַרעט מאַכענדיג דערביי אַזא אומשולדיג פּנים ווי נאָר מעג-ליך. רחל קאָן זיך נישט איינהאַלטען און זי כאַפּט א קוק צו דער טיר, וואו אַלעקסאַנדער שטייט. זי כאַפּט ווידער זיין אַנגעשטרענגטען בליק, פונקט ווי ער וואָלט די גאַנצע צייט נישט אַראָפּגענומען די אויגען פון איהר. דער אָטעם פערכאַפּט איהר און אין קאָפּ שווינדעלט איהר, ווען זי זעהט, אַז ער לאָזט זיך גיין צו איהר טישעל זי רופט אין זיך ארוים אַלע כוחות פון קאָנטראָל, פּרובירט זיך צוזאַמענ-נעהמען און בלייבט זיצען מיט א געצוואונגענער רו-הינקייט וואַרטענדיג, וואָס עס וועט זיין...

זי פיהלט זיך ווי א פערברעכערין אין די לעצטע מינוטען איידער זי גייט צו דער תליה און בליץ-שנעל לויפט דורך אין איהר געדאַנק איהר יונג לע-בען, וואָס זי האָט אַזוי טראַגיש פערשפּילט... עס גיט איהר אפילו א פאַל איין, אַז מען וועט זי כאַ-פּען, וועט זי זיך הייסען שיקען מאָריסן, איהם דער-ציילען איהר לעבענס-געשיכטע, איהם בעטען, ער זאָל אָפּזוכען איהר טאַטען און א לעצטע האָפנונג פון רעטונג טליעט אין איהר אויף.

אַלעקסאַנדער גייט זעהר לאַנגזאַם, דרייהט זיך דורך די טישלעך, קומט צו אַלץ נעהנטער, שטעלט זיך א ווײַלע אָפּ ביי א טישעל און גייט ווייטער... פּאַטער און מאַכטער דערנעהנטערן זיך און קיינער פון זיי ווייסט נישט... עס וויטאַגען אין איהם עפּעס אַזעלכע אומקלאָרע געפיהלען; די פרוי צו וועלכער ער גייט איצט איז אַזוי עהנליך צו האָרען, צו זיין פערשטאָרבענער געליבטער. ער טוט איצט צו איהר ווייל עס ציהט איהם צו איהר.... ער האָט שוין כמעט פערגעסען, אַז ער איז מצווה איהר כאַפּען שפּיאָ-נען? און זי ווידער, הערט די טריט פון איהר איר געגנעם פּאַטער און אין איהרע אויערען קלינגט אָפּ די טריט פון איהר העקער... אַלעקסאַנדער, וואָס איז אַמאָל געווען איהר און איהר מאַמעס פריינד, איז איצט איהר לעבענס-שינא. ער וועט זי כאַפּען און אין 24 שעה וועט מען זי דערשיסען!

ווען אַלעקסאַנדער קומט צו צו זייער טישעל, פערנייגט ער זיך זעהר איידעל פאַר סטאַוראַגינען, זיי גיבען זיך די הענט און רעדען עפּעס שטיל. רחל קוקט פאַר זיך און האַלט א גלאָז שאַמפּאַניער צו איהרע ליפּען, סטאַוראַגין גיט א ווייז אויף איהר און זאָגט שאַרף און כמעט בעפעהלענד ארוים:

— מאַדמואַזעל קלעריאַן, אַן'אַלטע בעקאַנטע מיינע פון פּאַריז, ביטע זי נישט בעאומרוהיגען! זי איז זעהר נערוועז!

אַלעקסאַנדער מוז פאָלגען: סטאַוראַגין איז א הויכער רעגירונגס - בעאַמטער פון א פרעמד לאַנד. ער ענטשולדיגט זיך און גייט אוועק, רחל אָטעמט אָפּ פרייער. זי טראַגט צו סטאַוראַגינס האַנד צו איה-רע ליפּען און גיט איהם א גוטען קוש.

— איהר זייט א מלאך! א קאַוואַליער פון ערש-טען ראַנג!

זי כאַפּט זיך, אַז זי טאָר נישט זיין אַזוי בעגיים טערט און זי גיט שנעל צו:

— איהר מיינט אויף אַן'אמת, אַז איך האָב אַזוי שטאַרק מורא!! איך האָב זיך נאָר אַזוי געמאַכט! איך האָב געוואָלט אויספּרובירען ווי שטאַרק ליב איהר האָט מיך!

און זי צולאַכט זיך מיט א הויכען, שפּילעוודיגען געלעכטער פון א פערשייטער קורטיזאַנקע...

די אונטערזוכונג אין קאַבאַרעט גייט דערווייל אָן, סטאַוראַגין שלאָגט פאָר רחל'ען, אַז זיי זאָלען שוין גיין, נאָר זי ענטזאָגט זיך. זי רעכענט, אַז עס איז פראַקטישער צו בלייבען זיצען אַזוי, איידער איינמיטען דרינגען זיך אויסהויבען און אוועקגיין און אַזוי ארום ציהען די אויפמערקזאַמקייט פון אַלעמען.

דער געפיהל פון נקמה צו סטאַוראַגינען האָט איהר געהאָלפען אין איהר ארבייט. מיט פיינליכען פערגעניגען האָט זי געטראַכט, ווי זי וועט פון איהם אויסנאַרען זיינע סודות. זיי זיינען מיסיע וועט דורכ-פאַלען, ווי מען וועט איהם הרג'ענען, אַפּרוימען פון וועג, כדי פון איהם שפּעטער נקמה צו נעהמען, האָט זי איצט צו איהם געדאַרפט זיין גוט און צערטליך, און זי האָט זיך גענומען צו איהר ארבייט מיט אַן'-אַרט הייליגער פרייד, זיצענדיג מיט איהם אין האַר-מעל האָט זי זיך א זאָג געטאָן:

(פאָרטזעצונג קומט)

זונטאג,
10
יאנואר
כ"ז
טבת תרצ"ז

זון-אונטערגאנג 3.43
זון-אויפגאנג 7.32

דאס לאדזשער לעבן

די שטעלונג פון שטייער-אמטען
אין דער פאטענטען-פראגע
ברענגט שאדען דעם לאדזשער האנדעל און אינדוסטריע

(א) דאס האנדעל און אינדוסטריעלע לאדז איז ווייטער שטארק פערנומען מיט די שטייער-פראבלעמען, אז עס האט פשוט נישט קיין צייט אויף די אייגענטליכע פראדוקטיווע טעטיקייט. אין די לעצטע טעג האט מען נאטירט זעהר צאהלרייכע שטייער-לוסטראציעס פון די האנדעלס-ביכער אין די היגע אונטערנעמונגען, וועלכע פערגעמען פער-שטעהט זיך, נישט נאר די גאנצע אויפמערקזאמ-קייט פון די בוכהאלטערן, נאר אויך פון די איי-גענטימער פון די אונטערנעמונגען. דאס אקטועל-סטע שטייער-פראבלעם פון לאדז איז אבער די פראגע פון פאטענטען.

א סך האנדעלס און אינדוסטריע-אונטערנע-מונגען שטויסען זיך אן אויף שוועריקייטען ביים אויסקויפען פאטענטען פון דער קאטעגאריע, וואס זיי פאדערן. עס דארף בעטאנט ווערן, אז אין די אפטיילונג פון פאטענטען האבען די שטייער-אמטען א גרויסע פרייהייט פון דעציזיע און זענען בכלל נישט געבינדען דורך קיין קאנטראל פון העכערע שטייער-אינסטאנצען. ווען דער שטייער-אמט זאגט זיך אפ צו פערקויפען א אינטערנעמונג א פאטענט פון א געוויסער קאטעגאריע, האט דער אייגענטימער פשוט נישט די מעגליכקייט זיך בע-נוצען מיט דעם רעכט פון רעקורס, ווייל די צייט איז קורץ. בעזונדערס די שטייער-לוסטראציעס, וואס זענען אין די לעצטע טעג אדורכגעפיהרט געווארען, בכדי צו קאנטראלירען צי די אונטער-נעהמונגען האבען אויסגעקויפט פאטענטען, צווינ-גען דעם אונטערנעהמער שנעל אויסצוקויפען א פאטענט פון דער קאטעגאריע ווי עס פאדערט דער שטייער-אמט, הגם נישט איינמאל איז די שטעלונג פון שטייער-אמט אין די פראגע נישט קיין ריכטיגע.

פערשטעהט זיך, אז דער אינדוסטריעלער אדער סוחר אויב ער קויפט אויס א העכערן פאטענט האט עס פאר איהם תיכפדיגע פינאנציעלע פאלגען, נישט נאר ווייל דער פאטענט איז א טייערער, נאר אויך ווייל די גאנצע שטייער-סקאלא דורכן גאנצען יאהר איז א בעדייטענד העכערע און דער אינדוסטריעלער אדער סוחר האט אפטמאל צוליב דעם בעדייטענדע היזקות

דער פסק-דין אין פראצעס
געגען פארפאלק ליטראווסקי
ליטראווסקי בעקומט 8 חדשים, די ליטראווסקא 18 חדשים תפיסה

דער פראצעס געגען פארפאלק ליטראוויסקי, וועלכער האט געדויערט עטליכע וואכען, האט זיך פערענדיגט מיט א פערורטיילונג.

די ליטראוויסקי'ס זענען געווען בעשולדיגט אין דעם, אז זיי האבען זיך געווענדעט אין אדוואקאטען ראט אין ווארשא מיט אן'אנקלאגע געגען סינדיק פון זייער באנקראטירטער פאבריק — אדוואקאט וואיטשעך מיסאלא, און איהם בעשולדיגט אין פער-שידענע מיסברויכען.

די זעלבע אנקלאגע האבען זיי אנגעגעבען דעם פראקוראר, און אז בעת דער געריכטס-פערהאנדלונג אין פראצעס געגען מיסאלא'ן האבען זיי פאלש עדות געזאגט און בעשולדיגט דעם אדוו. מיסאלא און דעם געשעפטס-פיהרער ווינער, אז זיי האבען צו גענומען פאר זיך געלד און געפיהרט פאלשע האנ-דעלס-ביכער.

דאס געריכט האט פערמשפט ליטראוויסקי'ן אויף 8 חדשים טורמע, אפלעגענדיג איהם די שטראף אויף 5 יאהר.

די ליטראוויסקא — אויף 1½ יאהר, פעררע-כענענדיג איהר דעם ארעסט בעת דער אויספארשונג פונ'ם 13 סעפטעמבער ביז'ן 6 דעצעמבער 1936.

די ליטראוויסקא איז געבליבען אויף דער פריי אונטער א היפאטעק-גאראנטיע אין דער הויך פון 10 טויזענד זלאטעס.

אין די מאטיוען פון אורטייל ווערט אנגעוויזען, אז אין דער באנקראט-מאסע זענען ווירקליך גע-ווען אונארדנונגען, ווינער האט נישט געראפט פיהרען די פאבריק אויף אייגענער רעכנונג, אדוואקאט מיסאלא האט אויך נישט ריכטיג געהאנדעלט, אנגאזשירענדיג אלס לייטער פון דער אונטערנעמונג א מענש, וואס פערמאגט נישט די ענטשפרעכענדע קוואליפיקאציעס, נאכמעהר, ווינער אליין איז דע-מאלט געווען באנקראט.

די ליטראוויסקי'ס האבען געוואלט ארורכקומען מיט'ן אדוואקאט מיסאלא און ווינער'ן אויף א פריי-וואטען אופן, און ערשט ווען דאס האט זיך זיי נישט איינגעגעבען, האבען זיי דעם ענין איבערגע-געבען אין געריכט. נישט קוקענדיג אבער דערויף, וואס געוויסע נישט פינקטליכקייטען אין דעם פערוואל-טען מיט דער באנקראט-מאסע זענען פעסטגעשטעלט געווארען, האט דאס דאך נישט געגעבען קיין רעכט די ליטראוויסקי'ס ארויסצושטעלען קאנקרעטע און שווערע פארוואורפען געגען אדוואקאט מיסאלא און ווינער'ן.

דאס געריכט האט ווייטער פעסטגעשטעלט, אז אויך אין די ביכער איז די בוכהאלטעריע נישט אין ארדנונג געפיהרט געווארען, אזוי אז עס איז אונ-מעגליך געווען פעסטצושטעלען די הויך פון דער פראדוקציע, וויפיל עס איז אויסבעצאהלט געווא-רען די ארבייטער א.ד.גל.

אין פונקט וועגען אויסבעהאלטען דאקומענטען, האט דאס געריכט פעסטגעשטעלט, אז די ליטראווי-סקיס, צושטעלענדיג נאר צוויי ביכער, אויסבע-האלטענדיג דאס דריטע בוך, האבען דערמיט אויס-בעהאלטען בעווייזען, וואס האבען זיי בעשווערט.

ביים בעשטימען די שטראף האט דאס געריכט גענומען אין אכט, אז אין דער האנדלונג פון דער ליטראוויסקא איז געווען א שלעכטער ווילען. דעם מאן האט זי אויסגענוצט און איהם געהעצט און געבראכט דערצו, אז ער האט אנגעשריבען די אנקלאגע געגען אדוו. מיסאלא אין אדוואקאטען-ראט.

גלייכצייטיג אנערקענט דאס געריכט, אז עס זענען פערהאן פיל לינדערנדע מאמענטען פאר די בעשולדיגטע: עס איז שוין אוועק א לענגערע צייט; אין דער באנקראט-מאסע זענען געווען אונארדנונ-גען א.ד.גל. דעריבער האט דאס געריכט ערמעסיגט די שטראף און ליטראוויסקי'ן די שטראף אפגעלעגט אויף 5 יאהר.

די פערטיידיגער פון די ליטראוויסקיס האבען אנגעזאגט אן'אפעלאציע.

חלילה נישט בעליידיגט
נאר בלויז געזאגט „זשיד פארשיווי"
א געשיכטע פון א ליציטאציע

וויקטאר דזשיאג (כאיני) האט געהאט צו בע-צאהלען 3 זל. שטראף. ווען עס איז געקומען דער סעקוועסטראטאר האט דזשיאג ערקלערט, אז ער איז ארבייטסלאז און קאן די שטראף נישט בעצאה-לען. דער סעקוועסטראטאר האט דאן ערקלערט, אז ער וועט אפשרייבען פאר דעם חוב די שאנק.

דזשיאג איז געווארען אויסער זיך פון כעס: „א שאנק פאר 100 זל. ווילסטו מיר פערקויפען פאר 3 זל. דו לאבוז"!

צו הילף דזשיאגן איז געקומען אויך זיין פריינ-דין סטעפאניע קשיאזשטשיק.

ועהערענטען זענען די ביידע געשטאנען פארן געריכט פאר בעליידיגען דעם סעקוועסטראטאר ביים ערפילען זיינע פליכטען.

די בעשולדיגטע זענען זיך נישט מודה אין זייער שולד.

די קזשיאזשטשיק ערקלערט, אז זי האט דעם סעקוועסטראטאר נישט בעליידיגט, זי האט איהם איהם נאר געזאגט: „זשיד פארשיווי".

דאס געריכט האט פער'משפט דזשיאגן אויף א חודש און זיין פריינדין אויף 2 וואכען ארעסט, אפ-לייגענדיג די שטראף אויף 3 יאהר.

אז מ'קומט פון דזשיאלאשין
זוכען די לאדזער בריליאנטענע נעשעפטען...

(ז) א געוויסע מאריא מילשטיין פון דזשיא-לאשין האט געמאלדען אין דער פאליציי, אז אויף רוג אגראדאווע און נאוואמיעיסקא האט זי גע-קויפט ביי אן'אונבעקאנטען פערשוין, פאר מזומן-געלד 500 זלאטעס א בריליאנטענעם רינג, וואס איז ווערט געווען נישט מעהר, ווי... 3 זלאטעס.

ער מאכט עס „מאשינאל"

(א) דער 32-יאהריגער איזידאר רייכפעלסאן, אן'אגענט פון שרייב-מאשינען, האט בעקומען פון קרייז-געריכט צוגעמשפט א יאהר טורמע פאר'ן צואייגענען זיך 5 מאשינען פון יוזעף לעזשאן. פערקויפען זיי און צונעהמען זיך דאס געלד.

פרייער פאלקסבלאט

טאג-באטיצען

אוועק מיט דער אפאטיע
פון ראטמ. ז. שטרויך

די שווערע ביטערע צייטען, וועלכע מיר ירדען לעבען איבער, האבען א פנים נאך נישט בעוויזען צו וועקען אין דער נשמה פונ'ם סתם-ייד די געהעריגע פעראינטערעסירונג פאר יודישער געזעלשאפטליכער ארבייט. נישט וועגען פער-שטענדניש פאר דער דאזיגער ארבייט רעד איך איצט, מילא פערשטענדניש איז א זאך וואס איז אבהענגיג פון שכל, אינטעליגענץ און א רייה אנדערע פאקטארען, אבער אינטערעס פאר דער דאזיגער ארבייט. ווי קען מען עס פערשטעהן: טאג איין טאג אויס גיט מען דעם ייד אויף טריט און שריט צו ערקלערען, אז זיין פערזענליכער גורל, זיין פערזענליכער לעבענס-וועג איז פערבונ-דען מיט דער לאגע פון זיין פאלק, אז ער לאזט זיך פון דעם פאלק נישט אבגרעניצען (ער זאל אפילו וועלען) ביז צום דריטען דור. און דאך העלפט דאס אלץ גארנישט אין פרט פון הויבען דעם אחריות-געפיל לגבי די וועהטאגען און נויטן פון אט דעם דאזיגען פאלק... און דאך העלפט דאס אלץ גאר נישט אין פרט פון אינטערעס פאר דעם וואס טוט זיך אין יודישען געזעלשאפטליכען לעבען.

די שטענדיגע בטולדיגע בעציהונג האט ווייטער א שליטא.

און דערפאר טאקע זעהט דאס יודישע גע-זעלשאפטליכע לעבען אזוי אויס, ווי מיר זעהען עס ביי פערשידענע געלעגענהייטען... דערפאר טאקע קאנען מיר אפט בעוואונדערן דעם גיווא, די הויך פון געוויסע יודיש-געזעלשאפטליכע צר-שיינונגען...

מיר מוזען די גלייכגילטיקייט אונטערברענגען. מיר האבען אריינגעברענגט אין די יודישע רייען דאס שטארקע בעפליגעלטעווארט פון יודישער אויפלעבונג און מיר דארפען מיט אונזער גאנצער קראפט און כח פון געזעלשאפטליכער איבערצייגונג איבערווינדען די מהיכא-תיתי-בעציהונג פון דער יודישער געזעלשאפט. עס איז אונזער אויפגאבע אין גרעסערן פערנעהם, אבער קודם אויף דעם לאקאלען, לאדזער געביט, וואו דאס ביסעל יודיש-קייט איז אזא גאנגבאר געזעלשאפטליך-פאליטיש ארטיקעל — דארפען מיר זיין זעהר שטארק, טאקע אויף אן'אמת שטארק צאפפינדליך...

און וואלט זיך דער סתם-ייד געמישט אין געזעלשאפטליכער ארבייט, וואלט ער מיט זיין שכל הישר, און זיין איינגעבוירענער יודישער אינטעליגענץ זיך געשטעלט אין שטענדיגען גע-זעלשאפטליכען דינסט, דאן וואלט ער דערהויבען מיט זיין אויסדויער און עקשנות נישט איין גע-זעלשאפטליכע אינסטיטוציע, און אדורכגעפיהרט נישט איין נויטיגע פעראייניגונג.

קיין ארץ-ישראל
דורך טריעסט און קאנסטאנץ.
אויספלוג קיין וויען
19 — 29 יאנואר 1937 130 זל.
פעקלעך קיין רוסלאנד
פינקטליך און שנעל
ערלעדיגט
דאס וועלט-רייזע-ביורא
Union Lloyd
42 פיעטריקאווער 42
טעל. 107-87.
אכטונג! ווער ס'וויל, אז די מצות אויף פסח קיין סאוויעט-רוסלאנד זאלען אנקומען. צו דער צייט, דער זאל שוין זיך פערשריי-בען אין „אוניאן לויד" פיעטריק. 42

MATERJAŁY
najprzedniejszej jakości
JANKOWSKI
FABR. SUKNA BIELSKO
SPRZEDAŻ DETALICZNA Łódź, Piotrkowska 88.

וואס פארא ארבייטן וועט אדורכ-פיהרען אין יאהר 1937
די וועג-אפטיילונג ביי דער שטאט-פערוואלטונג

די שטאט-פערוואלטונג האט שוין אנגעצייכענט איהר ארבייטס-פלאן אויפן יאהר 1937. פון די וויכטיגערע ארבייטען בנוגע שטאטישע אינ-וועסטיציעס און ברוק-ארבייטען ווערט פארגעזעהן: דאס אויסבויען א הויכען באהן-איבערגאנג, דא וואו ס'געהט אריבער די באהן-ליניע אויף ראקי-טשינער גאס, דאן אויספארטיגען דעם באהן-איבערגאנג אויף וויסאקא גאס, אזוי אז די דאזיגע גאס וועט בעקומען א פרייע פערבינדונג מיט דער טראמוויאווא גאס, די פערבינדונג פון די דאזי-גע גאסען איז ביז איצט פארגעקומען דורכן פינ-סטערען טונעל.

מיט קלאנגערן (אספאלט-שטיינדלעך) וועלען אויסגעלעגט ווערען: די גאנצע קאשטשושקא גאס. פיעראצקיעגא, זאמענהאפא, אנדזשעיא און מא-ניושקי.

אחוץ דעם וועלען א גאנצע רייה גאסען בעקומען נייע געוועהנליכע ברוקען.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע ווענערישע און הויט-קראנקהייטען
טראוגוטא 9, טעל. 262-98
נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אווענד
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

נאָך די וואַהלען פֿון פּרעזידיום

אין דער לאָדזער שטאָט-פֿערוואַלטונג

צי וועלען דער פּרעזידענט און ויצע-פּרעזידענטען בעשטעטיגט ווערען

איצט, נאָך די וואַהלען פֿון פּרעזידיום פֿון דער שטאָט-פֿערוואַלטונג, איז די יורידישע לאַגע אַזוי:

דער פּראָטאָקאָל פֿון דער וואַהל-זיצונג אין שטאָט-ראַט וועט אונטערגעשריבען ווערען דורך דעם פֿאָרזיצער ה׳ וואַלטשאַק און די אַסעסאָרען גאָלינסקי און פּאָזנאַנסקי, ווי אויך דורך דעם פּרעזידענט גאָדלעווסקי און דעם דעלעגאַט פֿון וואָיעוואָדע, וועלכער איז אַנוועזענד געווען אויף דער זיצונג, ה׳ יעלינעק.

דער פּראָטאָקאָל וועט באַלד איבערגעשיקט ווערען דורך דער שטאָט-פֿערוואַלטונג צום לאָדזער וואָיעוואָדע ה׳ האַוקע-נאָוואַק.

דער וואָיעוואָדע וועט צום פּראָטאָקאָל צולעגען זיין פֿאָרשלאַג און איהם איבערשיקען צום אינערן-מיניסטער. ווייל לויט די פֿאָרשריפֿטען מוז דער אינערן-מיניסטער בעשטעטיגען די וואַהלען פֿון פּרעזידענט און ויצע-פּרעזידענטען.

דער אינערן-מיניסטער וועט לאָזען קאָנטראָלירען די קוואַליפֿיקאַציע פֿון געוועהלטען פּרעזידיום.

פֿערשטעהט זיך, אַז מ׳קען נישט פֿאָראויסזעהען, ווי לאַנג ס׳וועט דויערען, ביז דער אינערן-מיניסטער וועט אָננעהמען אַן ענדגילטיגע דעציזיע אין דעם ענין. ביז דער צייט וועט ווייטער רעגירען אין שטאָט דאָס צייטווייליגע שטאָט-פּרעזידיום מיט פּרעזידענט גאָדלעווסקי בראש. ס׳וועלען צונויפֿגערופֿען ווערען זיצונגען פֿון שטאָט-ראַט, וועלכער וועט אָנהויבען צו בעטראַכטען דעם שטאַטישען בודזשעט, וועלכער מוז פֿערטיג ווערען ביז דעם 1 אַפּריל.

דער מיניסטער קען בעשטעטיגען דעם פּרעזידענט און ויצע-פּרעזידענטען אויף 10 יאָהר, ווי ס׳זאָגט דאָס געזעץ, אָדער אויף איין יאָהר אַלס פּרוב.

אויב דער מיניסטער וועט נישט בעשטעטיגען די וואַהלען, וועלען פֿאָרקומען נייע וואַהלען אויף דיזעלבע יסודות ווי די ערשטע. דאָס נישט בעשטעטיגען די צווייטע וואַהלען ברענגט צו בעשטימען אַ רעגירונגס-קאָמיסאַר.

וואָס שייך די געוועהלטע לאַווניקעס דאַרפֿען זיי נישט בעשטעטיגט ווערען דורך דער אויפֿזיכטס-מאַכט. זיי נעהמען איבער זייערע אַמטען מיט׳ן מאָמענט, ווען דאָס פּרעזידיום פֿון דער שטאָט-פֿערוואַלטונג ווערט בעשטעטיגט.

נייע עטליכע ראַטמענער

אויפֿן אָרט פֿון די געוועהלטע לאַווניקעס

אין נייעם מאַגיסטראַט זענען צ״ו. אַנד. געוועהלט געוואָרען אויך עטליכע מיטגלידער פֿון שטאָט-ראַט. מיט׳ן מאָמענט, ווען זיי וועלען אָננעהמען זייערע אַמטען אין דער שטאָט-פֿערוואַלטונג, וועלען אין שטאָט-ראַט אַריינגעהן זייערע פֿערטרעטער פֿון די קאַנדידאַטען-ליסטעס, אויף וועלכע זיי האָבען פֿיגורירט.

אויפֿ׳ן אָרט פֿון ה׳ וואַלטשאַק, וועלכער איז געוועהלט געוואָרען אַלס ויצע-פּרעזידענט, וועט, נאָכ׳ן בעשטעטיגען די וואַהלען אַריין ה׳ לאַוויז.

אויפֿ׳ן אָרט פֿון לאַווניק קרושקאָווסקי — פֿראַנטשישעק ראַזשניאַטאַ, פֿון לאַווניק יוזעף ניעדזשעלסקי — וולאַדיסלאַוו דוביעלאַס, פֿון ראַטמאַן מילמאַן — י. זילבערשטיין (בונד). אויפֿ׳ן אָרט פֿון ענדעקישען לאַווניק גושעגאַזשאַק — סט. קלימעק.

די אויסגעוועהלטע ויצע-פּרעזידענטען שעווטשיק און דראַטווא און די לאַווניקעס נאַפּיעראַלסקי און פּיאַטראָווסקי (פּ.פּ.ס.) ווי אויך פּאַטערא און דעמבינסקי (ענדעקעס) זענען נישט קיין ראַטמענער.

ביז-איצט זענען נישט פֿערהאַן קיין פּראָטעסטען בנוגע די וואַהלען צום שטאָט-פּרעזידיום

ס׳איז אָבער מעגליך, אַז די ענדעקעס וועלען פּראָטעסטירען

לויט׳ן געזעץ קענען אָפּגעגעבען ווערען פּראָטעסטען געגען די וואַהלען פֿון פּרעזידענט, ויצע-פּרעזידענטען און לאַווניקעס. דער טערמין פֿון אָפּגעבען פּראָטעסטען איז בעשטימט אויף 3 טעג. היות די וואַהלען זענען פֿאָרגעקומען דאָנערשטאָג, ענדיגט זיך דער טערמין היינט אין אָוונט. אין די ענדעקישע קרייזען שמועסט מען, אַז זיי וועלען היינט אַריינטראָגען אַ פּראָטעסט געגען די וואַהלען. דער מאָטיוו פֿון די ענדעקעס איז דער, וואָס אַלע דריי ויצע-פּרעזידענטען זענען געוועהלט געוואָרען אויף איין ליסטע, בעת, — לויט זייער מיינונג — דאַרף מען יעדען ויצע-פּרעזידענט וועהלען בעזונדער.

ביז נעכטען אָוונט איז נאָך קיין שום פּראָטעסט נישט אַריינגעטראָגען געוואָרען.

נעכטען האָט די שטאָט-פֿערוואַלטונג שוין איבערגעשיקט אין דער וואָיעוואָדשאַפֿט דעם פּראָטאָקאָל פֿון דער וואַהל-זיצונג.

אויך
100 מענשען
רויכערן 99

די איינציגע אונשעדליכע
פֿאַר׳ן געזונד פּאַטענ-
טירטע 4-וואַטאַווע
גילזען וענען

„OSMAN"

ביאָגראַפֿיע פֿון לאַווניק שמואל מילמאַן

דער נייער בונדישער לאַווניק, שמואל מילמאַן, איז פֿון פֿאַך אַ שילדען-מאָלער. זיין פֿאָטער איז געווען אַ מוילער.

געבוירען איז ער אין יאָהר 1896. אין יאָהר 1913-14, ווען די פּראָפֿעסיאָנעלע פֿעראיינען זענען לעגאַליזירט געוואָרען פֿון דער צאַרישער מאַכט, האָט זיך מילמאַן פֿערנומען מיט אָרגאַניזירען דעם מאָלער-פֿעראיין. בעת דער מלחמה פֿערנעמט ער זיך מיט אַרבייטער-קוכען. ער איז אויך געווען אַ מיטגליד פֿון הויפּט-קוכען-קאָמיטעט. אין יאָהר 1918 ווערט ער אַרעסטירט ביי דער גרויסער סאָציאַליסטישער דעמאָנסטראַציע געגען דייטשען אימפּעריאַליזם און געגען אויסהונגערן די בעפֿעלקערונג. ער איז פֿון דייטשען קריגס-געריכט פֿערמשפּט געוואָרען אויף 2 יאָהר שווערע תּפיסה.

נאָך דער מלחמה פֿערנעמט מילמאַן דעם אַמט פֿון סעקרעטאַר פֿון צענטראַל-ביוראָ פֿון די פּראָפֿעסיאָנעלע פֿעראיינען.

אין יאָהר 1923 ווערט מילמאַן אויסגעוועהלט אַלס בונדישער ראַטמאַן אין לאָדזער שטאָט-ראַט צו דער זעלבער צייט ווערט ער אַ מיטגליד פֿון דער הויפּט-פֿערוואַלטונג פֿון די טעקסטיל-פֿעראיינען. פֿון יאָהר 1924 ביז 1929 איז מילמאַן דער פֿערטרעטער פֿון די יודישע אַרבייטער אין דער קראַנקען-קאַסע.

BIURO BUCHALTERYJNO-REWIZYJNE
Arnold Brawerman
przeniesione zostało z ul. P.O.W. 13 na ul. PIOTRKOWSKĄ 43, tel. 175-85 i 265-91.
Zaprowadza i prowadzi księgowość na mieście i w biurze pg. wymogów Skarbowych po cenach przystępnych. Biuro czynne od 9—2 i 4—7 pp.

פֿערשטאָפּונג און זיינע פֿאָלגען
ווי דאָס שלאַגען פֿון בלוט אין קאָפּ אַריין, מיגרענע א. ז. וו., וו פֿערשווינדען שנעל נאָכ׳ן בענוצען די געחוקסטע
פּיגולקעס קאָווענאַ
(CAUVIN'A)
די דאָזיגע פּיגולקעס זענען דורכרייניגענדע און פֿערלייכטערען די אָרגאַן-פֿונקציאָנירונגען.
פּרייז פֿון אַ שאַכטעלע, וואָס ענטהאַלט 30 פּיגולקעס קאָסט 2.50 זל.
מיר בעטען צו געדענקען די אויפֿמערקזאַמקייט אויף אָריגינעלע פּאַקונג מיט דער אויפֿשריפֿט
„CAUVIN—PARIS"
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען.

ליקווידאַציע פֿון שטאַלען אין צענטער-שטאָט

(א) די לאָדזער שטאַטישע סטאַראָסטווע האָט אַרויסגעגעבען אַ פֿעראָרדנונג, לויט וועלכער ס׳ווערט פֿערבאָטען אויפֿצוהאַלטען שטאַלען אין מיטען שטאָט.

דער פֿערבאָט נעהמט אַרום די גאַסען: קילינסקעגאָ, שטערלינגאַ, פּאָמאָרסקאַ, פֿראַנציסקאַנער, בזשעזשינער, פּלאַץ קאָשטשעלני, לוטאָמירסקאָ, זאַכאָדניאַ, 11 ליסטאָפּאַדאַ, זשעראָמסקעגאָ, קאָנטנאַ, וואָלטשאַנסקאַ, נאַד-אָשיעניאַן, פּיעטריקאָווער, ריימאַנט-פּלאַץ, נאַפּיורקאָווסקעגאָ ביז קילינסקעגאָ.

אויף דעם דאָזיגען שטח וועלען זיך נישט טאָרען געפֿינען שטאַלען צו האָדעווען קיה, ציגען און חזירים.

אַנ׳אויסנאַהם וועלען בילדען שטאַלען פֿאַר פֿערד.

קאָפּ-מוח-מאַגיסטראַט...

די גרויסע קרויט-סעפּ גייען רעדען!

(א) אין שייכות מיט די וואַהלען פֿון שטאָט-ראַט-פּרעזידיום, ווערט היינט אויף קראָוויעצקאַ 3 און סענאַטאָרסקאַ 26 פֿאָרקומען 2 עפֿענטליכע פֿערזאַמלונגען פֿון די היגע ענדעקעס.

אַלס בעלי דרש׳ערס וועלען אויף די דאָזיגע פֿערזאַמלונגען אַרויסטרעטען: וויערטשאַק פֿון וואַרשאַ, אַדוו. קאָוואַלסקי, גושעגאַזשאַק און בעלקאַ.

זיי וועלען רעדען א. ד. ט. „די נאַראָדאָוויעצעס און די זעלבסטפֿערוואַלטונג".

אין קאַמף מיט׳ן שמוץ

פֿון די אומריינע סטראַגאַנעס

(א) די סטאַראָסטווע-מאַכט האָט בעשלאָסען צו פֿערשאַרפֿען די רעפּרעסיעס געגען די איינהאַבער פֿון סטראַגאַנעס, וואָס האַלטען אויף זייערע האַנדעלס-ערטער אין אומצוכט.

אין פֿאַל פֿון נישט-געהעריגען צופּאַסען זיך צו די סאַניטאַר-פֿעראָרדנונגען פֿון דער מאַכט, וועלען אַרויסגעלעגט ווערען הויכע שטראָפֿען. און די סטראַגאַנעס וועלען מיט צוואַנגס-מיטלען בעזייטיגט ווערען, אַלס אַזעלכע וואָס בעדראָהען די אָרדענונג און עפֿענטליכע זיכערקייט.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פֿאַר טריפּער, סיפֿילים און הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פֿון מענער-שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פֿון 8—11 נאַכמ. און פֿון 6—8 אָוונד

ר. איזראעל

אויף באַוואַמיעסקאַ

שפּאַנענדער ראָמאַן פֿון לאָדזער לעבען

2

צילקע האָט נישט געוואַרט קיין איין מינוט, גלייך ווי זי איז אַוועק אין דעם דייטשען פּאָליציי-פּרעזידיום וואו זי האָט בעקומען דעם בריף וועלכער איז געווען פֿאַר איהר צוגעגרייט.

— דאָס האָבען מיר בעקומען דורך דער פֿערמיטלונג פֿון אינטערנאַציאָנאַלען קרייץ, האָט דער בעאַמטער איהר געזאָגט, בליקענדיג צילקען חוצפּהדיג פֿון אַלע זייטען.

— אַ דאַנק, האָט צילקע קוים אַרויסגעשעפּטשעט.

נישט אָפּגעבענדיג זיך קיין חשבון וואו זי געפֿינט זיך, האָט צילקע אויפֿגעריסען די קאָנווערט פֿונ׳ם בריף און שטעהענדיג אין מיטען צימער האָט זי איהם גענומען לייענען.

— דאָס איז זיין האַנדשריפֿט, האָט זי געטראַכט, דאָס האָט ער נאָך אַליין געשריבען.

און איהר האָט זיך אויסגעוויזען, אַז די אותיות אין בריף זענען אַזוי נישט פֿעסט אויסגעדרוקט אויפֿ׳ן פּאַפּיר, ווי מאיר וואָלט שוין דעמאָלט נישט געהאַט קיין כּוחות, די שוואַרצע פּינטעלעך אויף דעם גרוי-ווייסען פּאַפּיר זענען איהר געשפּרונגען פֿאַר די אויגען און זי האָט זיך געמוזט לאַנג אָנשטרענגען ביז זי איז געקומען אין גלייכגעוויכט און קלאָהר געלייענט:

„מיין ליבע און טייערע צילקע, איך בין שווער פֿערוואונדעט געוואָרען בעת אַן אָנפֿאַל שלאַכט און געפֿין זיך אין פֿעלד-שפּיטאָל, און אַזאַ שפּיטאָל, וואו מען לייגט אַוועק נאָר די פֿערוואונדעטע ביי וועלכע ס׳איז נישט פֿאַראַן קיין האָפֿנונג זיי צו דערהאַלטען ביים לעבען, איך גיב זיך אָפּ אַ חשבון דערפֿון, אַז מיינע מינוטען זענען געצעהלטע, הגם איך בין איינגאַנצען ביים בעוואוסטזיין און ווייס וואָס איך שרייב. זאָל דער דאָזיגער בריף זיין אַ קליינע צוואה, דער לעצטער ווילען פֿאַר מיין טויט. דו ווייסט, צילקע, אַז איך האָב דיר קיינמאָל נישט קיין עוולה געטון, איך האָב זיך בעמיהט, אַז דו זאָלסט גליקליך זיין, צי איך האָב דאָס בעוויזען, ווייסט דו שוין אַליין אָפּשאַצען. איך בין נעבען דיר געווען גליקליך, נאָכמעהר אין מאָמענט ווען ביי אונז איז געבוירען געוואָרען אונזער זוהן, איך האָב נישט די זכיה געהאַט אַ קוק צו טאָן אויף איהם, אַזוי איז שוין געווען מיין גורל, מיין לעצטער ווילן איז אַזוי-לאַנג ווי דו און מיין זוהן וועלען לעבען, זאָלט איהר זיך קיינמאָל נישט צושיידען, איהר זאָלט שטענדיג זיין צוזאַמען. אויך מיט דעם ביסעל אָפּשפּאָרונגען וועט איהר איבערהאַלטען די שרעקליכע מלחמה, דאַן וועסט דו דיר שוין מוזען ווי עס איז אַנ׳עצה געבען, דערציה אונזער זוהן פֿאַר אַ גוטען יוד און אַ גוטען מענשען, פֿערצווייפֿעל נישט צופֿיל נאָכדעם ווי דו וועסט בעקומען די ידיעה וועגען מיין טויט, אמת, ס׳איז שרעקליך, כ׳וואָלט נאָך אַזוי שטאַרק געוואָלט לעבען, אָבער ס׳איז פֿערפֿאַלען, אַזוי וויל דער גורל, דיין מאיר".

צילקע האָט נישט געפֿיהלט ווי דאָס גאַנצע פּנים איז איהר שוין נאַס פֿון טרעהרען. זי האָט נישט בעמערקט ווי דער גראָבער דייטש ביים שרייב-טיש, מיט׳ן ציגאַר אין מויל קוקט אויף איהר אָהן איבעררייס און שאָקעלט מיט׳ן קאָפּ אויף אַזאַ אופֿן, אַז מ׳קען נישט פֿערשטעהן, צי בעדויערט ער די דאָזיגע אומגליקליכע פֿרוי, אָ׳ער ער האָט גאָר עפּיס אַנדערש אין זינען... דער דייטש האָט זיך פּלוצלונג דערמאָהנט, אַז ער פֿערזאַכלעסיגט זיינע אַמטס-פֿליכטען און האָט אָנגערופֿען.

— ס׳טוט מיר זעהר לייד, גנעדיגע פֿרוי, וואָס איהר געוויס האָט בעקומען אַ זעהר טרויעריגע ידיעה אין בריף, איצט קענט איהר זיך מעהר דאָ נישט פֿערהאַלטען. איך מוז נאָך אויפֿנעהמען אַנדערע אינטערעסאַנטען.

צילקע איז אַוועק, אַוועק צו זיך אַהיים איבער דער פּיעטריקאָווער גאַס. זי האָט וועגען גאָרנישט געטראַכט, קיין געדאַנק האָט זיך נישט געבונדען מיט דער צווייטען. וועגען וואָס זי האָט נישט געוואָלט אָנהויבען צו טראַכטען, האָט זיך אין קאָפּ אָנגעהויבען צו פּלאָנטערען גאָר עפּיס אַנדערש, וואָס האָט פֿאַר איהר קיין שום בעדייטונג נישט געהאַט.

אָבער אויף אַ מערקווירדיגען אופֿן האָט זיך אַלץ, וועגען וואָס זי האָט געטראַכט, געבונדען מיט דעם קינד, וועלכעס זי האָט געהאַט אינדערהיים. זי האָט געוואָלט זיך איינרעדען, געוואָלט גלויבען און ווערען איבערצייגט. אַז דאָס קליינע מלאכ׳דיגע שלמהלע איז טאַקע איהר קינד, דאָס קינד וואָס איז בלוט און פֿלייש פֿון איהר און איהר מאַן, וועלכער ליגט איצט בעגראָבען ווייט אין דער פֿרעמד אין קבר נומער 632. ווי דען אַנדערש קען דען געמאָלט זיין, אַזוי איז דאָך נאַטירליך. אַזוי איז דאָך ביי אַלע מענשען, מאַן און ווייב האָבען קינדער. ס׳טרעפֿט, אַז עס שטאַרבט דער מאַן אָדער דאָס ווייב, אָבער זייער וועזען ווערט דאָך נישט פֿערלוירען און ווערט ווייטער געצויגען דורך די, וועמען זיי האָבען איבערגעגעבען פּשוט זייער פֿיזישע ירושה.

אָבער אויך די דאָזיגע געדאַנקען האָבען זיך ביי איהר נישט קלאָהר געבונדען, זיי האָבען זיך נישט אָפּגעשטעלט ביי איהר אין קאָפּ, נאָר אַדורכגעפֿלאָגען; אַ ציטער געגעבען ביי דער נשמה און ביים האַרצען און צוריק אַוועק. ווען זי איז צוגעקומען נאָהענט צו איהר וואוינונג, האָט זי בעגעגענט מיט אַ ברייטען גוט-מאָרגען זיגמונט וואָבעלטשיק, אַן איינגעפּאַשעטער פֿערשוין פֿון אַ יאָהר 30, זעהט אויס, אַז ער האָט זיך נישט שטאַרק איבערגענומען מיט דער שרעקליכער מלחמה. איהם האָט זיך איינגעגעבען צו פֿערבלייבען אין דער היים, האָט אָנגעהויבען צו פֿיהרען מלחמה-געשעפֿטען און מ׳האָט געזאָגט, אַז ער ווערט פֿון טאָג-צו-טאָג אַלץ רייכער און רייכער.

וואָבעלטשיק האָט טאַקע קיין אַנדערע דאגות נישט געהאַט, ווי צו קויפֿען און פֿערקויפֿען, בעשטעלען, טראַנספּאָרטירען, צוריקברענגען, ווידער קויפֿען און ווידער פֿערקויפֿען. ביז דעם אויסברוך פֿון דער מלחמה האָט ער זיך בעשעפֿטיגט מיט דער גאַלאַנטעריע-בראַנזשע, איצט האָט ער געהאַנדעלט מיט אַלעם, נישט געווען קיין איין זאַך, פֿון וועלכער ער זאָל זיך אָפּזאָגען צו מסחר׳ן, און דאָס איז ביי איהם געווען אַ האַזאַרד, און וואָס ער וואָלט זיך שוין נישט געקאָנט אָפּזאָגען.

— גוט מאָרגען צילקע, האָט זיגמונט געזאָגט, כ׳האָב געהערט וועגען דיין אומגליק, כ׳האָב געהערט, אַז מאיר איז געפֿאַלען אויף דער מלחמה ווי אַ העלד.

מיט אַ בליק פֿול פֿעראַכטונג האָט צילקע איהם אָפּגעמאָסטען פֿון קאָפּ ביז פֿיס און געפֿיהלט פֿאַר ביי צוגעהן אָהן אַנ׳ענטפֿער.

זיגמונט האָט איהר אָבער פֿערשטעלט דעם וועג.

(פֿאָרזעצונג קומט)

ווינטער=הילף פאַר אַרבייטסלאָזע
בעזוך אין די 6 אומזיסטע קוכען

די ווינטער-הילף פאַר אַרבייטסלאָזע איז פון אין פולען ברען. דער לאָדזער בירגער-קאָמיטעט איז שוין פולשטענדיג אָרגאַניזירט און טעטיג. בראש פון שטאָטישען בירגער-קאָמיטעט שטעהט דער פרעזידענט גאָדלעווסקי. בראש פון די 3 געזעצליכע סעקציעס שטעהען: פון דער פערמיטלונגס-סעקציע סטאַראָסטע ד"ר מאָסטאָוויטש, פון דער פראָפּאַגאַנדע'סעקציע פולק. פאַגעל, פון דער זאַמעל-סעקציע אינזש. עבעראָוויטש און י. וואָלטשינסקי. גענ.-סעקרעטאַר איז נאָטש. וויסלאָווסקי. אַ זעהר טעטיגען אַנטייל אין דער אַקציע נעהמט אויך דער לייטער פון זיכערהייטס=אַמט ביי דער וואָיעוואָדזשאַפט ד"ר וורענאַ, ביי דער וואָיעוואָדשאַפט רעד. וואָיטינסקי.

היינט צו=טאָג געניסען שוין פון דער ווינטער=הילף איבער 5 טויזענד אַרבייטסלאָזע, זיי בעקומען יעדען טאָג מיטאָגען און פון צייט-צו=צייט אויך קוילען. אין אַלגעמיין זענען שוין אין לאָדז אָרגאַניזירט 6 קוכען, וועלכע גיבען אַרויס אַרום 7 טויזענד מיטאָגען. די דאָזיגע וועט נאָך נעהמען פון 10 טויזענד.

דער בירגער-קאָמיטעט האָט געגעבען די געלעגענהייט די פרעסע-פאָרשטעהער צו בעזוכען אַלע 6 קיכען אין דער אַנוועזענהייט פון סטאַראָסטאַ ד"ר מאָסטאָוויטש. פולק. פאַגעל, נאָטש. וויסלאָווסקי און רעד. וואָיטינסקי.

די פרעסע=פאָרשטעהער האָבען בעזוכט פאָלגענדע אומזיסטע קיכען: יעזשעגאָ 22, וועלכע גיט אַרויס 500 מיטאָגען מיט ברויט, מלינאַרסקאַ 32 מיט 3850 מיטאָגען און ברויט, וויעזשבאָווע 10, וועלכע ווערט געפיהרט דורך דער פאָליציי און ווערט אַנגעפיהרט דורכ'ן פאָליציי-קאָמענדאַנט עלזנער-ניעיזשעלסקי און קאָמיסאַר ווישניעווסקי און גיט אַרויס 500 מיטאָגען, אויף זשגאָווסקאַ מיט 700 מיטאָגען, וואָלטשאַנסקאַ 236 מיט איבער 600 מיטאָגען און נאַפּיורקאָווסקיעגאָ מיט 500 מיטאָגען.

אומעטום זענען די לאָקאַלען אומזיסטע און די אַדמיניסטראַציע אַ מינימאַלע, אומעטום האָט מען געטראָפען זעהר גוטע, פעטע מיטאָגען, וועלכע די אַנטייל נעהמער פון אויספלוג האָבען פערזוכט.

מען מוז מודה זיין, אַז דער קאָמיטעט האָט שוין אין דער הינזיכט פיל געטון, מיר האָבען זיך געפרובט צו אינפאָרמירען, ווי ס'זעהט אויס מיט דער הילף פאַר יודישע אַרבייטסלאָזע, קיין גענויע ידיעות האָבען מיר אָבער אויפן אָרט נישט געקענט זאַמלען, ווי נאָטש. וויסלאָווסקי האָט אונז ערקלעהרט איז ביי די יודישע אָרימעלייט פערהאַן אַ גרויסע שוועריקייט, לויט אינסטרוקציעס פון דער צענטראַלע קען מען בלויז רעגיסטרירען אויף אַ הילף אַזעלכע וועלכע האָבען לעגיטימאַציעס פון אַרבייטס=פערמיטלונגס-אַמט, די יודישע אַרבייטסלאָזע האָבען אָבער נישט אַזעלכע לעגיטימאַציעס. ווייל זיי האָבען אַמייסטען געאַרבייט אין קליינע וואַרשטאַטען, וועלכע בעקומען נישט קיין לעגיטימאַציעס דער בעגריף פון פרנסה־לאָזע עקזיסטירט נישט.

אין די לאָקאַלע קאָמיטעטען האָבען מיר אויך נישט בעקומען קיין קאָנקרעטע ידיעות וועגען דער הילף פאַר יודישע אַרבייטסלאָזע, אַ חוץ וואָס דער לייטער פון דער קוך אויף מלינאַרסקאַ 32 האָט ערקלעהרט, אַז ער גיט פון 3850 מיטאָגען פאַר נישט נודען 140 פאַר יודען אין דער קוך פון „נות לחם“, אויך דער לייטער פון דער קוך אויף זשגאָווסקאַ 7 האָט אונז ערקלעהרט, אַז אַנשטאָט מיטאָגען האָבען די יודישע אַרבייטסלאָזע בעקומען קאַרטאָפעל און קוילען, דער אַלגעמיינער איינדרוק איז אָבער געווען, אַז יודען געניסען פון דער ווינטער-הילף אין אַ זעהר קליינע פּראָפּאָרציע.

דער קאָנפליקט אין פאָזנאַנסקיס שפּיטאָל פערשאַרפט זיך
די פּריוויליגע דאָקטוירים, היגיעניסטקעס און שטיצען די פאָדערונגען פון פּערסאָנאַל. — אויך איינציגע קראַנקע סאָלידאַריזירען זיך מיט'ן הונגער-שטרייק און ווערען מיט הונגער?

(א) דער קאָנפליקט אין פאָזנאַנסקיס שפּיטאָל פערשאַרפט זיך. דער פּראָטעסט - שטרייק האָט נעכטען געדויערט 3 שעה. היינט הויבט זיך אָן דער הונגער־שטרייק.

סאָלידאַר מיטן פּערסאָנאַל האָבען זיך ערקלערט די היגיעניסטקעס, גלייכצייטיג האָבען זיך אַרויסגעזאָגט סאָלידאַר מיטן פּערסאָנאַל 24 פּריוויליגע דאָקטוירים.

צווישען די קראַנקע הערשט צוליב דער קאָנפליקט אַ געוואַלדיגע אויפרעגונג. איינציגע קראַנקע האָבען בעשלאָסען, אַלס סאָלידאַריטעט מיט דעם פּערסאָנאַל אויך נישט אָנצונעהמען קיין עסען.

אויסגעבראָכען אַ סכסוך
אין דער פירמע לעוויצקי און ענגעל

(א) אין דער פאַבריק לעוויצקי און ענגעל (שענקעוויטש 64) איז אויסגעבראָכען אַ סכסוך צוליב דעם, וואָס די פירמע האָט געפּרובט רייסען די לוינען.

אויף אַ קאָנפערענץ, וועלכע איז נעכטען פאָרגעקומען אין אַרבייטס-אינספּעקטאָראַט האָבען די אַרבייטער מיטגעטיילט, אַז זיי האָבען נישט בעקומען קיין אורלויב, אַז די פאַבריקאַנטען צאָהלען נישט אויס די לוינען א. ד. ג.

צוליב דעם האָט דער אינספּעקטאָר דעם ענין איבערגעשיקט אין שטראָף=רעפעראַט.

שטרייק אין טשאַרנאַלעווסקיס פאַבריק דויערט

(א) דער שטרייק אין טשאַרנאַלעווסקיס פאַבריק (ציגעלניאַ 66), וואָס דויערט שוין עטליכע וואָכען דויערט ווייטער. די קאָנפערענץ ביים אַרבייטס-אינספּעקטאָר, וועלכער האָט געזאָלט פאָרקומען נעכטען איז נישט פאָרגעקומען, ווייל דער אינהאַבער פון דער פאַבריק איז נישטאָ אין לאָדז.

די צווייטע קאָנפערענץ איז בעשטימט אויף דינסטאָג, דעם 12 ד. ח

OSTATNIE 2 TYGODNIE OSTATNIE 2 TYGODNIE

HENRYK PFEFFER, Piotrkowska 113 LIKWIDACJA!

Wyprzedaż za BEZCEN!

פערזאַמלונג פון פאַבריקס-דעלעגאַטען

(א) דעם 13. ד. ח דעם קומענדיגען מיטוואָך, וועט אינ'ם לאָקאַל פון די קלאַסען-פעראייניגען פאָרקומען אַן אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון פאַבריקס-דעלעגאַטען טעקסטיל־אַרבייטער.

אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג וועלען אַרום־גערעדט ווערען פראַגען עסיאָנעלע ענינים און צ. א. די פראַגע פון נישט-האָנאָרירען דעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך אין אַ רייהע פאַבריקען, די פראַגע פון די לוין-רעדוקציעס א. א.

ZACHĘTA

זגערזשער 26

היינט און פאָלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם!

— I —

פּרעכטיגע קאָמעדיע א. ג.

הייראַט

דורך אַנאָנס=פערמיטלונג

BUSTER KEATON מיט

אין דער הויפּט-ראָל.

— II —

„טשאַרדאַש=פירשטין“

הערליכע מוזיק, גרויסע אויסשטאַטונג, געזאַנג, הומאָר.

אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער ביי־טאָג.

היינט, זונטאָג, ד. 10 יאַנואַר 1937, 8.30 אָוונט וועט אויפטרעטען אין „פילהאַרמאָניע“

אַקאָמפּאַניאַמענט: M. Gomółka

ערב אַ פעראייניגונג פון די פאַפּיר=בראַנזשע-פאַכען
היינטיגע פערזאַמלונג פון שאַכטעל-מאַכער

היינט קומט פאָר אַ פערזאַמלונג פון שאַכטעל-מאַכער. די פערזאַמלונג איז אַ וויכטיגע אין יעצטיגען מאָמענט ווייל עס האַלט פאַר אַ פעראייניגונג פון אַלע פאַכען וואָס געהער צו דער פאַפּיר-בראַנזשע: ווי דרוקער, בוכבינדער, שאַכטעל-מאַכער און טיטען-מאַכער, ווי בעקאַנט עקזיסטירט שוין אַ צווישען פעראיינס=קאָמיסיע וועלכע גרייט צו אַלע פאָרמאַליטעטען. אַז אַזאַ פעראייניגונג זאָל פאָרקומען, אַ חוץ דעם וועט זיך די פערזאַמלונג בעשעפטיגען מיט'ן פּראָיעקטירטן לאָנדעס צוזאַמענפאָהר פון שאַכטעל-מאַכער אין וואַרשאַ.

אַקציע פון מוסטער-מאַכער

(א) דער פעראבאַנד פון טעכניקער און צייכנער האָט לעצטענס אונטערגענומען אַן'אַקציע ביי דער צענטראַל-מאַכט געגען דעם אַנווענדען און קאָפּירען אויסלענדישע מוסטערן אין דער טעקסטיל-בראַנזשע און אין דער קאָנפעקציע.

אַזוי-אַרום פערלירען די היגע צייכנער זייער אַרבייט און פערדינסטען.

זיי ליינען פאַר — אויב ס'איז דווקא נויטיג צו בעניצען זיך מיט אויסלענדישע מוסטערן — אַדורכצופיהרען עס בדרך אויסטויש.

אַן ענגלישער קעניג
וואָס האָט ליב געהאַט נאָר מיאוסע פרויען
די לעבענס-געשיכטע פון דזשאָרזש דעם ערשטען

פון ב. י. גאָלדשטיין

און ווען ער פלעגט צוריקפאָהרען האָט מען איהם אַרויסבעגלייט ביז העט ווייט הינטער די שטאָט מיט פאָראַר און ווישעוואַניעס.

די האַנאָווער לאַנדסלייט האָבען איהם קיינמאָל נישט געקאָנט פערגעסען די טובה וואָס ער האָט זיי געטהון מיט דעם, וואָס ער האָט נישט געוואָלט אָנגעמען די ענגלישע קרוין אין 1714. זיי האָבען עס גע האַלטען פאַר אַ גרויסען כבוד. ר'האָט זיי מיט דעם גע טון די טובה און צעפּויקט איבער דער גאַרער וועלט די שטאָט האַנאָווער אין גאַנץ דייטשלאַנד האָט מען דאַן גערעדט וועגען די האַנאָווער אייזוואַוויגער אַלס די בעסטע שכנים און שענסטע בעלי־בתים — אַ סימן: אַט האָט דאָך דזשאָרזש געוואָלט מוחל זיין די ענגלישע קרוין, אַבי נישט אוועקצופאָהרען פון האַנאָווער און אַבי צו בלייבען וואוינען מיט די שכנים אין גאַנץ דייטשלאַנד האָט מען זיך מיט די האַנאָווער לאַנדסלייט געיחוסט. יחזן אימיצער האָט גע קאָנט פרעגען אַ בעוויין אַז ער שטאַמט פון האַנאָווער אָדער אַז זיינע עלטערן שטאַמען פון דאָרטען האָט ער זיך געפיהלט דערהויבען.

דערפאַר, ווען דזשאָרזש פלעגט קומען קיין האַנאָווער, איז די שמחה געווען אָהן אַ גרעניץ. עס איז געווען רעכט צו טאַנצען אין די גאַסען, און אַז ער פלעגט צוריקפאָהרען, האָבען מענער און פרויען גע וויינט אויפן קול און איהם אַרויסבעגלייט מיט בר כות און מתנות, און געבעטען, אַז ער זאָל למען ה־ שם נישט פערגעסען אין זיי, און זיך נאָכאַמאָל אומ־ באַפען ביי דער ערשטער געלעגענהייט ווייל אָהן איהם איז זייער הימעל פינסטער און אָהן איהם איז זייער לעבען קיין לעבען נישט.

זעהר ווייניג שכנים האָבען געוואוסט דעם אמת פאַרוואָס דזשאָרזש לויפט אַזוי אָפט קיין האַנאָווער נישט אַלע האָבען געוואוסט אַז ער איז דאָ אַ משכון און זיין לעבען: בלויז די נאָהענטע האָבען געוואוסט אַז הינטער גראַטעס מוטשעט זיך דאָ אַ פרוי, וואָס אין פאַל עס וועט איהר אויסגעהען די נשמה, וועט דזשאָרזש דער ערשטער אַנידערפאַלען דאָרטען, ער גי אויף זיין טראָן און קיין דאָקטאָר און קיין טאַטער וועט איהם נישט העלפען. זיי האָבען געוואוסט אַז דזשאָרזש איז אַבערגלייביש און זיי אַליין זענען עס אויך געווען. זיי האָבען געגלויבט מיטן גאַנצען האַרצען, אַז איטליכעס וואָרט, וואָס די פראַנצויזישע טרעפערקע האָט געזאָגט איז אמת און עס וועט געשעהען פונקט ווי זי האָט נביאות געזאָגט.

מען האָט געהאַט אַ גוטען סימן אַז די פראַנצויזקע ווייסט וואָס זי רעדט, און אַז איהר וואָרט דאַרף געגומען ווערען מיט גרייטע ערנסט, ווייל אַט האָט זי דאָך גיזאָגט נביאות, אַז דזשאָרזש שטעהט פאַר אַ גליקליכע צוקונפט, אַז מיט איהם וועט שמ'ן אַ וועלט — נו, איז דאָך טאַקע אַזוי געשעהן; עס איז מקויים געוואָרען ביז צו דער לעצטער זילבע: קעניג פון גרויס בריטאַניען און עס שמ'ט מיט איהם אַ וועלט.

טאַ, פאַרוואָס נישט גלויבען די צווייטע זייט פון איהר נביאות?

האָט איז געווען די אורזאַך פאַרוואָס די פערשפּאַרטע אומגליקליכע סאָפי דאָראָטי האָט געקאָנט אויס האַלטען גאַנצע 32 יאָהר אין איהר לעבעדיגען קבר זייער לעבען קיין לעבען נישט.

די שכנים וואָס האָבען געוואוסט דעם דאָזיגען סוד זענען געשטאַנען אין שטענדיגע פערבינדונג מיט די וועכטער, וואָס האָבען געהיט איהר קבר און איינגע'טענה'ט מיט זיי, אַז זיי קאָנען טון מיט איהר וואָס זיי ווילען און קאָנען זיך אָן סאָפי דאָרטען נר־ סם זיין וויפיל זיי ווילען, אַבער אין פאַל זי פיהלט נישט גוט, אָדער עס ווייזט זיך דער קלענסטער סי־ מן, אַז זי איז קראַנק, אָדער האַלט ביים קראַנק ווע־ רען, מוזען זיי גלייך לאָזען וויסען די דאָקטוירים און די שכנים.

מען האָט דער אומגליקליכער נישט געלאָזט קראַנק ווערען, און מען האָט זי נישט געלאָזט שטאַרבען אויס מורא, אַז דזשאָרזש זאָל איהר נישט נאָכשטאַר בען.

און דזשאָרזש אַליין פלעגט איטליכעס מאָל אויף זיינע וויזיטען קיין האַנאָווער זיך צוזויפקומען מיטן הויפּט-אויפפּאַסער פון דער טורמע און געשמועסט מיט איהם מכוח זיין פרוי. און איטליכעס מאָל איי דער ער פלעגט אָפּפאָהרען האָט ער איהר שטרענג בעפוילען אַז — „אַלץ מעג געשעהען צו איהר, זי מעג ווערען בלינד און טויב זי מעג געליימט ווערע אויף ביידע פיס אָדער עס זאָלען איהר אָפּגענומען ווערען די הענט, אָבער לעבען מוז זי!“

דער לעצטער וויזיט קיין האַנאָווער

דזשאָרזשען האָט זיך גוט געלעבט אין לאָנדאָן ער איז געזעסען פעסט אין זאָטעל, און האָט אפילו פאַר די יאַקאָביטען מעהר נישט קיין מורא געהאַט. ער האָט צעפעפערט די טייערע פון ענגלאַנד האָב און גוטס און געלאָזט רויבען זיין גזלענען וויפיל יעדער האָט געוואָלט און געקאָנט. מען האָט גערויבט אין אירלאַנד און אין ענגלאַנד. מען האָט צעטראָגען דאָס רייכטום פון לאַנד, און ער אַליין האָט פערטיידיגט די גנבים און שווינדלער מיט איין טענה: „נו גוט וועט מען זיי שוין אַרויסיעצען און געפענגעניש, מען וועט זיי געבען אַ ביטערע לעקציע זיי זאָלען דאָס האָבען צו געדענקען. וואָס וועט אָבער אַרויסקומען פון דעם? נאָך זיי וועלען קומען אַנדערע און גנב'ענען מיט מעהר פרעכקייט און מיט מעהר געשיקטקייט!

אַז עס איז דאָ אַ קאַסע דאַרף מען זיך ריכטען אויף גנבים! איז שוין בעסער צו האָבען יענע, וואָס האָבען שוין געגנבעט און דאַרפען שוין איצינד נישט אַזוי פיל.“ און מען האָט איהם געמוזט נאָכגעבען, נישט בלויז דערפאַר, וואָס ער האָט ביז דער לעצטער מינוט געוואָרפען די ווינקלענדער דעם גט פאַר די פיס און געטראַשעט מיט פאַקען די זאַכען און שפּאַנען די פערד, נאָר מעהר נאָך דערפאַר, וואָס יענע מענשען גופא, וואָס זענען געקומען צו איהם מיט מסירות אויף אַנדערע זענען אויך נישט געווען קיין צדיקים און זייערע מסירות זענען געווען נישט מעהר ווי אַ שווינדעל אויף צו פערדעקען זייערע אייגענע באַפאַרען און זייערע אייגענע גנבות און גזילות.

און דזשאָרזש האָט זיי אַלעמען גוט געקענט. עס איז נישט געווען קיין איין מלוכה מאַן אויף וועמען ער האָט געהאַט צו זאָגען אַ גוט וואָרט, ער האָט זיי אַלעמען חושד געווען און דאָך אָפּט זיי אַריינגעזאָגט גלייך אין פּנים אַריין: „נו, און איהר אַליין זענט דען בעסער?“ אָדער — „נישקשה, ענגלאַנד איז גענוג רייך, עס וועט פאַר אייך קלעקען גענוג!“

און אויף אַט די עפענטליכע רויבערייען האָט זיך געהאַלטען זיין טראָן, ווייל ער האָט איטליכען פערגינען די גנבות, דערפאַר האָט איהם איטליכער מוחל געווען זיינע שטיק. האָט ער פיינט געהאַט דאָס לאַנד, האָט ער פיינט געהאַט די שפּראַך, פון זיינע בירגער, האָט ער פיינט געהאַט די מענשען, וואָס קו מען מיט איהם אין בעריהרונג, האָט ער פערנאַכלע סיגט די רעגירונג און געלאָזט אויף הפקר די דיפּלאָמאַטיע און די מסחרים מיט די אויסלענדישע מאַכטען

— קיינעם האָט דאָס נישט געאַרט. אַזוי לאַנג ער איז געווען יוזאַיל און גוט צו די מלוכה לייט, אַזוי לאַנג האָט ער זיי געלאָזט שאַלטען און וואַלטען מיט ענגלאַנדס פערמעגען און רייכטום, האָבען זיי איהם גערופען דעם און געהאַלטען און איין לויבען פאַר די פשוטע בירגער. מעג האָ טאַויף זיין חשבון אָנגעצעהלט וואונדער, וואָס ער האָט וועגען זיי נישט אָנגעהויבען צו וויסען.

(פאָרטזעצונג קומט).

א מארד אויף נײ־זאזשעווסקא 25
זוהן דערהרגעט דעם געליבטען פון זיין מוטער

(א) אויף נאווא־זאזשעווסקא 25 האט זייט א נעוויסער צייט געוואוינט די 54 יאהריגע יוזעפא אידטשאק מיט איהר 24־יעהריגען זוהן טאדעאוש און איהר 53 יאהריגען געליבטען פיאטר קוויאטקאווסקי.

צווישען דער אידטשאק און קוויאטקאווסקין פלעגט אפט קומען צו אוואנטורעס.

נעכטען איז קוויאטקאווסקי אהיימגעקומען א שכור און האט געמאכט א אוואנטורע, ווארפענדיג זיך שלאגען די אידטשאק. טאדעאוש אידטשאק האט געוואלט פארטיידיגען זיין מוטער. דאס האט קוויאטקאווסקין אריינגעבראכט אין א געוואלדיגע רציחה. ער איז ארייננעלאפען אין דער קיך, גע־כאפט א האק און זיך געווארפען אויף טאדעאושן. ער האט זיך אבער אויסגעגליטשט און אנידער־געפאלען. דעם מאמענט האט אויסגענוצט אידטשאק, ער האט ארויסגעריסען ביי קוויאטקאווסקין די האק און מיט איהר דערלאנגט מוראדיגע קלעפ קוויאטקאווסקי, וועלכען ער האט פשוט צעפער־טעלט.

אויפ׳ן ארט פון געשעהעניש איז תיכף אנ־געקומען די אויספארשונגס־מאכט. אידזשאק איז ארעסטירט געווארען.

געהיימנישפולער מארד אין באלוט
ערמארדעט אנ׳ארבייטער פון גרינשפאנ׳ס פאבריק

עהערנעכטען אין אווענט האט מען אין טויער פון הויז אויף באלוטער מארק 25 געפונען אין קאלוזשע בלוט און אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד דעם 27־יעהריגען וולאדיסלאוו מיכאליאק (זאווישא 3) אנ׳ארבייטער פון דער וועבעריי אין גרינשטיינס פאבריק (מאטעיקא 9).

מען האט אלארמירט די פאגאטאוויע, דער פערוואונדעטער איז אבער געשטארבען איידער די פאגאטאוויע איז אנגעקומען. וואס פארא סיבות עס האבען געבראכט צום פערברעכען און ווער עס איז דאס פערברעכען בעגאנגען איז נישט פעסטגע־שטעלט געווארען, די פאליצייי פיהרט אנ׳אויס־פארשונג.

שיער נישט בעצאהלט מיט׳ן לעבען
צוליב דער נאכלעסיגקייט פון דער אפטייק פון דער „אובעזפיעטשאלניע“

די 24־יעהריגע בראניסלאווא מיכאלעצקא (לי־פאווא 20) האט בעקומען פון דאקטאר פערשריבען א מעדיצין. די מעדיצין האט זי בעקומען אין דער אפטייק פון דער אובעזפיעטשאלניע, אויף קאש־טשושקי 19. נאכדעם ווי די קראנקע האט איינגע־נומען די דאזיגע רפואה, האט זי בעקומען אנ׳אטאק און פערלוירען דאס בעוואוסטזיין. מען האט אלאר־מירט די פאגאטאוויע פון דער אובעזפיעטשאלניע צווייי מאל. עס איז אוועק א לענגערע צייט, די גיכע הילף איז נישט געקומען. מען האט דאן געמוזט א־ויסרופען די פריוואטע פאגאטאוויע. דער דאק־טאר האט פעסטגעשטעלט, אז די קראנקע איז פער־סמט. שפעט אין דער נאכט האט די פאגאטאוויע פון ראטונעק־קרייז, וועלכע מען האט ארויסגערופען צו־ליב דעם שווערען צושטאנד פון דער קראנקער, אפגעפיהרט זי אין מאשטשיצקי־שפיטאל.

גלייכצייטיג האט מען אויסגעפארשט דעם אינ־האלט פון דער מעדיצין, וועלכע די קראנקע האט איינגענומען פאר׳ן אטאק. עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז עס איז געווען שלעכט אויפגעגעבען.

זיך בעוויזען אויף דערזעלבער הויך, ווי די אפטייק. צוליב דער אפטייק איז געקומען צום אומגליקס־פאל, און די פאגאטאוויע איז אזוי געקומען מיט איהר גיכער הילף!!

אזוי ארבייט די אינסטיטוציע, וואס דארף זארגען פאר׳ן געזונד פון די פערזיכערטע!!

יוי מען דארף די מעדיצין איינגעהמען. נישט קוקענ־דיג אויף דער אינטענסיווער הילף, דראהט דער קראנקער דאך זי זאל פערלירען די ראיה און טייל ווייז דער זכרון.

אינטערעסאנט איז אויך דער צוזאמענפאל, אז די פאגאטאוויע פון דער אובעזפיעטשאלניע האט

Każdy, kto ma pracę i zarabia,
powinien pomóc bezrobotnym.
Konto PKO Nr. 70.200 Pomoc Zimowa.

צו דער לאדזשער יודישער געזעלשאפט
(אויפרוף)

אין איצטיגען מאמענט, ווען דאס יודענטום אין בנוגע דער גאנצער וועלט איז אויסגעשטעלט אויף דעם ביטערן גראנגעל מיט זיינע שונאים. אין א צייט, ווען דאס רוב יודישע קבוצים קענען נאר מיט זווער גייסטי־גען פלי־זיין אפשלאגען דעם לגבי זיי אנגעוועגדעטען פיזישען וואפען, מוזען מיר אויך אונזערע גייסטיגע כוחות מאבילוזירען.

עס מוזען געפארשט ווערען אונזערע מיטלען און רערקענט ווערען אונזערע שטארקע און שוואכערע פא־זיציעס.

מיר מוזען אריינקוקען אין אונזער עבר, בכדי פון דארט צו שעפען דערפאהרונג און דערמונטערונג איבער־צוטראגען דעם הוה.

עס מוז געפארשט ווערען אונזער ווירטשאפטליכע ריאליטעט אין די שטעט אין שטעטלעך בכדי צו וויסען, מיט וואסערע פערהיטונגס־ און הילפס־מיטלען די יודישע געזעלשאפטליכקייט דארף צו הילף קומען די בעדראהטע און רואינירטע יודישע ווירטשאפטליכע פאזיציעס. עס מוזען געפארשט ווערען די ברענענדיגסטע פראבלעמען בונגע דעם יודישען קינד אין פאר־ שול און אין שול־עלטער, די פסיכאלאגישע פראבלעמען פון אונזער יוגענד, בכדי איהר צו קענען געבען די נויטיגע הילף אין איהר פסיכישען צוזאמענברוך, וועלכער אין א פועל־יוצא פון דער סתירה׳דיגער קאמפליצירטקייט פון די בעדינגונגען אין וועלכע ס׳קומט איצט אוים צו לעבען.

עס מוזען גוזאמעלט און געפארשט ווערען די אוצ־רות פון יודישען פאלקס־שאפען, בכדי די יודישע פאלקס קולטור, וואס איז מצד אונזערע שונאים אזוי ביזארטיג געפעלשט געווארען, אוועקצושטעלען אין געהעריגען ליכט.

לוידער, האט לאדז, איינער פון די גרעסטע יודישע קבוצים אין איראפע און די צווייטע גרעסטע יודישע קהלה אין פוילען, ביז איצט נישט פערמאגט אזא קער־פערשאפט, וועלכע זאל זיך ווידמען די דערמאהנטע, ברע־כענדיגע פראבלעמען. ערשט א דאנק דער איניציאטיוו פון א הייפעל וויסענשאפטלער איז געלונגען אט א די קערפערשאפט צו ארגאניזירען. א קרייז פון איבער 30 וויסענשאפטלער פון פערשידענע וויסענשאפטס־געביטען, וואס זענען גרופירט ביי דער „געז. פריינד פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין לאדז“, האט זיך גע־שטעלט פאר אנ׳אויפגאבע די דערמאהנטע פראבלעמען צו דערפארשען.

דער וויסענשאפטליכער קרייז ביי דער געז. פריינד פון יוו״א אין לאדז איז נישט אויסען מיט זיינע פאר־שונגען בלויז די מאראלישע סאטיספאקציע, נאר אויך דעם פראקטישען נוצען אי׳ אונזער קיום — גראנגעל בכלל און אין לאדזער וואיעוואדשאפט בפרט. אין דער פערהעלטנישמעסיג קורצער טעטיגקייט פון דעם וויסענ־שאפטליכער קרייז, האט ער בעוויזען פארצובריינגען צום דרוק פאלגענדיגע ארבייטען:

מגר. אליעזר פעלדמאן: „צוויי אלטע יודישע קהלות אין פוילען“. (די געשיכטע פון יודען אין קאליש און אין קאנין ביזן סוף פון 16 י. ה. פון 61 — 16 י.

ד״ר רפאל מאהלער: די יודישע בעפעלקערונג אויפן שטח פון דער לאדזער וואיעוואדשאפט אין יאהר 1764.

משה פויכקינד: „די חבידה - קדישא אין פעטריקאוו“

ד״ר פיליפ פרידמאן: דער אינדוסטריאליזאציע און פראלעטאריזאציע פראצעס פון לאדזער יודען אין די יאהרען 1860—1914.

יוסף זעלקאוויטש: „דער טויט און זיינע בעגלייט־מאמענטען אין יודישען, פאלקלאר און עטנאגראפיע“.

ד״ר פ. פרידמאן: אנ׳איבערבליק איבער דער היס־מארישער ליטעראטור בנוגע יודען אויפן שטח פון דער לאדזער וואיעוואדשאפט.

זלמן רייזען: יעקב קאטשקע, דער מחבר פון „סימ־כע פלאכטע“ און זיין ליטערארישע טעטיגקייט.

מאטעריאלען און דאקומענטען: ד״ר ש. א. קאמינע־ניעצקי: דער פנקס פון דער חברה „בקור חולים“ אין טלאכים. ב) ס. ס. דער פנקס פון דער חברה „אנשי חסד“ אין ליוטאמירסק. ג) פ. ז. גליקסמאן: די פנקסים פון דער חברה „תנ״ך“ און חברה „תהלים“ אין לאדז. ד) ס. פאזנער: יוסף ישראל, דער קאפיטאן פון בערעק יאסע־לעוויטשעס לעגיאן. ה) ד״ר פ. פרידמאן: מאטעריאלען וועגן א פאגראם אין לענטשיץ צום סוף פון 18. י. ה. און מאטעריאלען וועגן א פאגראם אין קאליש אין יאהר 1878. ו) מגר. מ. באלבירישקי: מאטעריאלען וועגן אנ׳„אריער פאראגראף“ אין דער לאדזער עלעקטראוויציע אין יאהר 1898 און ז) מאטעריאלען וועגן יודישע אנ־טיילנעהמער אין אויפשטאנד פון 1863. ח) ס. וועלטש־מאן: פאלקס־לעגענדעס וועגען די יודישע בעטייליגטע אינם אויפשטאנד 1863.

א חוץ די דערמאהנטע, שוין פארטיגע ארבייטען, וואס עטהאלטען ארום 250 דרוק־זייטען, געפינען זיך נאך אויפן ווארשטאט א רייה אנדערע ארבייטען, וועלכע וועלען נאך, אויב ס׳וועט מעגליך זיין, אריינקומען אין דעם ערשטען באנד וויסענשאפטליכע שריפטען, בפרט די ארבייטען אויפן עקאנאמיש - סטאטיסטישען און פסיכא־לאגיש- פעדאגאגישען געביט. מיר צווייפלען נישט, אז די לאדזער יודישע געזעלשאפט וועט האבען די פולסטע פערשטענדעניש פאר דער וויכטיגקייט און דער ראל פון די דערמאהנטע ארבייטען, און זי וועט אונזערע אנשטרענ־גונגען אונטערשטיצען מאראליש און מאטעריעל, בכדי אונז צו געבען די מעגליכקייט אונזער אונטערנעמונגע פלענער צו קאנסטיטואירען און רעאליזירען אינם גאנצען פערנעהם.

פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט
„פריינד פון יודישען וויסענשאפט־ליכען אינסטיטוט אין לאדז.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג
(קאמוניקאטען)

היינטיגער אויפטריט פון קאלינובנא אין פילהארמאניע

דער היינטיגער אויפטריט פון דארא קאלינובנא אין פילהארמאניע האט ארויסגערופען א גרויסן אינטערעס, נאכמעהר דערפאר ווייל זי טרעט אויף דאס ערשטע מאל נאך גרויסע ערפאלגען אין אויסלאנד, וואו זי האט פער־בראכט לאנגע חדשים.

דער אויפטריט פון דער אריגינעלער ארטיסטין וועקט גרויס אויפמערקזאמקייט, צוליב דעם רעפערטואר, וועל־כען זי האט צוגעגרייט אין אויסלאנד, א חוץ טוביום׳ס מאנאלאגען געהען אריין אין פראגראם פוילישע פאלקס־לידער. נעגערישע לידער, ווי אויך העברעאישע פאלקס־לידער. — דער אויפטריט קומט פאר האלב 9 אין אווענד

קאנצערט פון פריץ קרייזלער אין פילהארמאניע

לאדז וועט ענדליך האבען די געלעגענהייט צו הערען דעם גרעסטען פידעל־קינסטלער אין דער וועלט, פריץ קרייזלער. קרייזלערס קאנצערט וועט פארקומען דעם 16־יאנואר, האלב 9 אווענד.

קרייזלערס קאנצערט וועט זיין די העכסטע מדרגה פון היי־יעהריגע קונסט־סעזאן. אין פראגראם געהען אריין בעטהאווען, באך, מענדעלסאן. קרייזלער א. אנד.

געלעכטער, אלס יודיש געוועהר...

אויף דער אינטערעסאנטער טעמע וועט דער דרא־מאטורג און רעזשיסער אנדזשעי מארעק האלטען דינסטאג דעם 13. ד. ח. א פארלעזונג אין פילהארמאניע זאל. די פארלעזונג אויף דער דאזיגער טעמא האט געהאט אנ׳אונ־געהויערען ערפאלג אין ווארשא און אין אנדערע גרוי־סע שטעט.

פון די פוילישע טעאטערס

אין שטאטישען טעאטער ווערט היינט 12 ביי טאג געשפילט פאר קינדער די ביקע „דזשעטשי פאנא מייסט־רא“. 4 נאכמיטאג ווערט געשפילט „סקאמפיעץ“ מיט לודוויק סאלסקי אין דער הויפטראלע. 8.30 אווענד — „נאץ וו׳גראנד האטעלו“.

דינסטאג טרעטען אויף די בעריהמטע טענצער רוט סארעל און געארג גראקע.

— אין טעאטער פאלסקי ווערט היינט 8.30 אווענד געשפילט די מוזיקאלישע קאמעדיע „טשארויאנצי כלא־פיעץ“ מיט טאלא מארקעוויטש און אלעקסאנדער זשא־בינסקי אין דער הויפטראל.

— אין פאפולארני ווערט היינט 4.15 און 7.30 אווענד געשפילט „איך משוגע“.

מעלדונג
פון „בני ציון“

היינט, זונטאג דעם 10 ה. ח. 7 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון „בני ציון“ זשגאווסקא 7 א פעריזאמ־לונג מיט דער בעטייליגונג פון אשר קאלארני פון ירו־שלים, וועלכער וועט ארויסטרעטען מיט א רעפעראט וועגען די פערספעקטיווען פון ארץ־ישראל־אויפבוי אינג־גאנג פרייו.

1288

ענטלאפען א געפעהרליכער פערברעכער

(א) פונ׳ם ארעסט אין בעלכאטאוו איז אומ־בעמערקטערהייט אנטלאפען א געוויסער סטעפאן שיטקאווסקי — א געפעהרליכער סקאנדאליסט, וועלכער איז לעצטענס ארעסטירט געווארען פאר באנדיטעריי.

די פאליציי־מאכט האט פונאנדערגעשיקט סטעק־בריף.

פערשוואונדענע גייסטיג־קראנקע

(ז) לעצטענס זענען פערנאטירט געווארען א רייה פאלען פון פערשוואונדען ווערען גייסטיג־קראנקע, וועלכע זענען איבערגעלאזט געווען אהן שום אויפזיכט.

מיט דעם ענין האט זיך פעראינטערעסירט דער אויספארשונגס־אמט.

אז מען פערקירצט זיך די יאהרען...

(א) די 26־יאהריגע צפורה ווייצמאן פון לאסק האט בעקומען פון קרייז־געריכט אנ׳אורטייל צו זיצען 6 חדשים אין טורמע פאר׳ן איבערמא־כען זיך אין איהר מעטריקע איהר געבורטס־יאהר פון 1911 אויף 1915.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
אנהויב 12 בייטאג.
הײנט פרעמיערע!
פרעהליכע פוילישע מוזיקאלישע קאמעדיע א. נ.
דאס פריילײן פון פאסט־רעסטאנט
אין די הויפט־ראלען:
Walter Gierasiński,
Alma Kar, M. Znicz,
M. Ćwiklińska.

פון ל. א. פ. פ.

די מיטגלידער פון פארמאצעוטען־פעראיין האבען ארגאניזירט א ל. א. פ. פ.־קרייז מיט 80 מיטגלידער.

אין קינדערמאנ׳ס פאבריק איז געגרינדעט געווארען א ל.א.פ.פ.־קרייז מיט 130 מיטגלידער.

* * *

די לאדזער ל.א.פ.פ.־אפטיילונג טיילט מיט, אז פון 18־טען ד. ח. אן, וועלען בעניים ווערען די אויסבילדונגס־קורסען געגען לופט־ און גאז־אנגריפען, צו וועלכער ס׳דארפען זיך מעלדען די לאקאטארען פון די הייזער, צו וועלכער ס׳זענען ארויסגעשיקט געווארען אויפפאדערונגען. די אד־רעסען וואו די לאקאלען געפינען זיך, וועלען אנ־געגעבען ווערען אין די טויערן פון די הייזער.

* * *

די לאדזער אפטיילונג טיילט מיט די אינ־סטרוקטארען, וואס וואוינען אין לאדז, אז ביז׳ן 18־טען ד. ח. דארפען די ביז־איצטיגע לעגיטימא־ציעס אויסגעטוישט ווערען אויף נייע אויפ׳ן יאהר 1937.

אפטייקען.

(א) היינט בייטאג דיזשורירען: מ. קאספיעיטש־וויטש (זגערזשער 54), ריכטער און לאבארא (11 ליסטאפאדא 86), י. זונדעלעוויטש (פעטריקאווער 25), האטארסקי און שאץ (פזשעיאזד 19), טש. ריי־טעל (קאפערניקא 26), מ. ליפיעץ (פעטריקאווער 193) ו. קליפאטאווסקי (זשגאווער 147).

אפצונעהמען פערלוירענע זאכען

(א) אין 7־טען קאמיסאריאט (מאניושקי 8) איז אפצונעהמען 22 פאר קאלאשען און טעקסט־רענע שטכלען.

אין 8־טען קאמיסאריאט (נאווראט 62) איז אפצונעהמען א זילבערנעם זייגער, וואס איז געפו־נען געווארען אויף דער גאס.

מ׳דארף זיך מעלדען אין די אמט־שעהן.

איבערגעפאהרען

(א) אויף דער זגערזשער גאס איז איבער־געפאהרען געווארען דורך אנ׳אויטא דער 37־יאהריגער כלמן־אברהם וואלבערג (פון לומאמיער־סקא 17).

פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אפגעפיהרט אהיים.

א שרפה

(א) ביי שיע דאנילעווסקי אין דער וואוי־נונג אויף מיעלטשארסקיעגא 10 איז, מחמת א דעפעקט אין קוימען אויסגעבראכען א שרפה אויפ׳ן סופיט. די תיכף אנגעקומענע פייערלעשער האבען די שרפה איינגעלאשען.

פאר אויסברענגען פאלש געלד

(ז) נעכטען איז ארעסטירט געווארען א גע־וויסער דוד קיפער פון וואלבארסקא 32.

ער ווערט בעשולדיגט אין אויסברענגען פאלש געלד.

„האקט׳ס נישט אין קאפ!“...

(א) בעת א „שכניש“ געשלעג אויף מציאווע־גאס 15 האט בעקומען א פאר קלעפ מיט א האק־מעסער איבער׳ן קאפ די 27־יעהריגע יאנינא זא־בארווסקא. פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

זעלבסטמארדען

(א) אויף גרונטאווא 11 האט זיך געסמ׳ט מיט זאלץ־זויער די 20־יאהריגע מאלגאזשאטא פרייער. איהר שריט איז זי בעגאנגען מחמת ענטוי־שונג אין ליבע. אין א שווערען צושטאנד האט מען זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

* * *

(ז) אויף לאגעווניצקא 13 האט מען געפונען א שווער פערסמ׳טע מיט קארבאל אנ׳אומבעקאנ־טען מאנספערשוין. ווער ער איז איז דערוויייל נישט פעסטגעשטעלט געווארען, מ׳האט איהם אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

(ז) אויף די טויטע פון בושאזאווע 3 האט מען געפיגען א פערסמ׳טע מיט עסיג־עסענץ די 24־יאהרעגע העלענא מאקובקא, וועלכע איז געקו־מען פון קאלושעק קיין לאדז זוכען ארבייט און נישט געפונען. פאגאטאוויע האט זי אפגעפיהרט אין שטאטישען שפיטאל.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפיליס און הויט־קראנקה בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אן פון 8—11 בייטאג און פון 4—9 אווענט

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציעל־ארצט פאר מענער - שוועכע־בע־האנדלונג און טעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעמשניצע־פרייזן

אויבערקאַנטאָר לעווי זינגט אין ענגלישען ראַדיאָ

מיטוואָך, דעם 13. יאַנואַר ה. י. 7.40 אָוועגד וועט דורך מידלאַנדער ראַדיאָ (ענגלאַנד) זינגען דער בעריהמ-טער אויבערקאַנטאָר וואָלף לעווי. לעווי איז אַ לאָדזער, אַ שילער פון חייקל יאַנאָווסקי, האָט שטודירט אין דייטשלאַנד און ער שטאַמט פון אַ בעריהמטער חזנ'ישער משפחה.

איצט איז ער אָבערקאַנטאָר אין בורמינגהאַם (ענג-לאַנד). קאַנטאָר לעווי וועט זינגען: אל הצפור, ושמרו, למדבר א. אַנד.

רעקאָרד פון ביליגקייט אין „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור

זעמטליכע ראַציאָנעל געפיהרטע אונטערנעהמונגען דאַרפען שטרעבען צו מאַכען דעם גרעסטען אומזאַץ, וואָס איז מעגליך נאָר ביים בערעכענען זיך דעם קלענסטען ריוח. אויף טאַקע די יסודות שטיצט זיך דער איינציגער אין אונזער שטאָט וואַרען-הויז „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, ראָקאָטשיגער 54, צופאָהר מיט די טראַמ-וואַיען 10 און 16. אַ דאַנק דעם זענען טאַקע די פרייזען פון אַלערליי סחורות אין קאָנסום אַזוי רעוואָלוציאָנעם בילליג, וואָס רופען אַרויס אַ זעלבסטפערשטענדליכע פער-וואונדערונג ביי די קאָנקורענץ-פירמען.

דער קאָנסום פערקויפט אַלערליי וועש, קאָנפעקציע, זייד-וואַרען, גאַלאַנטעריע, שי.וואַרג. שטרימפ, שקאַרפע-טען צו די נידריגסטע פרייזען.

פאַרלעזונג אין „בני-ציון"

היינט קומט פאָר אין לאָקאַל פון בני-ציון אויף גייערס מאַרק אַ פאַרלעזונג פון בעקאַנטען קרן - היסוד-טוער ה' קאָלאַדני אד"ט: „די פערספעקטיווען פון ארץ-ישראל". די פאַרלעזונג האָט צוליב דער פערזאָן פון פרע לעגענט אַרויסגערופען גרויס אינטערעס.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

8.00 צייט-סיגנאַל, 8.18 מוזיק (פּליטען), 8.50 ידי-עות, 9.00 גאָטעס-דינסט, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 פער-וויילונגס - קאָנצערט. 2.00 רעפּאָרטאַזש, 2.30 מוזיק. 3.39 אודיציע פאַר דערפער, 4.00 רעקלאַמע קאָנצערט (פון לאָדז). אונטער דיר. פון סעווערין פיעטרושקא, ביים פּאָרטעפּיאַן — האַנאַ שפילערמאַן, 7.00 ליטעראַרישע סקיצע, 7.15 פון דער אַרכיוום - וועלט, 7.30 פערוויי-לונגס קאָנצערט (פּליטען). 8.20 ספּאָרט-ידיעות. 8.40 פּאָליטישער איבערזיכט. 8.50 אָווענד ידיעות, 9.00 אויף „די פרעהליכע לעמבערגער בוואַליעס". 9.30 פידעל - קאָנצערט פון קאָכאַנסקי, 10.00 קאָנצערט (פון לעמבערג).

קאָנסול מאַקס קאָהן שפּענדעט 10 טויזענט מיטאָגען פאַר „נותן-לחם"

ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען, איז פאָרי-גען מיטוואָך פאָרגעקומען אַ ספּעציעלע זיצונג פון דער פערוואַלטונג פון „נותן-לחם" אין צוזאַמענ-האַנג מיט דער שווערער לאַגע פון דער יודישער אָרימקייט אין לאָדז, וואָס געניסט נישט פיל פון דער ווינטער-הילף-אַקציע. אויסהערענדיג דעם בע-ריכט פון דעם פּאַרזיצער דען מאַגיסטער מ. באַלבע-רישסקי האָט דער אַנוועזענדער אויף דער זיצונג קאָנסול מאַקס קאָהן געשפּענדעט 10 טויזענד מי-טאָגען, וואָס וועלען אַרויסגעגעבען ווערען דורך דער געזעלשאַפט „נותן לחם" פאַר דער יודישער אָרימקייט ביי אונז אין שטאָט.

וואָלאַנאָוו מאַכט שטענדיג ריידן!

דאָס שטענדיגע טעגליכע געווינס פון 1-טען טאָג

zł. 25.000

אויף נומער 58858

און דאָס שטענדיגע טעגליכע געווינס פון 2-טען טאָג

zł. 25.000

אויף נומער 155412

זענען געפאַלען ביי דער איצטיגער IV קלאַס

ביי וואָלאַנאָוו

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע

4-טע קלאַס 1-טער טאָג

פאַרמיטאָג - ציהונג

20.000 זל. — 7209.
10.000 זל. — 78089 96803, 141997.
5.000 זל. — 63413 84546, 107635, 167132
97601, 193069.
2.000 זל. — 11692 26138, 27298, 46623,
51405, 54900, 74607. 88553, 89351, 133118,
153331. 158552, 152741, 161984, 164542,
169347, 169853, 170582, 177177, 182902.
1.000 זל. — 1594, 4651, 16716, 18831,
8522, 13451, 31136, 59290, 6269, 64257,
67975, 69083, 69131, 75689, 88020, 89044,
89949, 91878, 96116, 104118, 107197, 105393
118438, 121077, 132825, 138621, 139064,
141115, 159651, 159526, 171285, 175894.
179545, 186570, 194892.

נאָכמיטאָג - ציהונג

25.000 זל. — 58858
20.000 זל. — 53332.
10.000 זל. — 24486, 92873.
5.000 זל. — 13300 13478, 35069, 43654,
87781, 99145, 103076 127435, 183378.
2.000 זל. — 2735. 4634, 9069, 12696,
14091, 30677, 40153 40453, 50141, 54005,
'96873 '89214 '66275 '60518 '57781 '66906
93805, 98444, 100682, 115633, 123909, 124865
149137, 171145, 173110, 177186.
1.000 זל. — 15238. 27411, 39358, 47748,
54477, 54598, 56802 60425, 64783, 70521,
70767, 79284, 82566 86643, 98804, 103818,
104409, 107570, 115756, 120041, 126032,
140,372, 144883, 142889, 170718, 170832,
175876, 180849, 182389, 183406, 184761,
186836.

צווייטער טאָג

10.000 złot. — 42177 89248 192057.
5.000 złot. — 6314 136173 140201 188460
2.000 zł. — 7971 19917 36280 38225 43984 43929 51408 53379 75432 75891 84775 86967 93540 100342 101486 101870 117988 134634 140706 145531 146736 150095 184725
1.000 zł. — 5156 5741 12866 14693 1623 24576 69511 78525 79983 92931 95970 100009 103242 115567 124560 12280 133466 136799 169071 175770 178482 189016 189575 190860

Wygrane po 200 złotych

122 207 375 93 482 574 667 701 1028 68 159 257 75 309 543 44 96 716 833 73 86 2234 74 92 373 402 33 72 606 36 755 815 43 80 933 76 90 3026 29 189 208 548 616 880 989 4252 351 425 507 610 704 46 54 843 998 5070 216 362 401 87 509 66 667 909 6016 64 274 306 12 416 550 680 84 757 87 848 7072 76 224 301 53 413 17 68 504 79 758 825 42 8075 123 267 82 473 662 60 91 9092 127 74 303 45 481 959.

10066 185 204 321 589 777 883 11064 190 234 444 542 968 77 12759 96 883 13101 36 68 87 209 61 529 679 779 98 840 956 14193 269 79 308 479 598 742 95 932 60 71 15085 116 21 96 375 538 603 16100 705 76 400 565 618 740 17104 387 88 459 60 99 522 61 617 31 57 753 954 90 18034 47 190 606 912 19301 434 576 83 737 854 985.

20006 83 106 245 52 76 358 496 548 651 94 863 64 79 916 69 21094 192 282 402 16 84 241 66 855 924 22539 612 96 23025 194 283 311 426 534 71 97 678 710 43 50 831 45 917 24027 29 77 390 439 52 516 55 609 953 87 25058 61 111 234 81 433 586 642 718 979 26106 228 304 518 25 632 51 737 52 896 27157 64 79 248 308 55 416 511 21 88 801 949 88 90 28117 234 79 421 38 59 668 87 853 920 41 29077 330 583 604 52 745 68 862.

30204 327 29 429 507 28 618 704 921 73 31190 231 55 375 92 549 617 45 54 60 32173 228 51 334 36 90 642 703 50 888 33040 70 191 217 683 781 854 69 34463 682 761 74 35088 156 231 41 329 52 77 435 58 737 901 36025 42 89 207 415 545 656 724 845 989 37204 23 459 686 705 17 80 38107 574 675 39048 129 64 310 50 69 74 511 99 640 92 843 77 909.

40030 76 258 303 417 692 889 960 41010 40 70 102 210 317 508 644 53 97 843 46 42035 313 430 60 518 24 783 891 930 43163 353 58 62 575 803 44179 222 85 322 539 42 601 859 45020 252 333 588 894 912 40 46044 378 538 87 854 900 27 47108 313 17 629 58 860 924 48055 173 212 403 635 82 941 53 90 49012 37 50 228 383 584 767 813 26 964.

50006 162 230 388 401 515 16 56 620 704 46 51108 91 206 461 523 629 52042 50 97 257 336 518 25 773 855 53163 282 97 310 451 93 532 50 924 54058 319 445 62 88 592 616 762 84 55011 12 383 443 501 61 984 56138 232 431 34 68 87 662 75 750 69 931 919 62 57064 189 279 708 25 60 803 76 927 36 52 94 58028 140 246 86 688 827 43 912 94 59019 254 375 99 471 511 637 46 836 86.

60052 74 288 98 310 24 56 544 73 703 871 61105 268 92 487 598 757 62476 607 38 813 81 940 65 63126 241 67 450 576 617 88 734 944 61 64081 192 410 539 45 93 680 720 63 806 97 971 73 87 65194 264 538 52 77 616 70 90 911 34 66105 85 223 350 64 68 484 671 731 878 67089 212 33 495 602 97 735 42 808 996 68130 84 98 245 79 88 325 450 795 993 69024 109 26 734 816 999.

70064 73 135 92 301 71 731 68 827 66 85 934 36 59 86 71059 65 126 47 72 84 226 59 77 335 44 413 52 76 633 796 875 920 72349 534 82 73146 305 18 64 451 518 20 921 74031 181 530 49 646 88 804 16 75016 42 202 44 67 67 368 435 43 598 617 761 36 38 39 299 305 799 800 975 91 77022 62 184 346 88 420 25 44 49 557 62 604 12 840 78135 277 341 632 57 73 734 95 985 79103 201 303 518 25 41 48 807 82.

80088 164 393 431 735 95 884 81050 84 112 92 325 69 90 464 500 60 88 697 739 951 82023 282 372 82 89 435 47 547 58 974 739 951 82023 282 372 82 89 435 47 547 58 974 83036 62 620 32 51 58 982 84081 203 465 97 506 734 918 58 85349 419 73 525 50 82 918 56 86261 381 98 485 577 816 959 72 87020 69 153 247 759 88008 477 537 642 942 56 57 89026 208 340 423 502 658 59 69 838 82 904 85.

90119 46 208 409 19 54 667 91103 395 455 654 712 14 74 92054 76 177 330 69 600 718 69 821 904 85 93024 123 695 741 813 963 94068 84 468 515 626 844 994 95026 128 429 722 23 96 96125 278 95 319 555 620 45 70 816 19 77 97045 195 99 455 716 83 98 988 98034 37 163 69 470 538 41 644 56 815 925 99012 61 346 483 683 748 63 818 70 917.

100079 152 294 353 545 77 726 74 879 937 101324 29 405 87 598 680 781 858 993 102183 310 44 545 602 45 67 832 33 103160 259 364 472 90 606 75 999 104339 81 425 518 760 105028 375 427 30 522 650 784 87 804 81 106009 14 252 93 355 636 50 752 859 91 940 80 107300 465 504 31 732 65 908 17 108184 432 897 933 78 97 109011 157 57 208 76 85 313 29 778.

110021 42 102 284 413 531 82 800 36 971 111024 141 537 684 962 93 112074 177 78 418 69 526 113031 90 248 347 620 734 62 884 114042 90 247 331 69 634 86 827 910 37 115050 173 99 241 84 90 369 71 548 789 803 958 116180 553 637 117030 213 300 497 638 781 118150 235 78 96 452 91 628 83 762 879 119414 17 543 773 850 52 934 48 63

120463 77 594 625 748 83 829 34 905 121004 201 27 512 801 15 39 968 122070 222 32 345 415 96 708 70 896 916 123074 90 133 91 247 389 726 876 949 84 124038 92 118 19 86 219 24 352 406 94 591 66 700 874 125245 342 586 612 773 836 906 126196 234 332 409 12 537 707 127046 123 335 500 611 69 700 23 79 809 825 32 128081 238 88 632 83 84 99 717 57 94 874 129522 95 683 718 67 842 936.

130065 133 311 65 72 426 502 38 61 722 913 26 55 131049 50 99 240 46 77 815 132188 408 553 611 91 97 99 843 909 84 133002 71 125 71 368 443 96 638 82 733 846 134019 84 118 288 373 477 97 751 877 903 135787 136003 108 53 222 95 316 77 493 562 84 797 915 137438 518 58 766 805 19 33 138016 41 167 306 555 610 716 866 959 66 139016 87 242 472 585 90 963 79 85.

140019 143 59 84 317 425 52 857 960 141023 36 83 244 581 923 142050 279 367 537 604 90 719 143259 365 414 631 33 797 801 84 99 144065 89 128 319 438 51 994 145062 67 259 303 32 400 557 80 865 940 146274 868 740 62 67 86 897 147001 14 91 227 410 34 583 701 849 148138 439 644 149174 407 26 90 742 807 95.

150006 266 378 586 674 763 65 151016 215 58 571 663 152010 282 636 733 804 153037 265 464 561 799 859 154038 149 266 658 913 155037 60 624 946 156033 95 322 95 403 64 617 50 330 936 157027 70 202 324 595 682 737 991 158090 152 207 322 405 56 755 812 71 915 159002 127 36 45 276 364 581 600 727 60 836 937.

160089 169 71 409 78 95 695 857 161069 139 88 233 62 387 438 752 162252 87 530 807 57 953 59 86 163078 245 306 70 72 516 600 948 68 164014 17 113 63 268 461 79 665 775 85 165017 244 323 44 51 95 425 89 508 32 614 26 32 799 827 28 166186 326 437 515 664 79 756 834 940 44 167280 397 620 70 84 751 828 61 168094 246 52 95 324 533 656 66 727 881 901 169040 526 87 617 778 80 803 941.

170102 18 61 80 436 59 74 619 39 51 772 942 171053 149 203 36 656 769 883 940 172013 142 275 617 69 962 92 173028 170 89 440 963 174074 170 220 63 66 350 456 803 917 175118 248 400 435 528 625 71 783 995 176195 217 329 58 89 535 96 177067 79 135 204 15 38 481 700 892 938 63 178111 22 204 46 533 683 717 60 936 95 179032 228 85 535 52 758 71 82 84 894.

180030 180 96 241 553 699 777 95 181037 214 79 326 95 455 517 777 907 182078 80 374 479 598 868 985 98 183134 84 321 90 414 521 23 29 779 861 184018 64 187 320 490 579 801 72 944 185018 79 109 83 200 34 36 311 579 631 53 853 950 91 186062 122 33 66 78 282 91 625 744

187171 77 287 302 95 601 19 61 188149 294 378 589 90 689 189089 258 837 942.

190098 502 38 640 705 58 95 918 191128 304 415 21 565 604 08 761 87 827 963 192196 615 715 193138 60 340 492 723 42 88 869 75 194025 353 579.

CIĄGNIENIE DRUGIE

25.000 zł. — 155412
10.000 zł. — 23807
5.000 złot. — 115051 178516 182473
2.000 zł. — 1590 14718 21319 30836 75125 107397 113028 116772 124728 124801 133017 149778 160922 161127 162593 177057 178114 192797
1.000 zł. — 492 4482 30888 37531 57677 60752 62208 61668 75660 78717 79659 81746 110233 115507 120657 123343 124785 142702 145272 156038 165162 165196 179104 179941 181339 186745 193944

Wygrane po 200 złotych

354 455 639 1177 256 363 406 930 2395 98 797 943 3524 90 775 4079 664 912 4 5 5150 224 317 908 6012 194 266 76 531 705 09 855 7313 18 20 560 765 887 994 8160 389 9074 331 681.

11043 152 86 356 565 720 874 12787 858 910 13025 40 266 332 599 844 14014 39 86 282 421 527 640 791 904 15146 79 343 96 407 533 163 72 422 77 654 67 776 17138 635 777 18185 733 41 19030 75 311 577 64 91.

20111 45 692 21523 606 37 22096 188 499 534 80 86 634 7775 944 23634 24442 779 815 60 25024 65 74 80 443 96 26219 709 44 629 58 27186 574 920 28380 526 663 29059 140 409 752 926 87.

30707 979 31282 652 917 32236 63 308 631 33000 998 34113 470 603 85 863 906 91 35252 86 333 674 90 889 36091 165 498 587 37006 67 652 804 39 913 38424 728 39145 70 577 948.

40416 26 548 759 966 41211 71 314 978 42029 399 582 762 43092 829 37 45264 354 89 697 767 46016 34 59 393 542 795 47508 174 561 65 48163 90 646 803 49152 207 330.

50038 441 705 907 20 84 51051 245 482 773 845 59 52170 545 650 976 53090 414 98 897 54070 240 876 55013 656 713 945 56433 62 69 947 57087 122 488 601 977 58157 261 556 59011 370 411 556 862.

60040 687 809 914 61356 71 93 617 51 764 871 62211 368 624 939 89 63555 765 64091 532 58 668 830 968 65074 111 371 62289 740 807 62 999 67041 43 478 592 962 68157 69631

702220 50 357 95 515 754 826 71199 382 944 72000 60 409 586 912 73083 332 36 60 417 502 74154 294 95 322 585 684 705 61 927 75424 654 892 76097 113 60 226 501 30 78 636 938 77199 337 718 881 78035 341 57 405 12 24 583 802 79054 99 695 749.

80492 543 49 789 81136 499 662 894 821222 586 604 776 849 61 976 83033 295 721 861 949 84056 248 689 724 926 85089 288 510 70 688 93 925 86253 329 683 712 87030 641 941 88272 373 89016 359 662 95 905.

90047 50 140 609 736 857 920 91191 275 904 92400 752 994 93168 89 466 94554 909 41 95080 351 551 96000 36 102 116 85 863 97058 178 98116 370 76 471 99855.

100144 66 242 614 735 101029 308 525 713 954 102723 849 103263 325 325 83 401 58 76 782 849 983 104196 556 859 954 105101 266 78 98 690 106017 175 358 425 46 96 563 99 815 959 107050 259 851 77 944 82 108117 339 70 477 529 831 109346 749 886 950.

110122 228 447 580 665 111040 268 692 898 997 112651 658 803 113366 511 15 656 934 54 114654 115168 448 727 116235 416 76 750 117042 143 57 64 118058 659 709 13 119064 384 597 920.

120659 777 981 121405 804 95 1221333 369 492 525 690 924 86 123285 369 606 09 900 124260 396 539 777 125279 313 576 644 776 89 126096 257 323 859 127119 30 229 395 768 128769 947 92 129020 24 313 807 900.

130083 268 472 583 99 690 861 938 131145 56 374 75 514 742 927 35 132338 659 133278 404 563 84 608 718 867 134112 393 447 547 699 135034 351 464 136266 340 75 594 867 928 138204 315 822 139051.

140251 371 731 141212 368 630 731 142097 576 694 703 821 31 143063 222 599 640 944 144143 475 609 856 145050 6 0379 455 146056 466 90 581 888 997 147666 795 148115 65 963 149081 186 585 663 740 860 82 946.

150160 448 81 834 63 151517 638 860 153004 36 694 154177 411 645 88 90 155256 64 451 555 637 971 156439 58 537 652 758 64 79 852 967 157019 21 228 64 316 683 933 158004 27 175 383 531 846 61 159004 387 592 652 748.

160585 723 161124 213 369 623 86 772 162050 85 198 339 751 163963 164063 248 550 51 858 165544 84 770 88 166180 99 448 561 979 167141 267 441 48 569 97 168235 69 560 638 787 169123 28 266 89 323 532 865.

170068 751 863 952 171058 80 140 321 535 914 172123 173009 509 748 72 174157 468 583 415 76 800 175045 107 229 382 516 94 672 176061 208 500 799 177089 99 111 317 423 33 565 640 41 738 841 178025 601 851 179542.

180072 848 181481 670 97 791 182491 925 183003 47 710 973 76 184289 327 49 749 997 185196 368 651 80 871 186044 57 546 938 187113 228 708 99 188387 189163 95 250.

190348 409 60 676 711 971 191458 704 192324 804 30 910 193238 425 910 194267 345 578 774 914.

CIĄGNIENIE TRZECIE

Wygrane po 200 złotych

107 41 458 895 936 1342 480 587 2012 358 59 618 719 832 3055 134 203 05 314 74 488 716 837 4104 81 408 14 51 785 954 88 5200 514 773 6092 102 246 300 429 501 7645 8445 89 671 871 92011 592 664 796.

10169 264 392 420 11041 322 983 12140 249 908 79 13143 306 903 14250 784 934 15123 39 213 70 325 425 16189 830 17084 174 295 399 535 738 992 18361 900 19454 699.

20094 96 188 243 457 687 21643 727 802 56 997 22255 832 65 23082 205 397 826 912 74 24410 713 998 5407 528 27238 492 734 28307 649 57 9300 589 820 29.

30655 873 31232 448 90 700 38 32451 601 734 33659 870 980 34164 441 672 739 35351 402 71 36636 975 37063 531 732 902 38884 39651 98.

40421 608 758 882 41031 56 360 533 804 58 936 48 42320 401 64 75 549 84 667 897 923 43294 439 732 976 44087 45121 229 521 60 731 817 46043 243 446 80 873 950 54 85 47227 724 66 48182 471 636 785 785 49035 507 690 862 95 912 45.

50095 223 372 464 763 810 87 931 49 511164 394 478 741 882 913 52039 361 593 639 44 993 53162 253 620 835 54302 57 568 746 60 716 66 960 55478 525 675 735 84 562237 341 400 50 553 651 708 939 57023 47 59 300 608 805 58171 472 74 95 792 857 906 15 84 90 59250 527 760 924.

60122 332 438 676 811 61143 753 62146 20 386 473 646 871 63215 319 48 864 942 64153 266 360 596 698 954 65086 90 106 66153 327 825 67014 123 369 694 944 47 68191 312 651 86 708 76 962 69451 638 48 50 58 62.

70109 219 36 422 60 71 545 76 688 71034 71 180 993 72125 356 511 799 812 73167 424 884 74110 75022 30 186 211 528 622 76007 203 84 93 715 834 77060 484 570 978 78379 478 749 913 79417 523 771 885 935.

80170 321 42 617 784 864 990 81104 31 418 539 670 82729 58 99 990 83051 197 346 81 92 84069 134 357 71 628 86010 54 681 87631 51 88127 665 815 89126 724.

90263 494 581 98 91138 250 336 61 511 37 742 817 92219 91 454 74 80 981 93129 392 439 728 94033 54 792 937 95103 16 427 96097 114 627 962 97202 380 521 98147 380 658 761 904 99221 24 470 880 900.

100042 713 16 101465 759 103023 69 125 276 700 104038 90 184 285 365 105294 954 88 106324 627 925 107542 609 823 959 108387 752 59 109213 40 305 519 956 110268 369 588 93 770 927 111018 341 896 112380 86 738 113004 70 516 98 918 77 114363 413 115017 38 278 607 78 796 835 985 116258 396 985 117458 118163 435 506 636 763 851 119328 658.

120086 193 220 396 693 932 121053 212 565 122028 195 310 123402 74 124033 156 809 912 125609 126079 336 603 80 777 127031 221 341 82 486 696 776 128001 17 177 309 515 892 948 129375 608.

130184 26 435 92 596 605 31 753 857 980 131355 482 775 132249 693 133031 75 151 255 320 778 134054 170 293 375 431 135575 77 715 136144 304 492 730 36 813 916 137170 222 87 382 431 891 138057 335 420 99 647 715 977 139117 216 477.

140029 74 216 30 393 547 791 141094 99 408 36 697 142194 723 893 143375 629 144031 211 63 75 87 502 13 23 92 694 726 145033 103 566 79 964 96 146183 873 98 147629 717 26 148795 520 662 149019 181 489 547 753.

150141 53 562 152229 322 463 818 153296 385 450 637 154085 136 340 606 735 874 911 155041 69 589 648 882 156026 155 356 812 988 157293 158114 525 975 159474 654 921 70.

160527 779 161197 398 411 84 692 162044 120 404 18 85 686 163222 164762 165837 166014 188 577 608 12 90 789 897 167138 96 511 16851 280 98 623 826 169423 560 919.

170034 274 417 549 694 171101 530 604 882 172084 116 291 723 60 173072 102 20 86 317 614 81 861 920 79 174039 230 360 440 552 750 175008 126 239 96 466 176224 95 880 91 619 84 808 177205 715 967 178128 66 238 63 348 64 711 975 109142 380 650 713 913 78.

180310 40 743 181470 513 64 618 707 80 833 182105 499 557 604 183008 54 408 21 675 83 950 184025 98 514 613 72 95 185522 31 705 961 186015 58 239 550 604 813 187018 670 725 188155 465 95 189470 581 938.

190110 653 750 191188 711 808 192031 317 598 809 14 193424 706 868 784 194366 77 571 708.

KONSUM
PRZY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE S.A.

שפּאָרעז — הייסט די בעסטע סחורה ביליג קויפען!
אייל נאָך איינקויפען אין קאָנסום!

ראָקיטשינער 54. צופאָהר מיט טראַמוואַיע 16,10. מיר שיקן איבער פּאָסט פּעקלעך קיין סאָוויעט־רוסלאַנד אויפן גרונד פון אַ ספּעציעלן אָפּמאַך מיט דער פאַרשטעהערשאַפט פון ז. ס. ר. ר. אינפאָרמ. אויפן אָרט

Dr. Jungh NOWOCZESNE wieczne pióro poleca **JERZY MILL** Łódź, Piotrkowska 73
Wielki wybór wiecznych piór wszystkich firm.

קלאַנג־קינאָ CAPITOL זאַוואַדזקאַ 16

דעמאָנסטרירט די בעסטע פילמען!

„דאָס יאָהר 2000"

הייבט די גרעסטע אַטראַקציע־פּרעמיערע! גיגאַנטישער פילם פון אויעלס

אויסערן פּראָגראַם: „פּאַט" און אויסלענדישע אַקטואַליטעטען.

פּרייזען פון די פּלעצער אויף אַלע סעאַנסען פון 54 גר. אָן.

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען, האַרץ און טסלערען קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02
נעמט אָן פון 10-9 פריה, 5-3, 8-9 אָוו.

אויערען, נאָז און האַלז און לונגען־קליניק מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוזאַמען) אָפּעראַציע א. אַ. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען־קאַבינעט
פאַר דורכלייכטונגען און אַלערליי פאָטאָגראַפיעס

כהנם ווערט צונעפאַסט אַלערליי גלעזער!

„OPTICUM"
28 פּיעטריקאָווער 28
בעזיצט אויף לאַגער אַ גרויסען אויסוואַהל פון פאַרשידענע ברילען, בינאָקלען, אַלערליי צילינדער־גלעזער, קאָמבינירטע גלעזער, טערמאָמעטערס, אַלעס צו די ביליגסטע פּרייזען.
ס'ווערן אויך אויסגעפיהרט רעצעפּטען; — געדענקט די אַדרעס פון די ה"ה דאָקטוירים.

בעקומען אויסצייכנונגען און אַ גאָלדענעם מעדאַל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראָפּע און אין תל־אביב (ארץ־ישראל)

פאַרקויפט אין אַלע אַפּטייקען, אַפּטייק־סקלאַדען און פּאַרפומעריעס.
Fabr. Chem. - Kosm.
„Pharmachemja", Bydgoszcz.

וויכטיג פאַר ברוך־קראַנקע

(רופּטורען) זאַווי פון פערקרימונגען פון רוקען־ביין (הויקערס), פּאַראַליזשען, ביין־שווינדזוכט, פלאַטפיס און פאַרשידענע אַנדערע פערקריפּלונגען־ליידענדע.
פאַר פאַרשידענע אַרט רופּטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל־באַנדאַזשען לויט מיין מעטאָדע היילן און בעזייטיגען ראַדיקאַל יעדען איינציגען ברוך.

ביי מאַגען און קישקע · זענקונג ספּעציעלע אינדיווידועל צונעפאַסטע לייב־הייל־באַנדאַזשען.
פאַר הויקערס ספּעציעלע גאָרסעטען און גלייכהאַלטערס.
געגען ביין־שווינדזוכט ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטע, פון אַלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פלאַטפיס ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע איינלאַגען לויט גיפס־מאָדעלען.
געגען קרומע אָדערן ספּעציעלע גומי־שטרימפּ לויט מאָס.
קינסטליכע הענד און פיס
ספּעציעלע הייל־אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
ספּעצ. אָרטאָפּעד

א. פּעטריקעוויטש, לאָדז
9 פּיראַמאָוויטשאַ 9, טעל. 177-09 (פריהער אַלעיאָסקאַ)
אַכטונג! קראַנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
טויזענטער דאַנקזאַגונגען קענען בעזוכען ווערען

Dr.med. **LEON FAMILIER**
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
6. שערפּיעץ 37 בענעדיקטאַ
נעהמט אָן פון 5—7 נאָכמ.

געלעגנהייטליך
1 אָדער 2 צימער און קיך מיט בעקוועהמליכקייטען און איינריכטונג — איבערצוגעבען.
אַלעע 1־טער מאַי 96, וואָהנ. 10.
צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי 15.

Rutynowany nauczyciel
naucza w ciągu 3-ch miesięcy specjalną skróconą metodę mówić i pisać po polsku dorosłych. M. BRZEZIŃSKI. Wiad.: w cukierni „Kero", Gdańska 45.

קליינע אַנאָנסן
1 זלאָטי אַנאָנסן ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

BUCHALTER-PODATKOWIEC
na stanowisku zaprowadza i prowadzi księgi handlowe w większych i mniejszych przedsiębiorstwach. Sporządza bilanse. Organizuje również księgowość przebitkową. Za uznanie ksiąg gwarantuje kaucją. Opłata przystępna. LEON KRELL, Piotrk. 79, m. 40, tel. 145-64

אין פערלויף פון 3 מאָנאַטען לערן איך די העבּרעאישע שפּראַך אין ווערט און אין שריפט מיט אַלע כללים ודקדוקים, אויך מפטיר מיט אַ דרשה צו אַ בעל מצוה. פּרייז צוגענגליך. מיין אַדרעס: גדאַנסקאַ 24, לעהרער א. איטקין.

MOTORY
elektr.
OKAZYJNE używane i nowe po cenach najniższych Przełączniki gwiazda trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu
WARSZTATY REPERACYJNE,
przewijanie maszyn. Instalacje elektr. Reklamy neonowe.
Inż. J. Reicher i S-ka, Łódź
Południowa 28, tel. 21-000.

וויכטיג פאַר אַלע!
גרינדליכע און פּראַקטישע לעהרע פון בוכהאַלטעריע, האַנדלס־קאָרעספּאָנדענץ, אַריטמעטיק אויך מאַשין־שרייבען. פּרייזען צוגענגליכע. איינשרייבונגען און ביטשריפטען־ביורא פּילנאַצקאַ 9.

100 זל. גיב איך דעם, וואָס וועט מיר שאַפען אַ מאַטעטען ביז 30 זל. וועכענטליך. איך בין אַ פאַמיליען־פאַטער, אַן אַבגעקומענער סוחר, 40 יאָהר אַלט. אָפּערטען אין אַדמ. אונטער „100".

קוואַרץ־לאַמפּען!
אונטער דער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר צו מעסיגע פּרייזען אין אַמבולאַטאָריום ביים „מחזיקי חולים" (דאַוובאַרטשיקאָוו (יוליוס) 28, טעלעפאָן 152-65.

פרייע פּאָסטענס
ס'ווערט געזוכט אַ ביליגע נייטאָרין צו נייהען סטאַביל קינדער־קליידלעך. — אָרקינדיגען צענעלניאַנאַ 58, וואָהנונג 5 זונטאָג ביז 5 אָוונד.

ראָקאַלען
אָנ'אָרט צו שלאָפען פאַר אַ יונגערמאַן ביי אַנ'אָנשטענדיגער און ריינער פאַמיליע. פּילסודסקיעגאָ 74, וו. 18.

צו פערמיטען אַ האַלב געוועלב אויף נאַוואָמיעסקאַ פאַר גאַלאַנטעריע. — אָפּערטען אָפּצוגעבען אין אַדמיניסטר. אונטער „Ch. W."

צו פערדינגען אַ שטוב מיט אַ קוך געאייגנעט אויף אַ פאַבריקס־לאָקאַל, פּאַרטער, פּל. קאָשטשעלני 3. צו ערפאַהרען ביי זאַלצבערג, פּילסודסקיעגאָ 22 וו. 31

פערשידענעס
צו אַ גוט־איינגעפיהרט געשעפט אין דער מאַנופאַקטור־בראַנזשע זוך איך אַ שותף מיט 10—12 טויזענד זלאָטעס. אָפּערטען אונטער „A. B." אין אַדמ.

צוליב אַבריזע געלעגנהייטליך צו פערקויפען אַ קראַץ־מאַשין, פירמאַ „אניאַנס" און אַ מאָטאָר 1 פערד־קראַפט. צו ערפאַהרען 11. ליסטאָפּאַד 47, וו. 39

צו פערקויפען אַ גומי־מאַשין אין בעסטען צושטאַנד. צו ערפאַהרען ביי י. לאַנדוי, זאַכאָדניאַ 17, וו. 15.

Dr. med.
P. Braun
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57
נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 4—9 אָוו.
ספּעציעלער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

ד"ר העלער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּרייזען

Dr. **B. Hurwicz**
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
telefon 26-553.
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב — פון 8 ביז 1 ביי טאָג

Dr. med
J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען.
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.
אין דער לעטשניצע בושעזשינער 11 פון 12 ביז 1 ביי טאָג.

Doktór
Daniel Kon
שטערלינגאַ 5 טעל. 228-08
אינערליכע און נערווען־קראַנקהייטען
עלעקטראָ־טעראַפּיע
נעהמט אָן פון 5 ביז 7 אָוונד.

Doktór
Klinger
ספּעציאַליסט
פאַר ווענערישע, הויט, האָאַר און סעקסואַל־קראַנקהייט
Andrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אָן פון 9 ביז 11 פאַר און פון 6 ביז 8 אָוו

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָוו.

DR.
H. GUTSTADT
אַקושער־גינעקאָלאָג
וואוינט יעצט
זאַכאָדניאַ 66, טעל. 129-52
נעמט אָן פון 9—11 פאַרמ. און 5—7 אָוו.

לעטשניצע
פאַר וועבעריש־קראַנקע
מענער · שוואַכע און הויט־קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
45 פּיעטריקאָווער
נעמט אָן פון 9 פריה ביז 9 אָוונט.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרויען־דאָקטער פון 11-1 און פון 5-7 אָוונט.
א בעראַטונג 3 זל.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין־קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
צוריקגעקעהרט

Doktór
A. S. TENENBAUM
אינערליכע קראַנקהייטען (ספּעציעל לונגען)
Piotrkowska 109
tel. 220-25.
נעהמט אָן פון 6—8 אָוונד.

Dr. med.
Michał Eljasberg
CHIRURG
przeprowadził się
na ul. **Zachodniej 63**
tel. 117-87.

Dr. med. **Niewiażski**
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פּראַגט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוונט.

Dr. med.
Markowiczowa
choroby skórne i weneryczne
MONIUSZKI 2, tel. 166-35.
Godz. przyjęć 8—9, 4—7 po poł.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.